3971

333

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Grudzień 1936 r.

DOKUMENT „C"

17897

UŻYCIE I ORGANIZACJA

artylerii sowieckiej.

3971

333

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Grudzień 1936 r.

DOKUMENT „C"

17897

UŻYCIE I ORGANIZACJA

artylerii sowieckiej.

355.2 : 355.422 (358.1) : 355.55

2948/3

UŻYCIE I ORGANIZACJA ARTYLERII SOWIECKIEJ.

/ Streszczenie poglądów /

T r e ś ć .

Część I.

Krótka geneza współczesnej doktryny artyleryjskiej.

a/ Uwagi ogólne .
b/ Doświadczenia wojny tureckiej .
c/ " " japońskiej .
d/ " " światowej .
e/ Charakterystyka regulaminów i opracowań sowieckich.

Część II.

Obecne poglądy sowieckie na użycie artylerii.

a/ Podstawowe zasady użycia artylerii.
b/ Organizacja dowodzenia i podział taktyczny.
c/ Ognie taktyczne
d/ Rola dowódców artylerii.
e/ " sztabów artyleryjskich.
f/ Rozpoznanie artyleryjskie.
g/ Łączność
h/ Zwalczanie artylerii.
i/ Użycie artylerii R.G.K.
j/ Zastosowanie artylerii moto-mech.
k/ Obrona ppanc.
l/ " plotnicza.

Część III.

Przypuszczalne kierunki dalszego rozwoju.

a/ Uwagi ogólne.
b/ Przypuszczalny rozwój ilościowy.
c/ Przypuszczalny rozwój pod względem jakościowym.
d/ Przypuszczalne kierunki rozwoju taktycznego.

Część I.

Krótka geneza współczesnej doktryny artyleryjskiej.

a/ Uwagi ogólne.

Żeby zdać sobie należytą sprawę z istoty obecnej artyleryjskiej doktryny sowieckiej, żeby zrozumieć szereg jej nakazów i drobiazgowych wymagań, spychających wykonawców z jednej krańcowości w drugą, trzeba koniecznie rzucić okiem na najbliższy okres historii rozwoju artylerii rosyjskiej.

Z wojen napoleońskich artyleria rosyjska wyszła z dobrą sławą. Oddziały wojsk koalicji przeciwnapoleońskiej ubiegały się o baterie rosyjskie, odznaczały się one bowiem ruchliwością i szybkością manewru na polu walki. Wojna polsko-rosyjska w roku 1830/31 wykazała znaczne obniżenie tych cech. Artyleria rosyjska jeśli brała górę nad naszą, to wyłącznie olbrzymią przewagą a nie wyższością swej taktyki.

Kolejne wojny: turecka 1877-8, japońska 1904-5, a w końcu wojna światowa, to ciemniowa droga klęsk i upokorzeń smutnych nauk, zdobywanych za cenę jakżeż krwawych doświadczeń. Zawalenie się armii carskiej otworzyło szeroko oczy, a co ważniejsze usta Padło dużo słów krytyki, częstokroć gorzkiej, ale szczerej prawdy. W jej świetle jasnym staje się szereg niedomagań swoistych bolączek rosyjskiej artylerii, trapiących ją przez długi szereg lat. Należy się im przyjrzeć. Wyjaśnią one nie tylko wiele cech charakterystycznych dla obecnej sowieckiej doktryny artyleryjskiej, ale pozwolą może uniknąć i nam niejednego błędu w przyszłości.

b/ Doświadczenia wojny rosyjsko-tureckiej 1877-8 r.

Wojna rosyjsko-turecka 1877-8 wykazała szereg zasadniczych braków w artylerii rosyjskiej.

W zakresie organizacji rażącym było wyodrębnienie artylerii w samodzielny korpus bez jakiegokolwiek podporządkowania go dowódcom w.j./piechoty,kawalerii/.Wystąpiła również zupełnie mała liczebność artylerii wogóle,a poważny brak polowej ciężkiej artylerii o stromym torze w szczególności.Ociężała i nieruchawa 8-działowa bateria rosyjska wołała o zmniejszenie ilości dział

Źle było i z taktycznym użyciem artylerii.Współdziałanie z piechotą polegało na zarządzeniu :"od g."X" do g "Y" przygotowanie artyleryjskie; od g."Y"- ruszenie piechoty do natarcia".Wykonanie trzymało się jak najściślej litery rozkazu; artyleria strzelała w oznaczonym czasie i milczała w czasie natarcia piechoty i odwrotnie piechota tkwiła w miejscu w okresie "pojedynku artyleryjskiego",by z kolei krwawić się bez najmniejszego wsparcia artylerii.Tak postępowano podczas trzech kolejnych szturmów Plewny,ponosząc olbrzymie straty i nie wyciągając żadnych wniosków,co do roli ognia w nowoczesnej walce.

Okres do wojny japońskiej nie podkreślił również tego znaczenia.Odwrotnie,pod wpływem słynnego gen.Dragomirowa tak wiele mówiło się o "duchu",że w dużym stopniu zapominano o "materii".To też wojsko rosyjskie z końca XIX w grzeszyło całkowitym brakiem zainteresowania dla środków technicznych.

Artyleria w tym względzie stanowiła pewien wyjątek. Oficerowie artylerii w swej większości byli ludźmi o wykształceniu matematycznym,to też technika strzelania według nowych zasad /ze stanowiska zakrytego/ przychodziła rosyjskiej artylerii bez trudu.Z tych samych jednak względów oficerowie artyle-

rzyści, jako matematycy, nie wykazywali skłonności do tak nieścisłej nauki, jaką była taktyka. Zaś oficerowie artylerzyści akademicy ustosunkowali się do niej wprost negatywnie. Jeśli się jeszcze weźmie pod uwagę, że ogół oficerów armii rosyjskiej w tych czasach uważał w ogóle wszelkie ćwiczenia taktyczne za nudną i niepotrzebną stratę czasu, to nic dziwnego, że taktyka w artylerii rosyjskiej była przed wojną japońską w zupełnym zaniedbaniu.

Dużo winy za taki stan rzeczy ciąży i na wyższych dowódcach. Nie interesowali się oni artylerią zupełnie. Przepojeni fałszywie pojmowaną suworowską maksymą :"Kula -głuptaska, bagnet-zuch", podtrzymywani autorytetem gen. Dragomirowa, nie przywiązującego najmniejszego znaczenia do roli "materii" i "techniki", wyżsi dowódcy armii rosyjskiej uważali, że artyleria to nie tylko drugorzędny rodzaj broni, pozbawiony prawa pretendowania do jakiejkolwiek inicjatywy w walce, ale i broń o nader prostym nieskomplikowanym sposobie użycia, przynoszącym korzyści w walce o tyle tylko, o ile dany dowódca piechoty potrafi i zdoła wykorzystać moc jej ognia w bitwie.

Jeśli zaś chodzi o użycie taktyczne artylerii, to gros wyższych dowódców w owym czasie znało tylko jedną zasadę: głównym zadaniem artylerii jest rozpoczęcie pojedynku ogniowego z artylerią npla, przez co osiąga się odciągnięcie jej ognia od własnej piechoty, która następnie poradzi już sobie sama.

Takie pojmowanie walki nie wymagało również żadnej współpracy pokojowej między artylerią i piechotą /kawalerią/, to też przed wojną japońską nie widać wcale obustronnej znajomości, zżycia i zgrania między artylerzystami a wspieraną przez nich bronią. Odwrotnie, występuje zupełnie wyraźny antagonizm,

zarówno między oficerami jak i szeregowymi różnych broni.

Ciekawym jest również,że w okresie tym prawie że nie było wspólnych ćwiczeń artylerii z piechotą/kawalerią/,jak również wcale nie było wspólnych ostrych strzelań z piechotą /kawalerią/,opartych na założeniu taktycznym.

Zupełnemu brakowi postępów taktycznych odpowiadał również znikomy postęp organizacyjny.

Do wojny japońskiej artyleria rosyjska nie zmniejszyła ilości dział w baterii,nie wcielano również artylerii lekkiej do dywizji piechoty.

Reformy ograniczyły się do podziału brygady artylerii lekkiej na 2-3 dyonów à 2-3 baterie,a nie bezpośrednio na baterie,jak to miało miejsce poprzednio.

o/ Doświadczenia wojny rosyjsko-japońskiej 1904-5 r.

Wojna rosyjsko-japońska była dla Rosji potężnym policzkiem moralnym.Zatryumfował azjatycki karzeł,którego zamierzano "zarzucić czapkami".

W ogniu japońskich "szymoz" wystąpiło wyraźnie całe niedołęstwo artylerii rosyjskiej.

Ponownie stwierdzono w całej okazałości niewłaściwość organizacji i słabość rosyjskiej artylerii.Na podstawie tych przykrych doświadczań komisja pod przewodnictwem generała-inspektora artylerii ustaliła:

- konieczność przejścia na 6-działowe baterie,
- sformowanie 2 bateryj haubic na każdy korpus,
- połączenie wszystkich bez wyjątku bateryj w dyony z nadaniem tym ostatnim charakteru jednostek taktycznych,
- przekazanie gospodarstwa do brygad lub dyonów,

- całkowite podporządkowanie brygad artylerii dowódcom dywizyj,

- wzmocnienie etatów art.przez dodanie specjalnych drużyn zwiadowców,obserwatorów i telefonistów,

- powiększenie ilości koni w etatach pokojowych,

- doprowadzenie ilości dział do 138 na korpus.

Należy podkreślić,że o jednym z głównych zagadnień wojska - rodzaju sprzętu artyleryjskiego -decydowano w departamencie artylerii zupełnie samodzielnie,bez żadnych,chociażby ogólnych wskazówek ze strony ministra wojny lub szefa sztabu głównego.

Wyszkolenie taktyczne artylerzystów rosyjskich pozostawiało dużo do życzenia.Oficjalna historia wojny stwierdza: "w możliwość skutecznego działania z zakrytych stanowisk nie wierzyli nie tylko liczni dowódcy broni wspieranych,ale nawet wyżsi dowódcy artylerii". To też baterie rosyjskie w pierwszych bitwach zajmowały stanowiska na grzbietach,a nawet stokach i bywały literalnie rozstrzeliwane przez artylerię japońską.

Sposób użycia artylerii rosyjskiej nie odbiegał o wiele od pojęć wojny tureckiej 1877 r.Zazwyczaj artyleria rosyjska strzelała przed natarciem i milczała podczas natarcia,pozostawiając własną piechotę bez wsparcia ogniowego.

W większości wypadków nie było łączności z wyższymi dowódcami artylerii.Niemal każdy dowódca baterii strzelał na własną rękę,a co gorsza częstokroć nie strzelał w ogóle,zasłaniając się brakiem odpowiedniego rozkazu.W ten sposób tłumaczyli się nawet świetni i odważni dowódcy dyonów.

Wypadki zdrowej inicjatywy należały do rzadkości.Młodsi dowódcy artylerii wierni tradycji "nie wolno mieć osobistych zapatrywań", przepojeni zasadą "ścisłego i bezwzględnego wykonywanie rozkazów", woleli ponosić odpowiedzialność za bezczynność,niżeli rostrzygnąć coś na własną rękę.Wyżsi dowódcy,jeśli wykazywali inicjatywę.to przeważnie bez zrozumienia potrzeb piechoty,pomnażając tym samym jej krwawe straty.

A dowódcy pułków piechoty i wielkich jednostek ?

Zazwyczaj nie wtracali się zupełnie do użycia artylerii w walce. W wypadkach zaś,gdy miało to miejsce,czynili to nader nieudolnie,polecając zajmowanie odkrytych stanowisk,strzelanie do celów nieodpowiednich lub nieosiągalnych dla ognia artylerii.Kierowani zbytnią ostrożnością /narzuconą z całym naciskiem przez gen.Kuropatkina/ dowódcy w.j.pozostawiali zazwyczaj w odwodzie dużą ilość artylerii,którą wprowadzali do walki z dużym opóźnieniem względnie nie wprowadzali w ogóle.

Wojna japońska podkreśliła wyraźnie,że nowoczesny artylerzysta nie może być tylko rzemieślnikiem puszkarskim,lecz stać się musi samodzielnie myślącym taktykiem,zdolnym do pobierania niezależnej decyzji. Zadanie to nakłada na artylerzystę obowiązek dokładnej znajomości działań piechoty,zdolności samodzielnego obserwowania jej walki i szybkiego reagowania w krytycznych momentach,

Smutne doświadczenia taktyczne wojny japońskiej zostały przez artylerię rosyjską wykorzystane w znacznym stopniu.Szczególnie wysoki poziom osiągnięto w zakresie wyszkolenia strzeleckiego dow baterjj i dyonów.Dzięki oficerskiej szkole strzelania art.podciągnięto również wyszkolenie taktyczne artylerzystów.

W tym zakresie szkoła uczyła podstawowych zasad taktyki, dążąc do wzbudzenia jak najśmielszej inicjatywy i samodzielności w rozstrzyganiu zadań bojowych, powstających w czasie walki Szkoła wymagała stosowania teorii w praktyce zgodnie z duchem teorii, a nie jej forma. Popełniała jednak jeden błąd zasadniczy Uczyła wsparcia natarcia, nie mówiąc nic o jego przygotowaniu

Postępy w dziedzinie taktyki nie dotyczyły jednak poziomu taktycznego wyższych dców artylerii i dców w.j.piechoty, poglądy których pozostały przeważnie na poziomie z przed wojny japońskiej

Nie zmieniła się na lepsze współpraca i zgranie z piechotą. Niezbyt wyraźne podporządkowanie brygad artylerii dowódcom dywizyj, nieprzejrzyście sformułowane obowiązki dowódców dywizyj i brygad art. spowodowały, że szkoleniem taktycznym artylerii w jednostkach i pociąganiem jej do współpracy z piechotą nikt się literalnie nie zajmował Strzelania grupowe artylerii przy udziale piechoty, staże oficerów piechoty /kawalerii/ w okresie szkoły ognia zainicjowano zaledwie w 1912 roku.

Nie lepiej było też z inicjatywą bojową dców artylerii. Na rozwój jej nie zwracano należytej uwagi.

Wprawdzie nowy regulamin "Nastawlenje dla diejstwij polewoj artilerii w boju", wydany w 1912 roku był pełen zdrowych myśli taktycznych i przy należytym wykorzystaniu gwarantował zupełnie właściwe użycie artylerii, nie zdołał on jednak w ciągu dwóch lat przełamać wiekowych przyzwyczajeń i tradycyj, to też większość artylerzystów i niemal całość dców wielkich jednostek wyruszyła na wojnę światową z pojęciami o użyciu artylerii nie wiele odbiegającymi od poglądów z wojny tureckiej 1877-8 roku.

Niewiele uczyniono w końcu i w zakresie organizacji ar-

tylerii.Żądania generała-inspektora artylerii pozostały na ogół na papierze i artyleria rosyjska walcząca o reorganizację bateryj polowych z 8-miu na 6-cio działowe,już od 40 lat,wyruszyła na wojnę światową w niezmienionym składzie.

Piękne projekty generalnego inspektora artylerii pozostały przeważnie na papierze.Rosyjski korpus otrzymał tylko jeden dwubateryjny dyon /bateria à 4 działa/ haubic 122 mm.a całość polowej artylerii ciężkiej wynosiła raptem 41 bateryj haubic 152 mm i 19 bateryj armat dalekonośnych 107 mm.

Ten opłakany stan rzeczy artyleria rosyjska zawdzięczała:

1/ brakowi ścisłego planu strategicznego na wypadek wojny;

2/ niedostatecznemu przemyśleniu przygotowań wojennych przez sztab główny;

3/ brakowi należytego współdziałania poszczególnych ministerstw i izb ustawodawczych;

4/ brakowi jednolitego kierownictwa w zakresie bojowego wyszkolenia poszczególnych wojsk;

5/ rozbieżności w pracy Dep.Artylerii i Sztabu Głównego;

6/ pozostawieniu Dep.Art.przez miarodajne czynniki własnemu losowi bez określenia zadań;

7/ brakowi współpracy i wzajemnego zrozumienia z innymi broniami przy szkoleniu bojowym artylerii.

d/ <u>Doświadczenia wojny światowej</u>.

Już pierwsze bitwy roku 1914 wykazały,że artyleria rosyjska jest daleką od doskonałości.Wprawdzie zdobyła uznanie samego Hindenburga "artyleria rosyjska strzela dobrze,chociaż z dużym zużyciem amunicji" i pochwały szefa sztabu swego na-

czelnego wodza:"piechota nie może się nachwalić artylerii,strzela ona wspaniale", w istocie jednak sprawa nie przedstawiała się tak różowo. Stare zakorzenione wady występowały niejednokrotnie z całą jaskrawością.

W walkach spotkaniowych artyleria rosyjska wyróżniała się brakiem zwrotności,konserwatyzmem,nieumiejętnością pogodzenia techniki z taktyką.Baterie rosyjskie rozpoczynały ogień z dużym opóźnieniem,gdy artyleria niemiecka zdążyła już zadać wiele krwawych strat piechocie.Podczas gdy Niemcy rozstrzeliwali rosyjską piechotę,rosyjscy artylerzyści wyszukiwali "dobre" stanowiska ogniowe,nawiązywali łączność z piechotą i rozpoczynali w najlepsze przygotowywać "z całą znajomością rzeczy dane do "dobrego strzelania /A.Gunderyn/.

Szereg wad,w użyciu artylerii w tym okresie wytknął też gen.Karaczan,zca generalnego inspektora artylerii.

Stwierdził on mianowicie,że artyleria polowa działa pojedyńczymi bateriami wedle wskazówek dowódców piechoty,nie orientujących się ani w jej wiadomościach technicznych,ani w sposobie jej użycia.Baterie były zmuszane do strzelania na cele bez znaczenia taktycznego : małe grupy ludzi,patrole,przedmioty terenowe nie obsadzone przez npla; zmuszano je również do wstrzeliwania celów niewidocznych,istnienie których tylko podejrzewano,lub wykonania ogni wręcz nieskutecznych jak np. strzelanie szrapnelami do głębokich okopów lub strzelania w nocy bez poprzedniego wstrzeliwania w dzień.Dowódcy całości bardzo często wymagali kategorycznie t zw."pojedynku artyleryjskiego",przy czym zmuszano własne baterie do "wymacywania" baterjj npla.W końcu żądano czasami strzelań wyłącznie dla dzia-

łania moralnego wzgl. dla efektów dźwiękowych lub wzrokowych bez liczenia się z konkretnymi skutkami takiego strzelania.

Tego rodzaju użycie artylerii było również jedna z głównych przyczyn kryzysu amunicyjnego na jesieni 1914 r.

Nie lepiej działo się i w późniejszym okresie wojny pozycyjnej.

Raporty generałów inspekcjonujących, zgodnie stwierdzają:

1/ opracowanie planu działań przez dców w.j. odbywa się bez udziału dców artylerii;

2/ zadania, stawiane artylerii nie odpowiadały częstokroć ilości artylerii i właściwości jej sprzętu;

3/ stanowiska ogniowe były narzucone przed wyznaczeniem zadań ogniowych;

4/ żądano zazwyczaj zmasowania sprzętu na tyłach danego odcinka, a nie ześrodkowania ognia przed dany odcinek;

5/ brakowało niezbędnej łączności między piechotą a wspierającą ją artylerią;

6/ dcy całości sami ściśle ustalali czas trwania, a nawet sposób wykonania przygotowania artyleryjskiego, zamiast podać co i gdzie ma być ostrzelane przez artylerię;

7/ artylerzystom brakowało zdrowej inicjatywy; codziennym zjawiskiem były wypadki "milczenia niezaangażowanej artylerii danego odcinka, w chwili, gdy sąsiad resztkami sił odpierał nieprzyjacielskie natarcie";

8/ po wdarciu się piechoty w głąb obronnego ugrupowania npla łączność jej z artylerią urywała się z reguły i piechota, zwłaszcza w wypadkach niepowodzenia natarcia, zostawała

całkowicie pozbawiona wsparcia artylerii.

Poza podkreśleniem wad,wojna światowa dała artylerii rosyjskiej szereg doświadczeń.

Podano je w ujęciu płk Kireja :

W natarciu

1/ podstawę powodzenia artylerii w natarciu stanowią zalety bojowe jej dcy,

2/ zadania dla grup,dyonów i bateryj należy podawać bezwzględnie w terenie,a nie na mapie,

3/ ogień flankowy jest 4-5 krotnie skuteczniejszy od ognia frontalnego,winien więc on stanowić podstawę przy wyborze pozycji; stanowiska baterie mogą wybierać nawet w pasie sąsiednich armij,byleby gwarantowały jak najlepsze wykonanie zadania,

4/ całość artylerii danego natarcia musi być podporządkowana dcy artylerii danego natarcia; po wdarciu się w pozycję npla,część artylerii przesunie się ku przodowi i przejdzie bezpośrednio pod rozkazy piechoty,

5/ zwalczanie artylerii prowadzą baterie ciężkie /dalekonośne i lekkie/.Ostateczne "zgniecenie" artylerii npla jest niemożliwością,można tylko zmusić do milczenia część baterii npla.W tym celu konieczne jest lotnictwo.Balony na uwięzi pod tym względem dają b.mało;

6/ należy włożyć maksimum przewidywań,skrupulatności i wysiłku w pracę przygotowawczą artylerii do natarcia.Od niej zależy stopień powodzenia.Praca przygotowawcza to praca twórcza; wykonanie w okresie walki-to rzemiosło.

7/ Ogień prowadzi się seriami działowymi z możliwie

małymi odstępami czasu.Serie bateryjne i salwy są niedopuszczalne.

W obronie.

1/ Artyleria musi być w stanie skupić ogień gros swych dział na zagrożonym odcinku niezależnie od tego,w skład jakiego pułku,dywizji,czy nawet armii ona wchodzi.

2/ Baterie muszą być ugrupowane w głąb,by zapewnić ciągłość ognia; część ich powinna zająć stanowiska w odległości 3-ch i więcej wiorst od przedniego skraju pozycji głównej,pozostała mniejsza część bliżej niż 3 wiorsty; pojedyńcze plutony dział 107 mm ustawia się tuż za przednim skrajem dla ostrzeliwania b.dalekich tyłów,76 mm dla ogni przeciwszturmowych.

3/ Baterie 122 i 152 mm z reguły należy umieszczać na wysokości,a nawet przed bateriami 76 mm.

Z baterii 107 mm nie strzelać bliżej jak na odległość 6 kilometrów.

4/ Przy określaniu ilości dział,niezbędnych do obrony danej pozycji,nie opierać się na teoretycznych lub francuskich normach,lecz na danych rzeczywistych tj.posiadanych środkach i szerokości odcinka obrony.

5/ Możność flankowania stanowi podstawę przy wyborze pozycji ogniowej baterii.

6/ Całością artylerii dowodzi dowódca p.a.l.,którzy dla dobra służby musi mieszkać i jeść w sztabie dywizji.

7/ Artylerię dzieli się na grupy wedle ilości pułków pierwszej linii.Dcy grup kwaterują łącznie z dcami pp.i linii.

8/ Artyleria ciężka,zwłaszcza haubice 122 mm są niezbę-

dne na odcinku prawie każdego pułku; z reguły więc będą używane bateriami, a nawet plutonami; wyjątkowo działonami.

Tworzyć ciężką artylerię dywizji lub korpusu w warunkach frontu rosyjskiego t.j. ograniczonych środkach i rozciągłych frontach przy jednoczesnym znacznym oddaleniu od przedniego skraju pozycji dców artylerii dyw.i korpusu, należy uważać za nader niewskazane.

Doświadczenia rosyjskie nie są ani liczne, ani zbyt wszechstronne, a jeśli się uwzględni, że zostały zsumowane przez jednego tylko człowieka - podpułkownika artylerii,-a przez dowódcę frontu stawiane za wzór i podstawę pracy wyższych dców artylerii i piechoty, to należy przyznać, że wysiłek umysłowy artylerzystów rosyjskich z okresu wojny światowej jest niezbyt wielki.

W świetle powyższych danych występują wyraźnie główne bolączki artylerii rosyjskiej:

1/ całkowity brak zespolenia artylerii z piechotą,

2/ rozpraszanie zarówno sprzętu jak i ognia artylerii,

3/ karygodne użycie artylerii przez dców piechoty i w.j. spowodowane całkowitą ignorancją w zakresie taktyki artylerii,

4/ konserwatyzm i nieprzezwyciężona bierność dców artylerii, pozbawionych całkowicie inicjatywy i jakichkolwiek rzutkości oraz brak zupełny zainteresowania losami własnej piechoty i znajomości jej form walki,

5/ zupełny brak wyciągania wniosków z doświadczeń wojennych w zakresie sposobów strzelania. Artyleria rosyjska skończyła wojnę z metodami strzelania, jakimi posługiwała się w r.1914

Tego rodzaju dorobek armii carskiej w zakresie taktyki

i organizacji artylerii odziedziczyła robotniczo-włościańska armia czerwona.

Wyszczególnione błędy stały się jej straszakiem,a osiągnięto doświadczenia,podstawą szeregu zasad sowieckiej doktryny artyleryjskiej.

Charakterystyka regulaminów i opracowań sowieckich

Wyrazem oficjalnej sowieckiej doktryny artyleryjskiej jest:

- Polewoj Ustaw z 1929 r /odpowiednik naszej O.I.W./,oraz
- Bojewoj Ustaw Artilerii R.K.K.A z 1927r/odpowiednik naszego Regulaminu Artylerii Walka/.

Cechą charakterystyczną tych regulaminów jest nader drobiazgowe,lecz niestety częstokroć dość mgliste ujęcie poszczególnych zagadnień.Zwłaszcza do drobnych szczegółów lubi schodzić B U.A. Dzięki temu regulaminy te nie posiadają należytej przejrzystości

Jednocześnie należy stwierdzić,że niezmiernie szybki rozwój lotnictwa i czołgów stawia pod znakiem zapytania szereg tez ustalonych przez powyższe regulaminy.

Nader cennym uzupełnieniem powyższych regulaminów,są liczne dzieła; niemniej liczne artykuły szeregu artylerzystów rosyjskich.Uzupełniają one znakomicie niedomówienia regulaminów i wyjaśniają miejsca wątpliwe.Poza tym dają b.dużo cennego materiału pozwalającego zorientować się we wpływach,jakie na taktykę artylerii sowieckiej wywiera moto-mechanizacja i rozwój lotnictwa.

Umożliwiają ponadto określenie w ogólnym zarysie kierunku przyszłego rozwoju sowieckiej doktryny artyleryjskiej.

C z ę ś ć II .

Obecne poglądy sowieckie ma użycie artylerii.

1/ Ścisłość współpracy z piechotą

a/ Podstawowe zasady użycia artylerii

Potrzebne były 50 lat i trzy wojny, by konieczność współpracy artylerii z piechotą stała się jedną z podstawowych zasad użycia artylerii. I jak poprzednio była ona całkowicie negliżowana, to obecnie jest podwaliną sowieckiej doktryny artyleryjskiej, gdyż zgodnie z regulaminem "artyleria może ~~wywrzeć~~ zdecydowany wpływ na przebieg walki tylko przy ścisłej współpracy z piechotą". Wysuwa się to na pierwszy plan zarówno w natarciu boju spotkaniowym jak i obronie. Od możności utrzymania tej współpracy uzależnia się system dowodzenia. Wymaga się, by każdy pododdział piechoty baon z reguły, częstokroć i kompania a nawet pluton posiadał wspierającą go artylerię, a jego dowódca miał obok siebie lub w pobliżu, jeśli nie dcę, to przynajmniej wysuniętego obserwatora artylerii. To przeniknięcie artylerzystów do najdrobniejszych oddziałów piechoty jest wymagane nawet w wypadku całkowitej centralizacji dowodzenia artylerią.

Aby zapewnić należyte wykonanie tej współpracy

1/ artylerię piechoty z reguły przydziela się działonami do baonow i kompanii;

2/ baterie i dyony artylerii dywizyjnej włącza się w marszu ubezpieczonym do jednostek piechoty która wypadnie im ewent. wspierać; w natarciu i obronie - poleca się utrzymywanie

kontaktu przez pododdziały łącznikowe, niezależnie od przyjętego systemu dowodzenia;

3/ otacza się szczególną troską zapewnienie przez artylerię dywizyjną wsparcia własnej piechocie po wdarciu się jej w głąb pozycji głównej;

4/ podkreśla się konieczność zapewnienia zawczasu należytego wsparcia baonu 2-go rzutu i odwodowym;

5/ chętnie rezygnuje się z tworzenia grupy ogólnego działania /dalniago diejstwija "DD"/ za cenę zorganizowania silnych grup bezpośredniego wsparcia /Poddierżki piechoty "PP"/;

6/ ilość grup "PP" uzależnia się nie tyle od wielkości i potrzeb wycinków terenowych, lecz przede wszystkim od ilości pułków piechoty, działających w pierwszym rzucie.

Poza tym upoważnia się dców piechoty do kontrolowania gotowości ogniowej współdziałającej z nimi artylerii, a dowódcom a.d. poleca czuwać, by współpraca artylerzystów z piechurami przebiegała bez żadnych tarć.

W końcu o znaczeniu, jakie przypisuje się współpracy z artylerią, świadczy fakt rozbudowy oddziałów łącznikowych do piechoty. Ostatnio rozwinięto bateryjny oddział łącznikowy do piechoty w "pluton łączności z piechotą", wyposażony nawet we własne radio. W ten sposób chce się jak najbardziej zacieśnić współpracę między artylerią a piechotą, sięgając najniższych szczebli: bateria - kompania.

Krwawe nauki okresu manewrowego wojny światowej znalazły wyraźne odbicie w regulaminie sowieckim.

2/ Inicjatywa dowódców.

Od dców artylerii wymaga się daleko posuniętej inicjatywy wogóle, w walkach zaś spotkaniowych "impetu", a nawet "zuchwalstwa" w działaniu. Regulamin uzależnia wynik boju spotkaniowego od inicjatywy dców artylerii, podkreślając, że zarówno artyleria straży przedniej, jak i sił głównych w razie potrzeby musi być rozwinięta z wyłącznej inicjatywy artyleryjskich dców. Przesunięcia artylerii w natarciu uskutecznia się z wyłącznej inicjatywy dców dyonów, a nawet bateryj.

Bezczynne oczekiwanie na rozkazy i żądania od piechoty piętnuje się jako najgorsze zło.

Regulamin mówi wyraźnie, że "wobec nadzwyczajnego skomplikowania i zagmatwania współczesnej walki, każdy dca artylerii mając na widoku myśl manewru dcy, obowiązany jest działać z własnej inicjatywy, nie tylko na korzyść wspieranych przez siebie oddziałów, ale i swych sąsiadów".

O tym, jakie znaczenie przypisują obecnie Rosjanie inicjatywie dców, najdobitniej świadczy wyjątek z przemówienia zcy szefa sztabu R.K.K.A. do kursantów jednej ze szkół. "Z regulaminu z podręcznika szkolnego można wziąć myśli wybitnych wodzów, ale posługiwać się nimi należy ze zdrowym rozsądkiem. W podręcznikach znajdziecie uogólnienie doświadczeń przeszłych wojen, które nie powtórzą się już w tej samej formie. W bitwie potrzebna wam będzie: inicjatywa, umiejętność działania, zależnie od okoliczności, a nie przyjętego schematu, śmiałość wzięcia na siebie odpowiedzialności za zuchwałą decyzję".

3/ Masowanie artylerii oraz manewr ogniem i sprzętem.

Rozpraszanie i rozdrabnianie środków ogniowych w walce zostało wyraźnie potępione przez regulaminy sowieckie a konieczność ich masowania podkreślona we wszystkich rodzajach walki Najjaskrawiej występuje to w natarciu, gdzie kategorycznie wymaga się skupienia "dostatecznej" ilości sprzętu na kierunku głównego uderzenia, nawet za cenę osłabienia kierunków drugorzędnych. Również i w boju spotkaniowym żąda się, by kierunek głównego uderzenia sił głównych był wsparty przynajmniej 3/4 całej artylerii dywizyjnej.

W obronie przy małej ilości artylerii poleca się skupiać jej gros na "najbardziej niebezpiecznych lub odpowiedzialnych kierunkach".

Równolegle z wyraźnym nakazem masowania środków ogniowych podkreśla się konieczność koncentracji ogniowej na danym decydującym kierunku działania .

Jest jednak nader charakterystycznym, że koncentracja ta wedle wskazań regulaminowych osiąga się raczej przez zmasowanie na danym kierunku sprzętu, a nie ześrodkowaniu ognia dział rozmieszczonych i poza decydującym odcinkiem. Aczkolwiek autorzy rosyjscy mówią dużo o "giętkości manewru ogniowego" /zwłaszcza w obronie na szerokim froncie/, to jednak opierając się na paragrafach oficjalnych regulaminów, trzeba stwierdzić, że wyraźnie przez ppłk. Kireja sformułowana zasada, mówiąca o konieczności skupiania ognia baterii na zagrożonym odcinku, niezależnie od rozmieszczenia stanowisk ogniowych baterii, nie znalazła wyraźnego ujęcia w gulaminie. Wręcz odwrotnie, regulamin stojąc na stanowisku że mowa

o ogniu artylerii na korzyść piechoty może być tylko przy posiadaniu z nią należytej łączności zabrania formalnie "przerzucania ognia na szerokim froncie przy braku organicznej łączności bateryj z piechotą,gdyż nie daje to potrzebnych rezultatów i często powoduje rażenie piechoty ogniem własnej artylerii" /B.U.A 18/. Wyjątek w tym względzie stanowi marsz ubezpieczony w kilku kolumnach,gdzie jest wyraźnie mowa o konieczności zorganizowania współpracy ogniowej artylerii kolumn oraz luźna wzmianka przy rozpoznaniu w obronie,gdzie też kategorycznie wymaga się zapewnienia możności pojedyńczym bateriom koncentracyj ogniowych./B.U.A.1927/.

Na zakończenie należy dodać,że tendencji zastosowania manewru ogniowego na większą skalę nie wyczuwa się ani w opracowaniach licznych autorów sowieckich,ani w przykładach taktycznych.Słuszność tego wniosku potwierdza się również regulaminowymi zadaniami artylerii ogólnego działania /"DD" dalniago diejstwija/,która ma wyłącznie zwalczać artylerię i dezorganizować tyły npla,nigdy zaś wzmacniać działania pojedyńczych grup "PP" /"bezpośredniego wsparcia"/,a tym samym być odwodem ogniowym wyższego dcy.

Reasumując,należy stwierdzić,że manewr ogniowy rozumiany jako możność przerzucania ognia gros dział na poszczególne cele w danym pasie działania,nie znalazł należytego potraktowania w sowieckiej taktyce artylerii.

Manewr sprzętem ma b.szerokie zastosowanie w obronie /zwłaszcza w obronie ruchomej i na szerokim froncie/przy czym regulaminy mówią obszernie o manewrze w głąb,zaś autorzy wojskowi dodają jeszcze i manewr wszerz.Pewne zastosowanie będzie

miał manewr sprzętem i w boju spotkaniowym przy przerzucaniu na kierunek uderzenia sił głównych bateryj zaangażowanych już dla wsparcia straży przedniej, oraz w natarciu w okresie przesunięć artylerii.

4/ Moment zaskoczenia.

Uważany jest za jedną z zasadniczych cech nowoczesnej artylerii. Zapewnia się go przez ukryte i szybkie przesunięcie oraz rozwinięcie artylerii; następnie przez dokładne przygotowanie danych strzelania /szerokie zastosowanie przygotowania topograficznego, szybkie otwarcie, koncentracji i przenoszenie ognia/.

5/ Rola artylerii w walce.

Pomimo masowej produkcji czołgów i imponujących postępów lotnictwa, Rosjanie w dalszym ciągu uważają należyte wykorzystanie własnej artylerii w bitwie, za podstawowy warunek pomyślnego jej rozstrzygnięcia.

Regulaminy zupełnie wyraźnie podkreślają szczególne znaczenie artylerii w różnych rodzajach i fazach walki.

Tak więc pomyślne rozpoczęcie boju spotkaniowego, decydujące przeważnie o zwycięskim zakończeniu, zależy przede wszystkim od sprawnej pracy artylerii straży przedniej i sił głównych. Wykonanie natarcia jest wogóle uzależnione od ilości posiadanej artylerii, przy czym regulamin mówi zupełnie wyraźnie, że natarcie na npla chociażby doraźnie umocnionego możliwe jest tylko przy odpowiednim wyposażeniu w artylerię. W końcu siła obrony uzależnia się w dużym stopniu od ilości i giętkości ognia

artyleryjskiego.

Reasumując, ogień artylerii jest traktowany przez Rosjan jako nieodłączny towarzysz piechoty, wywierający niejednokrotnie przemożny wpływ na rozmiar powodzenia, osiągniętego przez swą królewską towarzyszkę.

b/ Organizacja dowodzenia i podział taktyczny.

1/ System dowodzenia.

Rosjanie uważają centralizację za najwłaściwszą formę dowodzenia, gdyż wedle ich przekonań, tylko przy zastosowaniu ścisłej centralizacji można osiągnąć całkowite wykorzystanie potęgi ognia. Wobec tego jednak, że wyniki działań artylerii uzależniają przede wszystkim od możliwości ścisłej współpracy z piechotą, muszą bardzo często odstępować od tego systemu dowodzenia, gdyż całkowita centralizacja nie daje się najczęściej pogodzić ze ścisłym powiązaniem piechoty z artylerią. Dlatego też w szeregu wypadków stosują całkowitą decentralizację lub system "mieszany" - "częściową" decentralizację, polegającą na podporządkowaniu baterij, dyonów, a nawet całych grup "pp" -dcom piechoty, przy jednoczesnym obowiązku zachowania ścisłej łączności ze swym artyleryjskim przełożonym.

Poniższa tabelka daje pojęcie o stosowanych przez Rosjan systemach dowodzenia w różnych rodzajach i fazach walki:

Centralizacja	Decentralizacja
Bój spotkaniowy.	
1/ W okresie wsparcia manewru sił głównych.	1/ W marszu ubezpieczonym.

Centralizacja	Decentralizacja
2/ Przy koniecznosci zorganizowania natarcia na broniącego się npla.	2/ W okresie zaangażowania się straży przedniej
3/ Wobec konieczności przejścia oddziałów własnych do obrony	3/ W razie przejścia własnych oddziałów do pościgu

Natarcie.

1/ W okresie przygotowania artyleryjskiego i walki o przedni skraj pozycji głównej.	1/ Od chwili wdarcia się piechoty w głąb pozycji głównej npla.
2/ W razie koniecznosci przejścia do obrony, zakazanej lub wyznaczonej po opanowaniu przez piechotę swych przedmiotów natarcia.	2/ lub przejścia do pościgu.

Obrona.

Przy dogodnych warunkach obserwacji :

na szczeblu korpusu-

gdy szerokość odcinka dywizji nie przekracza 3-4 kilometrów,

na szczeblu dywizji -

gdy szerokość odcinka dywizji nie przekracza 8 kilometrów.

1/ W razie wdarcia się npla w głąb ugrupowania obronnego.

2/ Przy obronie na szerokim froncie lub obronie ruchomej.

3/ Przy oderwaniu się od npla

W innych wypadkach -

1/ W warunkach złej widoczności /noc, mgła/,

2/ W walkach w lasach, górach i miejscowościach.

Jak wynika z powyższego zestawienia, decentralizacja, jako forma dowodzenia, występuje znacznie częściej, aniżeli centralizacja.

Możność zastosowania centralizacji dowodzenia uzależnia

się:

1/ Od nienaruszenia ścisłości współpracy z piechotą.

2/ od warunków obserwacji,

3/ od szerokości pasa działania danej w.j

Zasługuje również na podkreślenie konieczność częstych zmian systemu dowodzenia, zachodząca niemal w każdym rodzaju bitwy. To też zarówno regulaminy, jak i prasa wojskowa wymaga, by system dowodzenia był szczególnie giętkim, zezwalającym na przechodzenie od jednego systemu do drugiego

2/ Podział taktyczny.

Rosjanie pod względem taktycznym rozróżniają trzy rodzaje artylerii : towarzysząca /soprowożdienija/, wsparcia piechoty /"PP"/ i dalekiego działania /"DD"/

Artyleria towarzysząca jest odpowiednikiem naszej artylerii towarzyszącej. W powyższym charakterze występuje z reguły artyleria pułków piechoty. Wyjątkowo do spełnienia tej roli mogą być pociągnięte pojedyńcze działony, a nawet baterie artylerii dywizyjnej. Artyleria dywizyjna, występująca w charakterze art. towarzyszącej staje się artylerią "przydzieloną" /pridannoj/ i otrzymuja zadanie wyłącznie od tego dowódcy piechoty, którego wspiera.

Artyleria pułków piechoty, występująca jako artyleria towarzysząca rozdzielona jest zazwyczaj pojedyńczymi działonami do kompanij lub baonów piechoty. Jej głównym zadaniem będzie wspieranie pierwszych rzutów piechoty przez towarzyszeni- im ogniem i sprzętem W szczególności ciąży na niej obowiązek: zapewnienia obrony ppanc., poczynienia wyrw w drutach kolczastych, wy-

konanie ogni przeciwszturmowych, towarzyszenia szpicy, przeciwuderzeniom i natarciu. Formą jej ognia będzie przeważnie ogień na wprost.

Artyleria pułkowa działa na korzyść swego pułku. Odbieranie jej pułkom macierzystym należy do wyjątków. Przy wszelkich zorganizowanych ogniach art. należy uwzględniać jej udział ogniowy i pociągnąć ją do współpracy z grupami "PP", przede wszystkim na korzyść i na odcinku własnego p.p.

Artyleria wsparcia piechoty/"PP"//poddierżki piechoty/, odpowiada naszej artylerii bezpośredniego wsparcia. Stanowi ją z reguły całość artylerii dywizyjnej ewentualnie wzmocnionej artylerią korpusu lub "R.S.K."/artyleria odwodu Nacz. Wodsw/, a nawet dywizji 2-go rzutu.

Artyleria wsparcia piechoty dzieli się na grupy "PP" /wsparcia piechoty/, ilość których odpowiada zazwyczaj liczbie pułków zaangażowanych w pierwszej linii. W natarciu wyznacza się i grupę "PP" dla pułku 2-o rzutu /odwodowego/ z tym, że do chwili zaangażowania pułku 2-o rzutu wspiera się nią jednostki pierwszej linii.

Skład poszczególnych grup "PP" zależy od zadania, terenu i ilości artylerii i może wynosić od dyonu do pułku a.l. wzmocnionego dyonu art. korpusu lub R.S.K. W obronie grupę "PP" tworzy zazwyczaj jeden dyon.

Jeżeli wsparcie jednego baonu uskuteczniają dwa dyony, to łączy się je w jedną podgrupę pod rozkazami jednego z doów dyonu lub zcy doy pułku, by ułatwić doy batalionu współpracę ze wspierającą go artylerią.

Zadaniem artylerii "PP" będzie współpraca z piechotą i

czołgami we wszystkich rodzajach i fazach walki,a mianowicie zwalczanie sił żywych i środków ogniowych piechoty npla. Do zwalczania bateryj npla "artylerii "PP" będzie pociągana tylko w wyjątkowych wypadkach.

Grupy "PP" podlegają dcy a.d./p.a.l./,co nie zwalnia ich od obowiązku wykonania żądań oddziałów piechoty,które mają za zadanie wspierać.

Ta dwoista podległość,zdaniem autorów rosyjskich,zapewnia z jednej strony ścisłość współpracy z piechotą,z drugiej daje możność manewru ogniowego.Należy stwierdzić,że pomimo optymistycznych wywodów czołowych artylerzystów rosyjskich szerszy ich ogół,jak można sądzić z odgłosów prasy,ma z tym zagadnieniem duże trudności.

Przy tzw."częściowej" decentralizacji - pewne grupy "PP" mogą przejść całkowicie pod rozkazy dowódców piechoty,otrzymując nazwę "pridannych" /przydzielonych/grup "PP".

"Przydzielone "grupy /dyony/ "PP" zachowują zazwyczaj centralizację dowodzenia.Wewnątrz grupy /dyonu/ do chwili, gdy system ten nie nastręcza trudności we współpracy dyonów i bateryj z baonami i kompaniami p.p.W miarę rozwoju akcji może nastąpić dalsza decentralizacja z przydziałem pojedyńczych dyonów i bateryj do bateryj i kompanij,a nawet działonów do poszczególnych plutonów.

<u>Artyleria dalekiego działania</u> /"DD"/-jest odpowiednikiem naszej artylerii ogólnego działania tylko do pewnego stopnia.

Artylerię "DD" stanowi z reguły artyleria korpusu,o ile nie została rozdzielona /z racji b.szerokiego frontu/ pomiędzy grupy "PP dywizji.W pewnych wypadkach /duża ilość artylerii, wąski front,wsparcie czołgów/grupa "DD" wzmacnia się artylerią

"R.S.K.",a nawet pojedyńczymi bateriami art dywizyjnej przy czym ilość tych bateryj nie powinna przekraczać trzech na p.a.l dywizji.

Artyleria "DD" dzieli się zazwyczaj na grupy "DD",przydzielane do dywizji 1-o rzutu.

Dowodzenie grupami "DD" skupia się zazwyczaj w ręku dcy artylerii korpusu.W braku odpowiednich warunków terenowych lub czasu na organizację dowodzenia centralnego grupy "DD" rozdziela się między dywizje,gdzie zostaną użyte w charakterze dywizyjnych grup "DD",dowodzonych przez dcę a.d.,wzgl.użyte do wzmocnienia grup artylerii "PP"

W wypadku,gdy słaba ilościowo artyleria nie pozwala na stworzenie grup "DD" w ilości,odpowiadającej liczbie dywizyj, może być stworzona jedna grupa "DD" na odcinku całego korpusu.

Przy tworzeniu korpuśnej grupy "DD" jej podgrupy otrzymują zadania w granicach pasów działania poszczególnych dywizyj i pracują w ścisłym porozumieniu z całością artylerii tych dywizyj.Przy czym należy dążyć do tego,by w pasie działania każdej dywizji można było skupić ogień wszystkich lub kilka podgrup "DD".

W natarciu,gdy piechota własna osiągnie rejon stanowisk ogniowych npla,następuje zazwyczaj podporządkowanie grup "DD" dcom a.d.dywizji 1-go rzutu.

Zadaniem grup "DD" będzie wyłącznie zwalczanie artylerii,współpraca z czołgami i dezorganizowanie tyłów npla.

Regulamin wyraźnie zabrania używania artylerii "DD" do ogni na bliskie cele na całym odcinku dywizji dla wsparcia własnej piechoty.

Ścisłe ustalenie stałego stosunku liczbowego artyleryjskich grup "PP" i "DD" natrafia na poważne trudności, gdyż skład grupy "DD" jest rzeczą nader zmienną. Przede wszystkim Rosjanie bardzo chętnie rezygnują z tworzenia grupy "DD" nie tylko na szczeblu korpusu ale i dywizji; poza tym częste wzmacnianie korpusów i dywizyj artylerii R.G.K. wpływa znacznie na zmianę tego stosunku.

Mając na uwadze w.w. zastrzeżenie, można przyjąć, że ilość artylerii "DD" waha się w granicach : od 0% nawet do 60% /w razie silnego wsparcia natarcia czołgami/ i stanowi przeciętnie 15 - 25% ogólnej ilości artylerii danej w. jednostki.

Szereg autorów rosyjskich liczy się poważnie ze wzrostem ilości artylerii "DD" w miarę powiększenia i udoskonalenia środków rozpoznania i obserwacji, zwłaszcza lotnictwa i oddział-w pomiarowych.

c. O g n i e .

1/ Rodzaje ogni taktycznych.

Pomimo oświadczenia /S. Pawłow/ że artyleria sowiecka nie ustala żadnych rodzai ogni, a rozpatruje jedynie zadania ogniowe artylerii, należy stwierdzić, że regulaminy wraz z szeregiem autorów rozróżniają następujące ognie taktyczne :

1/ "Nieruchomy ogień zaporowy" - omówiony szczegółowo w obronie,

2/ "Ruchomy ogień zaporowy" - stosowany wyłącznie w wojnie pozycyjnej,

3/ "Ogniowe okajmienie" - odpowiadające pojęciu ognia odgradzającego lub osłaniającego. Jest to "nieruchomy ogień za-

porowy" szeregu bateryj czy dyonów, odgradzających dany odcinek od reszty pozycji.

4/ "Ogień na wzbranianie" inaczej "DON" /daleki ogniowy napad/ - omówiony szczegółowo w obronie.

5/ "Ogień niepokojący" może być uważany za odpowiednik naszego ognia "nękającego". Wykonanie w formie krótkich nawał ogniowych lub ognia ciągłego z równymi odstępami czasu pomiędzy kolejnymi seriami. Najlepsze wyniki daje połączenie obydwóch sposobów wykonania, przy czym odstępy czasu między nawałami powinny być nieregularne, by spotęgować zaskoczenie.

Ogień nękający, prowadzony przez czas dłuższy nazywa się "ogniem na znużenie".

2. Obezwładnianie czy niszczenie.

Na podstawie zgodnego twierdzenia ogółu autorów wojskowych oraz kilku wzmianek "Bojewogo Ustawa Artilerii" można zdecydowanie twierdzić, że wszelkie ognie artyleryjskie w walce ruchowej będą ogniami obezwładniającymi, natomiast ognie niszczące należeć będą do nader rzadkich wyjątków.

3. Flankowanie.

Jeśli mowa o wykonaniu ognia, to należy nadmienić szczególne znaczenie, jakie Rosjanie przywiązują do ogni skośnych i flankowych. Wydajność ich określa się jako 3-krotnie większą od ognia frontalnego. Ogień flankowy baterii ma być podstawowym ogniem w obronie, musi znaleść szerokie zastosowanie w natarciu, a powinien być jednym z dążeń artylerzystów nawet w boju spotkaniowym.

Regulamin idzie tak daleko, że poleca, celem otrzymania

warunków ognia flankowego umieszczenie baterii nie tylko poza pasem działania wspieranych przez siebie jednostek piechoty, lecz nawet na odcinkach cudzych dywizyj i armij.

Zapatrywania regulaminu znajdują gorące uznanie u ogółu autorów i zdają się wypływać z wojennych doświadczeń artylerii rosyjskiej.

4. Zasięg ognia.

Wedle pojęć rosyjskich większe zgrupowanie ogniowe można uskuteczniać najdalej na odległości 10-12 km. Masowanie ognia art na dalszych odległościach stosuje się tylko wyjątkowo Rozrzut na tych odległościach jest tak wielki, że wypełnienie zadania ogniowego nie opłaca się wobec ogromnej ilości pocisków i zużycia sprzętu.

5. Ogień pojedyńczych dział.

Należy podkreślić, że zarówno autorzy jak i fachowa prasa poświęca dużo miejsca ogniu pojedyńczych dział.

W większości wypadków będzie to ogień na wprost, stosowany szeroko przez artylerię piechoty i ewent. wykorzystywane w tym charakterze pojedyńcze działony artylerii dywizyjnej. Na strzelanie na wprost kładzie się w art. sowieckiej b. duży nacisk. Jest ono nie tylko przedmiotem b. skrupulatnego szkolenia, ale również poważnie decydującą o ocenie ogólnej, konkurencją w zawodach międzypułkowych. Ciekawym jest, że w odmianie tego ognia -strzelanie do czołga- szkolą się również i ciężkie baterie 152 mm z artylerii korpuśnej.

Poza strzelaniem na wprost szeroko stosuje się również

jednoczesne strzelanie pojedyńczymi działonami baterii do różnych celów ze stanowiska ukrytego, przy czym ogień prowadzą dca bat.z. punktu zasadniczego, dca plutonu dowodzenia /nasz ofic zwiadowczy/ z p.obs.pomocniczego i dca plut.łącznikowego do piechoty z p.obs. wysuniętego.

Rosjanie zdają sobie sprawę z dużej trudności prowadzenia takiego ognia, utrzymują jednak, że baterie muszą być należycie przygotowane do jednoczesnego strzelania przynajmniej do dwóch celów

6 Użycie szrapnela.

Zasługuje na uwagę, że wbrew zapatrywaniu artylarzystów niemal wszystkich armij, szrapnel cieszy się w artylerii rosyjskiej dużym powodzeniem i jest gorąco polecany, zwłaszcza dla artylerii piechoty i dywizyjnej do ostrzeliwania celów żywych. Ognie przeciwszturmowe poleca się z reguły wykonywać szrapnelem. Tłumaczą to Rosjanie dużą powierzchnią skutecznego pola rażenia oraz większymi warunkami bezpieczeństwa przy strzelaniu w pobliżu własnych wojsk.

7. Kierowanie ogniem.

Uskutecznia się w pierwszym rzędzie przez przydział pasów działania.

Każdy dyon i bateria w natarciu i obronie otrzymuje pas działania zasadniczy i wycinek dodatkowy. Ponadto może otrzymać jeszcze "szczególny kierunek" celem :

- wzięcia udziału w ogniu zaporowym na pewnym odcinku,
- ostrzelania martwego pola na ważnym kierunku działania

npla.

W walce spotkaniowej jednostki artylerii otrzymują zazwyczaj tylko ogólny kierunek strzału.

Jako ułatwienie wskazywania celów służą:"plan punktów orientacyjnych dywizji",sporządzony na podstawie odnośnych planów dów grup,dyonów i bateryj; oznaczenie kodem charakterystycznych przedmiotów terenowych; ponumerowanie celów; używanie współrzędnych celu,pocisków wskaźnikowych lub zwykłych,w końcu podanie dcy baterii obliczonych przez sztab dyonu elementów do pierwszego strzału na wskazywany cel.

8. Plan ogni.

Podstawą dowodzenia oraz wykonania ogni w czasie walki jest plan ogni,oparty na szczegółowej ocenie możliwości terenowych npla.Układa go sztab każdej jednostki artyleryjskiej od dyonu poczynając.

W obronie ognie ustala się na przeciąg całej bitwy,w natarciu - tylko do momentu rozpoczęcia szturmu,po czym następują ognie wyłącznie z własnej inicjatywy lub na żądanie piechoty.

Rosjanie podkreślają dobitnie,że plan ogni musi być szczególnie giętki,gdyż przewidziane w nim zadania ogniowe będą w czasie walki ulegać częstym zmianom.Dcy dyonów i bateryj muszą być stale w gotowości do wykonania z własnej inicjatywy lub na żądanie piechoty strzelań,nie przewidzianych w planie ogni.

d/ Rola dowódców artylerii.

1/ Współpraca z dowódcą w.jedn.

Wedle pojęć autorów rosyjskich walka współczesna jest tak skomplikowaną, że dca całości /dywizji, korpusu/ nie może i nie powinien pobierać decyzji bez uprzedniego wysłuchania meldunku swych doradców fachowych.

W ich rzędzie na pierwszym miejscu stawiany jest dca artylerii. W przewidywaniu boju spotkaniowego obowiązkiem jego będzie przedstawienie dcy dywizji /korpusu/ możliwości rozwinięcia artylerii na poszczególnych horyzontach, leżących na drodze marszu w.jedn. W natarciu zameldowanie ścisłych danych, dotyczących możliwości własnej artylerii, opartych na ocenie terenu i położenia npla, oraz ustalenie z dowódcą w.j. kierunku natarcia i warunków jego wykonania.

W obronie: przedstawienie swej propozycji odnośnie ogólnego przebiegu pozycji obronnej, gwarantującego maksymalne wykorzystanie własnej artylerii

Poza tym regulaminy wymagają ścisłej współpracy dcy a[illegible] z dcą w.j. w ciągu całej bitwy.

2/ Rola dcy artylerii korpusu.

Rosjanie wprowadzają stanowisko dcy artylerii już na szczeblu korpusu, obarczając go odpowiedzialnością za pracę artylerii całego korpusu. W szczególności do obowiązków jego należy:

a/ kierowanie grupą art. "DD" na odcinku korpusu,

b/ organizacja rozpoznania powietrznego i ~~podział~~ samolotów do kierownia ogniem,

c/ organizacja przygotowania topograficznego i pracy oddziałów pomiarowych,

d/ uzgadnianie pociągania grup "PP" do zadań grup "DD" i odwrotnie,

e/ uzgadnianie współpracy grup "PP" na stykach dywizji,

f/ udział w opracowaniu planu współdziałania artylerii korpusu z czołgami i lotnictwem oraz kontrola wykonania powyższego planu.

g/ odpowiedzialność za uzupełnienie amunicji jednostek artylerii korpusu.

3. Rola dcy a.d.w okresie przygotowania do bitwy

Rosjanie przypisują duże znaczenie osobie dcy artylerii twierdząc,że właściwe jej użycie zależy od walorów danego dcy artylerii.

Wynika to z tej przyczyny,że praca dcy artylerii/dywizji, czy korpusu/ polega przede wszystkim na przygotowaniu artylerii do wzięcia udziału w danej bitwie.Praca ta opiera się w pierwszym rzędzie na przewidywaniach,których wynikiem będzie nakazany przez dcę a.d.podział artylerii i ogólny kierunek jej wykorzystania.Zarządzenia te przesądzają o takim lub innym wykorzystaniu artylerii i są b.trudne do zmiany w toku walki.Stąd twierdzenie Rosjan,że ta właśnie praca wstępna jest "pracą twórczą",następujące z kolei wykonanie to już tylko "rzemiosło"

Mając to na względzie,regulamin nakazuje dcy artylerii szczegółowe przestudiowanie terenu,położenia npla i własnego i narzuca obowiązek b.daleko idących przewidywań. Pracę swą dca

a.d. powinien oprzeć przede wszystkim na osobistym rozpoznaniu terenu. Wynik tej pracy wstępnej znajdzie swój wyraz :

- w boju spotkaniowym - w "mapie dziennego przemarszu" oraz szczególnej trosce o zapewnienie obrony ppanc. podczas marszu; jeśli dywizja maszeruje w kilku kolumnach, dca a.d. uzgadnia współdziałanie ogniowe artylerii poszczególnych kolumn;

- w natarciu - w rozkazie użycia artylerii, gdzie szczególną uwagę zwróci się na organizację wsparcia czołgów, baonów 2-go rzutu i zwalczanie artylerii;

- w obronie - w planie użycia artylerii, w którym dca a.d. uwzględni szczególnie manewr sprzętem dla wsparcia czat oraz warunki manewru ogniowego na korzyść najbardziej zagrożonych odcinków.

Poza tym dca artylerii dywizyjnej z reguły:

- postawi zadania środkom rozpoznania lotniczego i oddziałom pomiarowym;

- uzgodni współdziałanie sąsiednich grup "PF" przez przydział przypuszczalnych pasów działania wzgl. wskazania "szczególnych kierunków" pojedyńczym bateriom sąsiednich grup.

4/ Rola dowódcy a.d. w walce.

W walce dowódca artylerii dywizyjnej :

- powinien z reguły znajdować się przy dowódcy, którego wspiera i być stale zorientowany o położeniu;

- w zależności od położenia stawia podlegającym mu grupom zadania ogniowe; dopilnowuje zgodnego współdziałania jednostek artylerii z piechotą;

- uskutecznia ześrodkowanie dyonów różnych grup na cele

wskazań przez dcę dyw./korpusu/;

- powinien stale utrzymywać łączność z dyonami oddanymi pod rozkazy piechoty.

W boju spotkaniowym w razie potrzeby zarządza z własnej inicjatywy rozwinięcie artylerii sił głównych, poza tym przygotowuje zawczasu łączność na kierunku głównego uderzenia dla dyonów zaangażowanych początkowo do wsparcia straży przedniej.

Jeśli dywizja posuwa się w kilku kolumnach, dowódca a.d. w razie rozpoczęcia walki przez jedną z kolumn, wysyła do niej swój zwiad dla wyjaśnienia sytuacji i obserwowania walki.

Wzmacnia w razie potrzeby artylerię jednej z kolumn artylerią innej kolumny

e/ Rola sztabów artyleryjskich

1/ Uwagi ogólne.

Do roku 1934 istniał w artylerii sowieckiej etat pokojowy dcy a.d.ze sztabem, składającym się z szefa sztabu i dwóch pomocników. Według niesprawdzonych wiadomości w roku 1934 etat ten został zlikwidowany i obowiązki dowódcy a.d.w czasie pokoju objął rzekomo dca pal. Tym niemniej regulaminy artylerii sowieckiej oraz opracowania szeregu autorów uważają stanowisko dcy a.d.z silnie rozbudowanym sztabem, za niezbędny warunek właściwego wykorzystania artylerii.

Według tych pojęć sztab powinien się składać z szefa sztabu, będącego jednocześnie zastępcą dcy a.d., oraz podległych szefowi sztabu oficerów: operacyjnego, wywiadowczego, łączności, służby gazowej i zaopatrzenia w amunicję.

B.U.A./39,40,41 i 42/ wymienia następujące obowiązki sztabu artylerii :

1. prace przygotowawcze,polegające na ocenie położenia i terenu oraz powzięciu wniosków o podziale artylerii,rozpoznania i zaopatrywania w amunicję;

2. zbieranie,opracowanie i rozsyłanie materiałów,dotyczących rozpoznania i taktycznego użycia artylerii; wyciąganie wniosków jak najkorzystniejszego użycia artylerii;

3. opracowanie planu użycia artylerii na podstawie decyzji i wskazówek wykonawczych dcy całości;

4. opracowywanie rozkazów i meldunków oraz kontrola wykonania wydanych rozkazów;

5. organizacja łączności.

Tu zaś w pierwszym rzędzie ciągła troska o zapewnienie stałej łączności z piechotą oraz w boju spotkaniowym,przygotowanie łączności dla dyonów,przeznaczonych straży przedniej przerzucanych na kierunek działania sił głównych.

2/ Sztab dcy a.d.-Oficerowie sztabu.

Oficer operacyjny sztabu dcy a.d.dysponuje drużyną topograficzną i zwiadowczą pal.,oraz artyleryjskim posterunkiem meteorologicznym.Zadaniem jego jest zbieranie i segregowanie danych,dotyczących O de B wspieranej broni jednostek własnej artylerii oraz artylerii sąsiadów.

Ponadto wiadomości o nplu,otrzymywanych od oficera zwiadowczego.

Poza tym :

- opracowuje i referuje szefowi sztabu plan działania

artylerii;

- projekt ugrupowania organów zaopatrzenia oraz przesunięć kolumn amunicyjnych ;

- prowadzi ewidencję zużycia amunicji i sprzętu;

- kieruje opracowaniem rozkazów bojowych i biuletynów;

- prowadzi dziennik działań oraz sporządza terminowe meldunki sytuacyjne.

Oficer wywiadowczy - zbiera wiadomości o nplu i terenie, Grupuje szkice widokowe,rysunkowe i fotograficzne oraz zdjęcia lotnicze.Prowadzi mapę wiadomości o nplu,szkice celów oraz sporządza meldunki o położeniu npla.

Oficer łączności - przeprowadza podział środków łączności.opracowuje plany łączności oraz schematy połączeń; organizuje łączność z podległymi sztabami art.oraz z oddziałami pomiarowymi i lotnikiem.

Oficer "służby chemicznej" - organizuje rozpoznanie gazowe rejonów ugrupowania własnej artylerii oraz strefy nplskiej; Organizuje i kieruje siecią posterunków pgaz; przygotowuje dane do strzelania pociskami chemicznymi; udziela wskazówek oddziałom i organom służby chemicznej w zakresie broni gazowej.

Komendant placu.

Przy sztabie a.d.organizuje się zazwyczaj służbę komendanta placu /Komiendanckaja służba/ z zadaniem :

- kontroli krycia się personelu i dóbr w rejonie stanowisk ogniowych,p.ob.i m.p. dowództw oraz ich maskowania;

- zamknięcia dla przejazdu odcinków dróg,obserwowanych przez npla ;

- nie dopuszczenie do wykonywania za dnia wszelkich prac,zdradzających ugrupowanie własnej artylerii;

- kontroli rozmieszczenia i stanu pozornych i zapasowych stanowisk ogniowych i p.obs.;

- ochrony połączeń telefonicznych oraz kontroli ich maskowania.

Szef sztabu.

Szczególnie dużo uwagi poświęca się pracy szefa sztabu. Istota jego pracy polega na :

- przestudiowaniu i ocenie położenia z artyleryjskiego punktu widzenia,

- rozpracowaniu pod względem artyleryjskim projektu planu działania artylerii,

- kontroli ścisłości wykonania powziętej przez dcę a.d. decyzji,

- stałym kierowaniu przebiegiem działań artylerii w walce.

Szef sztabu a.d.musi mieć stale własny sąd o położeniu . W tym celu studiuje wnioski oficera wywiadowczego,stawiając żądania dostosowania wiadomości uzupełniających oraz zapoznaje się z położeniem własnych oddziałów przez styczność osobistą lub na podstawie meldunków oficera operacyjnego.Znajomość ogólnej sytuacji taktycznej szef sztabu a.d.zawdzięcza współpracy z szefem sztabu dywizji wzgl.korpusu.

Szef sztabu a.d. prowadzi własną "mapę działań" /roboczuju kartu/,na której wykreśla najważniejsze i ostateczne wnioski z położenia

W wyniku swej pracy szef sztabu powinien się możliwie dokładnie orientować w ugrupowaniu, siłach, środkach, umocnieniach, stanie moralnym wojsk npla i własnych ze szczególnym uwzględnieniem artylerii npla, własnej i sąsiadów.

Znając powyższe dane szef sztabu a.d. powinien zorientować się należycie, w jaki sposób wykorzystać wszystkie okoliczności sprzyjające i co przedsięwziąć dla zlikwidowania lub zneutralizowania niepomyślnych.

W wyniku powyższych rozważań szef sztabu powinien ustalić w jaki sposób w danym położeniu konkretnym należy użyć artylerię, aby zapewnić maksimum korzyści wspieranej jednostce. Wniosek ten melduje dowódcy artylerii dywizji /korpusu/ na rozkaz lub z własnej inicjatywy.

W czasie bitwy szef sztabu, obserwując stale przebieg walki, śledzi wykonanie swych zadań przez artylerię i przydzielone środki pomocnicze. W razie potrzeby wydaje w imieniu dowódcy a.d. dodatkowe rozkazy, mające na celu jak najściślejsze dostosowanie działań artylerii do myśli przewodniej dcy całości.

Sztab grupy.

Sztabem grupy jest z reguły sztab dcy pułku artylerii lekkiej lub ciężkiej, względnie tego dcy dywizjonu, który dowodzi daną grupą.

Sztab grupy "DD" interesuje się przede wszystkim zagadnieniami, związanymi ze zwalczaniem artylerii. Należy doń przede wszystkim ścisłe wykorzystanie danych i ścisła ewidencja rozpoznanych stanowisk ogniowych.

Sztab dywizjonu.

Jest najniższym sztabem w hierarchii sowieckich sztabów artyleryjskich.

Jest on przede wszystkim organem dcy do kierowania ogniem dywizjonu.

Dokładność, płynność i zgranie w pracy tego sztabu stanowią o celności i szybkości nagłych ześrodkowań ogniowych.

Na czele sztabu stoi szef sztabu, będący jednocześnie zastępcą dcy dywizjonu. Posiada on prawo wydawania rozkazów samodzielnie w sprawach rozpoznania, łączności, obrony ppanc., pl. i pgaz., oraz z ramienia dcy w sprawach pozostałych.

Szef sztabu dywizjonu organizuje i kieruje pracą sztabu oraz wszystkich jego organów dowodzenia, poza tym układa osobiście plan ognia, który zatwierdza dca dywizjonu.

Pierwszy pomocnik szefa sztabu /1 P.Szt./ organizuje rozpoznanie i obserwację pola walki i osobiście kieruje "jednoczesną obserwacją dwuboczną dywizjonu" AS.W.D"./sopriatonnoje nabliudienije diwizjona/.

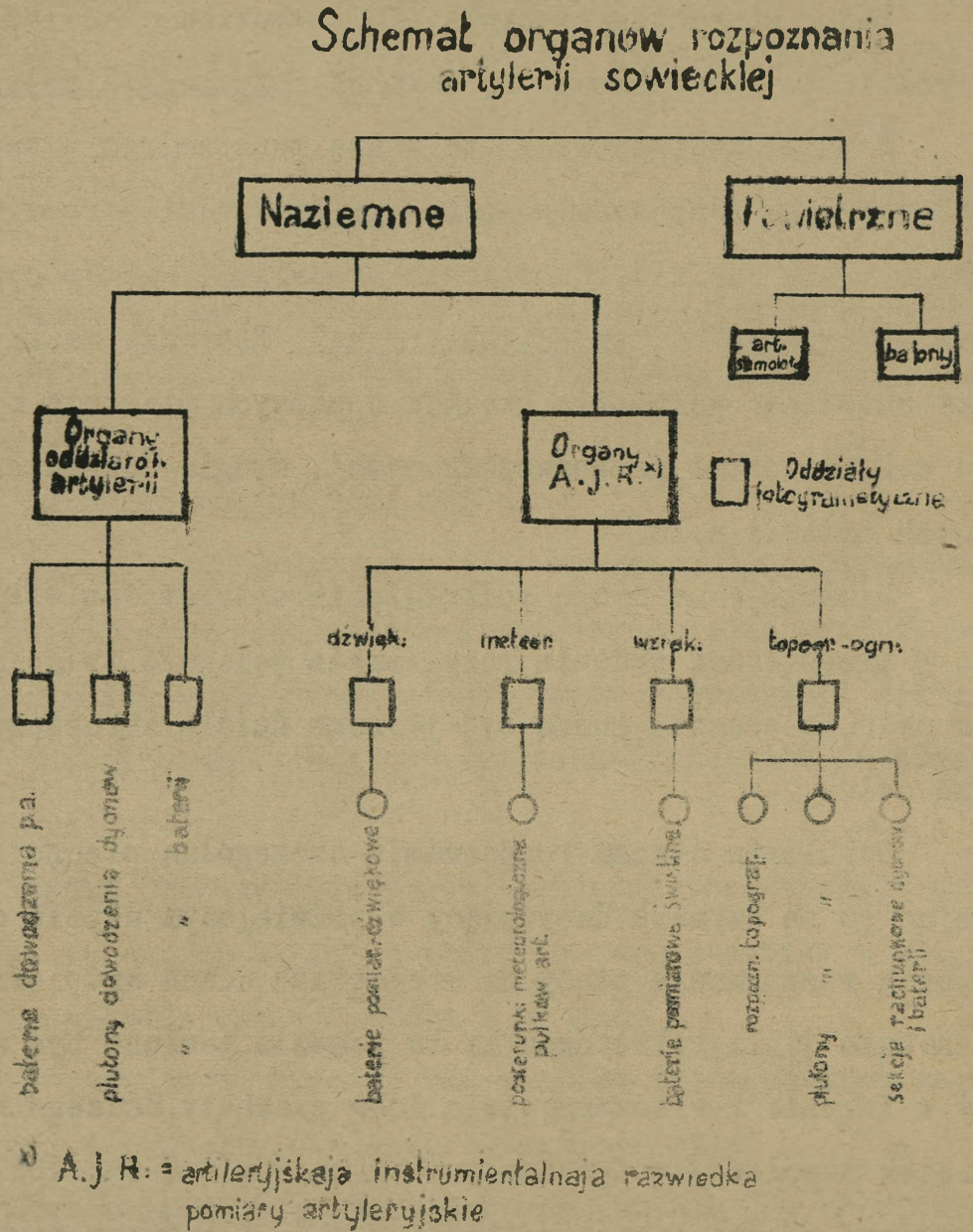
Drugi pomocnik /2 P.Szt./ organizuje zarówno wewnętrzną jak i zewnętrzną łączność dywizjonu.

f/ Rozpoznanie artyleryjskie.

1/ Uwagi ogólne.

Na wstępie do charakterystyki sowieckiego rozpoznania art. należy zaznaczyć, że w pojęciu Rosjan każde działanie artylerii rozpada się na dwie niemal równoznaczne części: rozpoznanie i strzelanie. Nie ma dobrego strzelania bez dobrego rozpoznania.

Dążąc do zrealizowania tej zasady Rosjanie dysponują znaczną ilością organów rozpoznania, przedstawionych poniżej.

x) A.J.R. = artyleryjskaja instrumientalnaja razwiedka
pomiary artyleryjskie

2/ Cechy charakterystyczne.

Regulamin wymaga, by rozpoznanie art. było : ciągłe, ukryte, rozpoczęte we właściwym czasie, dostarczało wiadomości pewnych i niespóźnionych; powinno być przeprowadzone ruchliwie, nieszablonowo.

Nader charakterystycznym dla rozpoznania sowieckiej art. jest położenie szczególnego nacisku na rozpoznanie npla.

W walce spotkaniowej staje się podstawowym, a nawet jedynym obowiązkiem rozpoznania czołowego /pieredniej razwiedki/, wysyłanego przez dcę a.d. W natarciu organizuje się specjalne rozpoznanie "ogniowe" i "przeciwbateryjne". Pierwsze ma na celu dokładne ustalenie położenia środków ogniowych piechoty npla/zwłaszcza c.k.m.i dział przeciwczołgowych/, drugie- określenie współrzędnych baterii npla.

Zasługuje na uwagę podkreślenie autorów sowieckich, że o ile w przeszłości zadanie rozpoznania polegało tylko na odszukaniu celu, to obecnie muszą być jeszcze ściśle określone współrzędne celu.

Regulamin otacza rozpoznanie szczególną pieczołowitością, uważając go za czynnik decydujący o późniejszym użyciu artylerii. Obowiązek rozpoznania ciąży na wszystkich dcach artylerii. Przy czym zawsze jeśli tylko czas na to pozwala, powinno być uskuteczniane w terenie i w towarzystwie dców piechoty. Szczególnie ten obowiązek wspólnego rozpoznania w terenie z dcą całości, jest podkreślony w odniesieniu do dowódcy a.d. i korpusu, zarówno w obronie jak i w natarciu.

Z ciekawych szczegółów rozpoznania sowieckiego należy wy-

mienić :

-sopriażennoje nabliudienje - kombinację obserwacji dwubocznej,mającej za zadanie wcinanie w przód celów przy pomocy przyrządów optycznych, oraz

- "sistiema orientirow" - punkty orientacyjne,ustalone w terenie i zebrane w "dywizyjnym planie orientirow",służących do ułatwienia wskazywania celów,zarówno przez artylerię jak i piechotę.

3/ Rodzaje rozpoznania.

Rosjanie bardzo szczegółowo określają rodzaje poszczególnych rozpoznań,ustalając,kto w nich ma brać udział i jakie funkcje spełniać.

Tak więc rozróżniają oni :

Zwiad drogi /razjezd puti/- wysyłany dla rozpoznania ewent przeszkód na drodze marszu i przedsięwzięcia środków do ich usunięcia względnie wynalezienia drogi objazdowej. Jeśli położenie pozwala,zwiad drogi wyprzedza swój oddział o jeden a nawet dzienne przemarsze.

Zwiad czołowy /pieredawoj razjezd/ - posuwający się z reguły na wysokości szpicy z zadaniem : rozpoznania p ob., odcinków drogi widocznych i ewent p.ob npla

W wypadku zetknięcia się z nplem zwiad czołowy zajmuje obrany p.ob. i organizuje ciągłą obserwację npla

Wysłanie zwiadu czołowego nie zwalnia dcę od obowiązku wysłania zwiadu drogi.

Zwiad dowódcy /baterii,dyonu/ komandirskij razjezd/- z zadaniem,jak zwiad czołowy,przeprowadzany przez dcę baterii

/dyonu/ łącznie ze swym personelem zwiadowczym. Zwiad dcy łączy się ze zwiadem czołowym w wypadkach, gdy dca baterii /dyonu/ osiągnie rejon rozpoznawany przez zwiad czołowy.

Ciekawym jest, że szczegółowy zwiad stanowiska ogniowego uskutecznia zazwyczaj dca plutonu ogniowego, przy czym organizowane przezeń rozpoznanie otrzymuje nazwę zwiad ogniowej pozycji /ogniewoj razjezd/.

4/ Przygotowanie topograficzne.

Stało się u Rosjan integralną częścią rozpoznania. Wszędzie tam, gdzie zanosi się na chwilowe nawet ustabilizowanie działań, musi nastąpić z reguły rozpoznanie topograficzne. Do wykonania prac wstępnych przystępuje się niezwłocznie po powzięciu decyzji przez dcę całości artylerii, uskuteczniając stopniowo w miarę posiadanego czasu, całokształt prac zmierzających do wykonania całkowitego przygotowania topograficznego.

Należy zaznaczyć, że Rosjanie uważają triangulację własną za podstawowy system swych przygotowań topograficznych.

Zasługuje na podkreślenie, że Rosjanie polecają ćwiczenia w dowodzeniu dyonem rozpoczynać od założeń, umożliwiających stosowanie całkowitego przygotowania topograficznego, jako zasadniczej formy przygotowania ognia. Dopiero po należytym opanowaniu tego systemu zaostrza się stopniowo warunki taktyczne, stwarzając w końcu sytuację uniemożliwiającą zastosowanie prac topograficznych.

5/ Artilerijskaja instrumentalnaja razwiedka.

Artilerijskaja instrumentalnaja razwiedka /rozpoznanie przy

pomocy oddziałów pomiarowych / znajduje u Rosjan coraz szersze zastosowanie. Wedle ich zdania współczesne strzelanie opiera się na zasadach geodezji. Każdy artylerzysta musi zrozumieć, że tylko ciągłe stosowanie przy strzelaniu wiadomości z zakresu geodezji. aerologii, aerofototopografii, pomiarów dźwiękowych i wzrokowych oraz radia zapewni całkowite wykorzystanie potęgi ogniowej współczesnej artylerji Artylerzysta powinien znać właściwości oddziałów A.I.R, doceniać ich znaczenie i umiejętnie wykorzystywać je w walce.

Na A.I.R w ujęciu sowieckim składają się: oddziały pomiarów wzrokowych i dźwiękowych, topograficzno-ogniowe, stacje meteorologiczne oraz pośrednio samoloty artylerii i balony na uwięzi.

Rosjanie stwierdzają z przykrością, że odkrycia w zakresie pomiarów dźwiękowych były poczynione w Rosji już w czasie wojny światowej i jedynie konserwatyzm i tępota umysłowa wyższych dowódców rosyjskich, uniemożliwiła ich należyty rozwój

Obecnie A.I.R. są silnie rozbudowane / dyon wzgl. bateria na każdy pułk a.c. korpusu / i będą stale współdziałały przy zwalczaniu artylerii i ostrzeliwaniu celów niewidocznych.

Zakładanie systemów pomiarowych nakazują Rosjanie uskuteczniać jak najwcześniej i w tym celu jednostki pomiarowe w marszu ubezpieczonym posuwają się na ogonie straży przedniej zaś w natarciu rozpoczynają swą pracę już pod osłoną oddziałów rozpoznawczych.

g/ Ł ą c z n o ś ć .

1/ Uwagi ogólne.

W artylerii R.K.K.A.rozróżnia się: "Łączność dowodzenia" i"łączność współdziałania".

Łączność dowodzenia inaczej wewnętrzna łączność artylerii, zgodnie z ogólnymi zasadami nawiązuje się z góry do dołu i w lewo.

Łączność współdziałania nawiązuje się od artylerii do broni wspieranej /piechoty,czołgów,kawalerii/środkami dowódcy artylerii.

Łączność radiowa jest uważana za równoznaczną z łącznością drutową.Stacje radio w marszu umieszcza się w pobliżu tych dowódców lub w składzie tych pododdziałów,na których korzyść mają dane stacje pracować w czasie bitwy.

2/ Łączność w ramach pułku.

Łączność pułku a.l.z jednostką wspieraną jest utrzymywane przez pluton łączności,wchodzący w skład baterii dowodzenia pułku.Dzieli się on zazwyczaj w sposób odpowiadający taktycznemu podziałowi,tj.do obsłużenia poszczególnych grup "PP",względnie "DD"

Telefon i radio są równorzędnymi środkami łączności. Radiostacje oraz płachty sygnałowe są w dyspozycji jednego dowódcy łączności,noszącego nazwę dcy placówki radiosygnałowej /radio-signalnaja płoszczadka/.

Lotnisko wysunięte dołącza się do dowódcy p.a.l.swymi środkami.

3/ W ramach dyonu.

Łączność wewnątrz dyonu art.oraz z jednostką wspieraną /zazwyczaj bowiem piechoty/ jest utrzymywana przez oddział łączności,wchodzący w skład plutonu dowodzenia dywizjonu.

Łączność z dowódcą pułku art.,z dcą grupy ogólnego działania /"DD"/ lub bezpośredniego wsparcia /"PP"/ jest utrzymywana przez "komendantów kierunków łączności /naczalnika naprawlenija swiasi "N N S "/, wyznaczanych przez dców grup "PP" lub "DD"; N N S wyposaża się w środki łączności drutowej.

Drużyny łączności /4/ są wykorzystywane :

- 3 dla łączności między dcą dyonu i dcami bateryj, zaś 4-ta wchodzi w skład oddziału łącznikowego do piechoty.

Drużyna radiowa zapewnia łączność z dcą przełożonym, jednostką wspierającą i dcami bateryj.

Dla łączności dyonu z czołgami w czasie akcji wyznacza się samolot dla obserwacji ich działania oraz meldowania drogą radiową dcy dyonu.

Łączność z lotnictwem jest zapewniona przez :

1/ radio,

2/ telefoniczna z lądowiskami i lotniskiem,

3/ placówki łączności z lotnikiem,

4/ obserwację sygnałów oraz ewolucję samolotów.

Szefem łączności dyonu jest drugi pomocnik szefa sztabu dyonu,który w sprawach technicznych łączności podlega też szefowi łączności pułku artylerii.

Jego zastępcą jest dca "plutonu dowodzenia" /drużyny dcy/.

W razie wyznaczenia dcy dyonu na dcę grupy art.,otrzymuje on z pułku art.dodatkowe środki łączności,niezbędne do dowodzenia grupą.

Linie telefoniczne dowodzenia są:

- rozbudowywane w miejcu są dwuprzewodowe,budowane w czasie ruchu-jednoprzewodowe,

- tendencja rozbudowy osi łączności w ruchu /w natarciu/ istniała poprzednio.Obecnie na podstawie najnowszych źródeł można uważać,że została zaniechana.Równocześnie z tym zaniechali Rosjanie budowy połączenia telefonicznego do kolumn amunicyjnych dyonu.

Najnowsze dane /maj 1936/ stwierdzają,że dowodzenie ogniem dyonu przez radio dało b.dobre rezultaty.

4/ W ramach baterii

Łączność wewnątrz baterii jest utrzymywana przez drużyny łączności,wchodzące w skład plutonu dowodzenia baterii

Oficerem łączności baterii jest dowódca plutonu dowodzenia.

Łączność z bronią wspieraną /najczęściej kompanią/wedle najnowszych źródeł jest zapewniona przez oddzielny "pluton łączności z piechotą" w składzie : dcy,jego zastępcy,dwóch patroli telefonicznych à 1/2 każdy, patrolu radio i dwóch zwiadowców konnych.

Łączność z dowódcą dyonu jest utrzymywana przez przydzielenie z dyonu kmdta kierunku łączności /N N S / z odpowiednimi środkami łączności drużyny.

Łączność radiową w baterii utrzymują trzy patrole radio,

Jedna stacja znajduje się przy dcy baterii, druga przy linii ogniowej, trzecia stale w "plutonie łączności z piechotą" W boju spotkaniowym do czasu nawiązania łączności drutowej wykorzystywuje się jak najszerzej radio

Radiostacja dcy baterii jest główną radiostacją swojej sieci; brane jest pod uwagę, że radiostacja dcy baterii może posiadać dodatkowy odbiornik, dla łączności z radiostacją dcy dyonu.

Kładzie się szczególny nacisk na sprawną organizację łączności w razie potrzeby wykonania ognia pojedyńczymi działonami do różnych celów.

Poza tym z innych szczegółów :

- uderza jakgdyby zupełny brak telefonistów konnych. O ich istnieniu wspomina tylko jedno jedyne źródło /Gejnrychs "Bateria w walce"/ sowieckie.

- zabrania się powierzania linii i nakazuje rzucanie na ziemię /ze względu na potrzbę maskowania/ i ewent. zakopuje w płytkim rowie:

- poleca się unikanie budowy linij telefonicznych równolegle do frontu.

5/ Etaty mat. łączności.

Przybliżone pojęcie o wyposażeniu oddziałów artylerii sowieckiej w sprzęt łączności daje tabela :

Przypuszczalny etat materiałowy sprzętu łączności p.a.l.

Jednostka / rodzaj sprzętu	Pułk	Dyon	Bateria	UWAGI
Łącznice	2-3	2	-	1/ typ batalionowy z dodatkowymi odbiornikami.
Aparaty telefoniczne 4-liniowe	1	-	-	2/ 1 aparat typ 5 A.K. i 3-4 typ batalionowy.
Aparaty brzęczykowe zwykłe	18-20	14-16	12-14	3/ typ 5.A.K.
Kabel telefoniczny	40 km	32-36 km	16-20 km	
Radio aparatów	3 3/	4-5 2/	3 1/	
Aparaty sygnalizacji świetlnej	-	-	2	
Flagi sygnałowe	-	8 kompl.	8 komp.	
Płachty sygnałowe tożsamości	1 kompl	1 kompl.	-	
Biedek	?	2	3	

h/ Zwalczanie artylerii.

1/ W różnych rodzajach walki.

Było w ciągu całej wojny słabą stroną artylerii rosyjskiej. Baterie niemieckie, ten istny bicz "biednej stradalicy"/biednej cierpiętnicy/-piechoty rosyjskiej, pozostały do końca wojny dla wspierających ją artylerzystów celem jedynie .... marzeń.

Obecny regulamin sowiecki poświęca temu zagadnieniu wiele

uwagi.Zwalczanie artylerii stanowi jeden z podstawowych obowiązków artylerii w natarciu,gdzie w związku ze spodziewaną znaczną przewagą ilościową własnej artylerii można będzie wydzielić znaczną jej ilość do tego zadania .

W obronie,wprawdzie mówi się o konieczności zwalczania artylerii,ale już nie tak zdecydowanie; uzależnia się to od ilości posiadanej artylerii.

W boju spotkaniowym systematyczne zwalczanie artylerii będzie należało do rzadkości i ograniczy się do ostrzelania baterij szczególnie szkodzących własnej piechocie.

2/ Szczegóły zwalczania.

Do zwalczania artylerii przeznacza się grupy art."DD" /ogólnego działania/.Grupy art."PP" /bezpośredniego wsparcia/ spełniają te zadania tylko wyjątkowo :

- jeśli nie stworzono w ogóle grup "DD",
- gdy uczestniczą chwilowo w nawałach,skierowanych na artylerię podczas przygotowania artyleryjskiego

Za sprzęt najwłaściwszy do zwalczania artylerii uważane są armaty dalekonośne 107 mm oraz armaty 76 mm,które szybkością ognia wyrównują stosunkową słabość swego pocisku a dzięki swej zwrotności wykonują szybciej przeniesienie ognia.

Należy podkreślić szczególnie następujący pogląd Rosjan. Uważają oni,że niejednokrotnie oślepienie artyleryjskich p.obs.oraz ostrzelanie miejsc postoju dowództw,central i połączeń telefonicznych,znacznie skuteczniej obezwładni artylerię npla,niż nawet b.intensywne ostrzeliwanie stanowisk ogniowych baterii.

Rosjanie przyjęli za zasadę, że ostrzeliwuje się tylko baterie o dokładnie znanych, współrzędnych i to przede wszystkim baterie czynne, szczególnie szkodzące własnej piechocie.

Obezwładnienie bateryj na stanowiskach przeprowadza się jedynie i wyłącznie przy zapewnieniu współpracy samolotu lub oddziałów pomiarowych

i/ Użycie artylerii A.R.G.K

1/ Wzrost ilościowy A.R.G.K.

Doświadczenie wojny światowej narzuciło Rosji konieczność posiadania silnych odwodów artylerii. Pod koniec wojny światowej liczyli Rosjanie 6 brygad artylerii specjalnego przeznaczenia /osobawo naznaczenija/ o ilości około 250 dział. Obecna ich A.R.G.K. wynosi około 552-612 haubic i 408-462 armat o kalibrze od 107 do 380 mm, zorganizowanych w około 312-374 baterie. A więc wzrosła w porównaniu z rokiem 1918 czterokrotnie. Uderza fakt, że zarówno jak w czasie wojny tak i obecnie A.R.G K. składa się prawie że wyłącznie z dział ciężkich i najcięższych. Liczebność A R.G.K. jest zupełnie zrozumiała Zgodnie z regulaminem sowieckim, dywizja nacierająca powinna posiadać 1-2 pułki artylerii wzmocnienia. Artylerzyści rosyjscy podnoszą to wymaganie jeszcze do 3-4 pułków art. na jedną dywizję, co musiało mieć wpływ na ilość artylerii A.R.G.K.

2/ Odwód strategiczny.

A R.G.K -stanowi w pierwszym rzędzie odwód w ręku Naczelnego Wodza. Dzięki swej ruchliwości /całość A.H.G.K jest zmotoryzowana/ może ona łatwo być przerzucana nawet na znaczne odległo-

ści.Będzie więc używana dla wzmocnienia przez Naczelnego Wodza głównego wysiłku na planowanym zawczasu przezeń kierunku względnie wzmocni uderzenie w.j.osiągającej zdecydowane powodzenie na odcinku,uznanym początkowo za drugorzędny.Może być również A.R.G.K.używana z powodzeniem dla wzmocnienia odporności własnych oddziałów na zagrożonym odcinku frontu /np.przerwanie frontu/.

3/ Wykorzystanie A.R.G.K.

A.R.G.K.przydzielona do dywizji,zostaje wykorzystana zależnie od rodzaju walki.

W boju spotkaniowym włącza się ją dyonami do sił głównych kolumn,względnie przesuwa w tyle o pół przemarszu i przydziela w całości jednej z kolumn po wyjaśnieniu sytuacji.

W natarciu przydziela się ją dla wzmocnienia artylerii na głównym kierunku działania.W tym wypadku artyleria R.G.K. wzmacnia artylerię korpusu lub bywa przydzielona do poszczególnych dywizyj,gdzie tworzy grupy "DD".

Niekiedy A.R.G.K.przydzielona do dywizji może wzmocnić grupy "PP".Przydziela się ją wtedy pojedyńczymi dyonami do poszczególnych grup "PP".

Dcy artylerii,otrzymujący w natarciu lub obronie wzmocnienie ze składu A.R.G.K.,powinni poczynić zawczasu rozpoznanie p.obs.i stanowisk ogniowych,by ułatwić przybywającym bateriom wkroczenie do walki.

j/ Zastosowanie artylerii moto-mech.

Podział artylerii moto-mech.

Rosjanie rozróżniają trzy rodzaje artylerii moto-mech.

1/ artylerię przewożoną /wozimaja artileria/-załadowaną na samochody lub ciągniki,

2/ artylerię ciągnikową /traktornaja/- ciągnioną przez traktory,

3/ samochodową artylerię /samochodnaja artileria/-działa wbudowane na platformy samochodowe lub ciągnikowe.

Artyleria przewożona bywa dwóch rodzai z dodanymi traktorami i bez takowych.Pierwszy rodzaj tej artylerii,właściwie mówiąc,zajmuje pośrednie położenie między przewożoną a ciągnikową artylerią.Marsz podróżny odbywa ona na samochodach,zaś rozwijanie się i manewrowanie uskutecznia się przy pomocy ciągnika.

Artyleria przewożona zapewnia dużą ruchliwość operacyjną i taktyczną.Dodanie działom przewożonej artylerii ciągników, powiększa znacznie jej taktyczną ruchliwość ale komplikuje organizację,wyszkolenie i wykorzystanie bojowe.

Użycie taktyczne artylerii w jednostkach moto-mech.

Moto-mechanizacja artylerii nastąpiła przede wszystkim w jednostkach /dywizjach,korpusach/zmoto-mechanizowanych /motomiech.czasti/. Posiadają one artylerię moto-mech wszystkich trzech rodzai ze znaczną przewagą artylerii ciągnikowej.

Użycie artylerii jednostek zmoto-mechanizowanych jest zależne całkowicie od taktyki tych jednostek.Ta ostatnia zaś jest daleka od ostatecznej krystalizecji.Obecnie walka jednostki

moto-mechanizowanej charakteryzuje się krótką odległością, wielką szybkością zbliżania się i szybkim przebiegiem walki.

Podstawowymi zadaniami artylerii oddziału moto-mech. będzie :

1/zniszczenie i obezwładnienie artylerii przeciwnika /przede wszystkim dział ppanc./,

2/ zniszczenie jednostek zmechanizowanych,

3/ zwalczanie lotnictwa.

W miarę rozwoju lotnictwa, to ostatnie zadanie nabiera szczególnego znaczenia.

Dla wykonania tylu zadań artyleria musi składać się z armat i haubic w stosunku jak 3 do 2.

Haubice znajdą swe zastosowanie tylko w wielkich jednostkach moto-mech.; armaty- w jednostkach wszelkiego rodzaju, począwszy od kompanii a nawet plutonu.

W marszu ubezpieczonym artylerię umieszcza się w pobliżu czoła.

Głównym wrogiem jednostki zmechanizowanej będzie artyleria npla i dlatego na nią przede wszystkim skierowany zostanie główny wysiłek.

To też na rozpoznaną artylerię npla już przy pierwszej sposobności zostanie skierowany ogień bateryj dalekonośnych. Organiczna artyleria pułkowa /brygadowa/ będzie towarzyszyła swym pułkom /brygadom/. Dyony lekkie mogą być użyte pojedyńczo przy pułkach lub też skupione na kierunku głównego uderzenia.

Szybkość posuwania się i zaangażowania się jednostki zmechanizowanej nasuwa konieczność dokładnego przemyślenia sposobu złożenia kolumny marszowej.

Muszą też ulec zmianie normy nakazane dla straży przedniej przez "Polewoj Ustaw 1929 r" /2/3 art.kolumny do straży przedniej/

Przy szybkości i rozmachu działania jednostek zmechanizowanych, wsparcie sił głównych przez zaangażowaną już artylerję straży przedniej jest nie do pomyślenia. Artyleria nie nadąży za manewrem sił głównych.

Dlatego wskazanem jest przydzielenie tylko 1/3 artylerii, zachowując resztę do użycia na kierunku zaangażowania sił głównych.

Podstawę artylerii przydzielonej do straży przedniej stanowią działa zmechanizowane /art.batalionu i pułkowa/. Nie wyklucza się możliwości dodania haubic artylerii dywizyjnej, celem wzmocnienia wydajności ogniowej. Artyleria straży przedniej /baonowa i przydzielona/ włącza się do kolumny pomiędzy kompanie. Najwygodniej jest umieszczać przydzieloną /a.p.p./ artylerię na czole kompanii, własną /baonowo/ na ogonie. Haubice /art.dyw./ pozostają w dyspozycji dcy straży przedniej i posuwają się za kompanją czołową.

Takie rozmieszczenie artylerii pozwala zapewnić obronę p.panc kolumny straży przedniej, a przy nagłym i szybkim rozwinięciu gwarantuje wsparcie na czas każdej kompanii oraz czyni straż przednią zdolną do przeciwstawienia się nplowi i osłonięcia uderzenia głównych sił kolumny.

W boju spotkaniowym.

Głównym zadaniem artylerii będzie ułatwienie posuwania się własnym czołgom przez niszczenie dział przeciwczołgowych i

i zadanie strat jeszcze nie rozwiniętemu npiowi /przede wszystkim czołgom npla/ przez wysunięcie artylerii ku przodowi przed front natarcia atakujących sił własnych.

Konieczność jak najszybszego wprowadzenia artylerii do walki będzie wymagała decentralizacji art.samochodowej z podporządkowaniem bateryj armat kompaniom a haubic baonom.W tej formie walki armaty znajdą szerokie zastosowanie.

W natarciu.

Nadwyrężenie systemu ogni artyleryjskich,a w pierwszym rzędzie ogni przeciwczołgowych.

Wskazaną jest centralizacja artylerii podczas przygotowania art. W tym okresie gros artylerii działa z zakrytych stanowisk,pozostała część strzela zazwyczaj na wprost kryjąc się w fałdach terenowych.

Z chwilą ruszenia jednostki moto-mech.do natarcia artyleria musi wspierać ogniem i ruchem obydwie fale czołgów,przedewszystkim zaś grupę czołgów "DD",której towarzyszy w głębi ugrupowania npla.

W obronie.

Artyleria moto-mech. nadaje się szczególnie do towarzyszenia przeciwnatarciom i przeciwuderzeniom.Działania artylerii w obronie powinno się wyróżniać szczególną ruchliwością.Zasadzki powinny mieć szerokie zastosowanie.

Część artylerii umieszcza się na zakrytych stanowiskach za gniazdami c.k.m.

Dowodzenie decentralizowane bliskie do systemu dowodzenia zwykłej artylerii w obronie na szerokim froncie.

Użycie artylerii moto-mech.dywizyj piechoty i brygad kawalerii.

Ujmują Rosjanie w sposób następujący :

1/ artyleria zmotoryzowana powinna się posuwać w oddzielnych kolumnach,a w miarę możności po oddzielnych drogach;

2/ przy konieczności wykonania marszu w kolumnie wojsk pieszych,czy konnych,należy ją umieszczać na ogonie kolumny;

3/ dcy piechoty powinni stawiać artylerii zmotoryzowanej zadania taktyczne,odpowiadające jej cechom technicznym i wykorzystujące całkowicie moc silnika, zwrotność i szybkość artylerii zmotoryzowanej.

W szczególności przy współdziałaniu z piechotą należy używać artylerii zmotoryzowanej :

a/ w marszu ubezpieczonym :

- do przewożonych,konnych lub składających się z kolarzy oddziałów rozpoznawczych,czy wydzielonych,

- jako b.ruchliwy odwód artyleryjski w ręku dowódcy zdolny do szybkiego manewru sprzętem /np.wsparcie zaangażowanej straży przedniej lub konnej; przerzucenie z kierunku zaangażowanej straży przedniej do wsparcia uderzenia sił głównych,działających na innym kierunku itp/;

b/ w obronie:

- przy wsparciu czat /szybkość przesunięcia pozwoli na pozostawanie na stanowisku dłużej niż dział o trakcji konnej/,

- przy obronie na szerokim froncie,szybkość przerzucenia pozwoli na początkowe zaangażowanie batt.motorowych na odcinku wiążącym,a następnie przerzucenie dla wsparcia decydującego uderzenia odwodów,

- w charakterze dział wędrownych;

c/ w opóźnianiu i w walkach odwrotowych dzięki możności szybkiego wycofania artyleria zmotoryzowana może pozostawać na stanowiskach do ostatniej chwili;

d/ w pościgu wskazany jest przydział artylerii zmotoryzowanej do piechoty na wozach, cyklistów lub kaw.dyw.

k/ Obrona przeciwpancerna.

Szybki rozwój broni pancernej i opancerzonej artylerii zmechanizowanej wyłonił konieczność szerokiego stosowania obrony przeciwpancernej.

Należy podkreślić, że Rosjanie początkowo do tego stopnia zapalili się do rozbudowy broni pancernej i przejęli się wiarą w jej decydujące znaczenie na polu walki, że przeoczyli do pewnego stopnia zagadnienie obrony ppanc. Trzeba jednak powiedzieć na ich usprawiedliwienie, że od lat kilku zorientowali się w swej jednostronności i uczynili b.wiele, by wyrównać braki w tej dziedzinie.

Zainteresowanie Rosjan obroną ppanc.w różnych rodzajach walki jest niejednakowe. B.dużo uwagi poświęcają jej w obronie, minimum - w natarciu.

W marszu ubezpieczonym oppanc.zapewnia się:

1/ przez b.dokładne przestudiowanie możliwości działania broni panc., npla w strefie marszu własnych oddziałów,

2/ przez odpowiednie rozmieszczenie artylerii w kolumnie oraz zorganizowanie rozpoznania i dozorowania oppanc.,

3/ przez dodanie artylerii dywizyjnej osłony w postaci dział opancerzonych,

4/ przez bogate wyposażenie kolumn bocznych, straży tylnych w opancerzoną artylerię zmechanizowaną.

W natarciu.

Przez dodanie nacierającym czołgom pojedyńczych dział towarzyszących z artylerii piechoty lub dywizyjnej względnie przydzielenie w tym charakterze opancerzonej artylerii zmechanizowanej.

W obronie.

Oppanc. polega na zorganizowaniu trzech kolejnych zapór ogniowych ppanc. Pierwszej na przednim skraju pozycji głównej, drugiej na wysokości odwodów pułkowych, trzeciej na wysokości odwodów dywizyjnych oraz stanowisk artylerii.

Jest nader charakterystycznym, że do chwili obecnej nie stwierdzono posiadania przez Rosjan specjalnego sprzętu przeciwpancernego i jedynie w najświeższych wydawnictwach napotyka się pogląd, że dywizja powinna posiadać własny sprzęt ppanc.

Obronę własnych stanowisk ogniowych artyleria zapewnia własnymi środkami przede wszystkim przez dobór stanowisk osłoniętych terenowymi przeszkodami oraz ogień na wprost.

Należy stwierdzić, że Rosjanie kładą szczególny nacisk na zwalczanie artylerii ogniem na wprost zarówno przez działa art. pułkowej jak i dywizyjnej. przy czym do strzelań tych pociągają nawet baterie haubic oraz baterie ciężkie. Według relacji prasy codziennej osiągnięto w tym zakresie b. piękne rezultaty.

W związku z tym uważają Rosjanie, że bateria lekka może się przeciwstawić nawet kompanii czołgów typu Christie.

Gorzej jest z bateriami haubic i ciężkimi, które skutkiem małej zwrotności sprzętu i szybkostrzelności mogą być zwal-

czane nawet przez dwa plutony średnich czołgów.

1/ Obrona przeciwlotnicza.

Obrona plotnicza łączy się u Rosjan organicznie z obroną przeciwgazową.

Regulaminy ograniczają się w tej kwestji do kilku nic nie mówiących ogólników.W prasie również brak rozwinięcią powyższego zagadnienia,pozwalającego na podkreślenie charakterystycznych momentów.

Na wzmiankę zasługuje dość oryginalne wymaganie zaopatrzenia w działa plot.wszystkich czołgów większych kalibrów /Saks/.

C z ę ś ć III.

Przypuszczalne kierunki dalszego rozwoju artylerii sowieckiej

Uwagi ogólne.

Przypuszczalny rozwój artylerii sowieckiej dotyczyć może trzech dziedzin :

po pierwsze -ogólnej ilości sprzętu i nasycenie nim wielkich jednostek taktycznych,

po drugie - jakości sprzętu,

po trzecie - użycia taktycznego uzależnionego w znacznej mierze od ilości i rodzaju sprzętu art.i środków pomocniczych oraz postępów innych broni /w pierwszym rzędzie lotnictwa i czołgów/.

Przypuszczalny rozwój ilościowy.

Poglądy rosyjskie na nasycenie artylerią pojedyńczych wielkich jednostek taktycznych są następujące:

Samodzielnie walcząca dywizja musi dysponować artylerią gwarantującą wykonanie zadań ogniowych, jakie przypadną dywizji do spełnienia. W tym celu musi posiadać:

1/ do walki z drobnymi znienacka ukazującymi się celami na bliskim przedpolu - artylerię towarzyszącą.

2/ do walki z piechotą npla i niszczenia jej umocnień polowych - artylerię wspierającą.

3/ do walki z artylerią i dalekimi celami - artylerię dalekiego działania.

4/ do walki z lotnictwem - artylerię przeciwlotniczą.

Normy tej artylerii w pojęciu sowieckim powinny być następujące:

Artyleria piechoty - dwa działa na baon, czyli sześć dział na pułk piechoty. Najwłaściwszy sprzęt : lekkie szybkostrzelne działo typu górskiego przewożone na ciągnikach, mogące stale towarzyszyć piechocie.

Artyleria wspierająca - jeden dyon na każdy baon I rzutu, względnie jedna bateria na każdy baon dywizji, średnio 36-48 dział /9-12 bateryj/. Sprzęt najbardziej pożądany: lekka armata i haubice. Ciężka haubica nie jest wskazana, gdyż zmniejsza w znacznym stopniu ruchliwość dywizji. Lepiej dodawać ją do dywizji, gdy na to warunki drogowe i atmosferyczne pozwalają. Haubice 155 mm niejednokrotnie będzie kalibrem za słabym; bardziej wskazane jest przydzielenie do dywizji moździerzy o kalibrze do

200 mm pozwalającym na rozbijanie betonu

Artyleria dalekiego działania- dywizja powinna posiadać dyon"przeciwbateryjny" z dwóch bateryj 107 mm armat dalekonośnych i jednej-dwóch bateryj 76 mm.

Artyleria przeciwlotnicza - jest niezbędną artylerią plot kalibru 37 mm dla zapewnienia opl.do pułapu 800-3000 m i 76 mm dla opl.na pułapie 1000-4000 m, oczywiście zmechanizowana o dużej ruchliwości taktycznej.Ogółem 2-3 bateryj /à 4-6 dział każda/ na dywizję.

Artyleria ppanc. - Najnowsze dane wskazują,że Rosjanie doceniają słabość swej obrony ppanc.w.j.piechoty i sądzą,że dywizja piechoty powinna posiadać ogółem 54 działka ppanc.kal.47 mm oraz 42 działa ppanc.kal.76 mm.

Reasumując należy stwierdzić :

1/ Dywizja powinna posiadać w swym składzie :

artylerii piechoty - 3 - 6 bateryj = 18 dział
artylerii wsparcia - 9 -12 bateryj = 36 "
art.dal.działania - 3 - 4 bateryj = 12-16 "
razem bez art.plot.-18 -21 bateryj = 66 "
z artyl.plotn. - 80 do 86 dział.

Ponadto 54 działka ppanc kal.47 mm i 42 działa ppanc. kalibru 76 mm.

2/ Ciężka artyleria w dywizji nie powinna przekraczać 1/4 ogólnej ilości dział tj.przy 66 działach może stanowić 15-16 dział /trakcja : ciągnik gąsienicowy/.

3/ Haubice i moździerze powinny stanowić ½ wszystkich działa przez co skompensuje się w dużej mierze niewystarczającą ilość art.ciężkiej w dywizji. W tym artylerie lekka powinna mieć 1/3 haubic,ciężka 1/2 lub 1/3 .

4/ Artylerię dywizyjną należy bezwzględnie wyposażyć w najnowsze środki obserwacji i w skład jej włączyć lotnictwo i środki pomiarowe /A.J.R./.

Zestawiając powyższe poglądy z obecnym wyposażeniem w artylerię sowieckiej dywizji piechoty możemy stwierdzić,że posiada ona :

artylerię piechoty - w ilości odpowiadającej wymaganej przez poglądy sowieckie normie,

artylerię dywizyjną- dla wsparcia piechoty w ilości 33 dział- do osiągnięcia więc pożądanej normy brak jeszcze trzech dział czyli jednej baterii,

artylerii dywizyjnej-dla zwalczania artylerii npla brak zupełny,brak również zupełnie specjalnej artylerii przeciwlotniczej, jak również organicznego lotnictwa artyleryjskiego oraz dywizyjnych oddziałów pomiarowych.

Ponadto do idealnego wyposażenia w broń ppanc.dywizji brak 54 działek ppanc.kal.47 mm oraz 24 dział ppanc.kal.76 mm /przyjmując,że posiadane przez piech.dyw.18 dział art.p.p.mogą być użyte w charakterze dział ppanc./.

W wyniku powyższych rozważań możnaby twierdzić,że dal-

szy rozwój artylerii sowieckiej pod względem ilościowym będzie zdążał do :

1/ wyposażenia dyw.piech.w działka ppanc.kal.około 47 mm w ilości przypuszczalnie 54 sztuk na dywizję,

2/ powiększenia ilości dział art.piech.w dywizji o 24 działa 76 mm,

3/ dodania art.dyw.jednej baterii przypuszczalnie haubic 122 mm,

4/ dodania art.dyw.jednego dyonu mieszanego do zwalczania art.npla w składzie :

2-ch bateryj armat dalekonośnych 107 mm,

1-ej baterii armat 76 mm.

5/ wyposażenia każdej dywizji w dyon plotn./à 3 bat. à 4 działa każda/,

6/ dodania art.dywizyjnej własnego lotnictwa towarzyszącego i baterii pomiarowej.

W końcu możliwe jest wprowadzenie do artylerii korpuśnej moździerzy o kalibrze 200 mm i wyżej.

Przypuszczalny rozwój pod względem jakościowym.

Przypuszczalny dalszy rozwój jakości sprzętu może pójść w kierunku :

1/ maksymalnego zwiększenia donośności dział,

2/ maksymalnego zwiększenia siły działania pojedynczego pocisku,

3/ rozwoju "wszechstronności" i "giętkości" systemu przyjętego sprzętu artyleryjskiego przez :

a/nadanie armatom właściwości haubic,

b/zwiększenie poziomego i pionowego kąta ostrzału dla strzelania plotn.,

4/ stłumienie huku wystrzału na stanowisku,

5/ zwiększenie ruchliwości przez zastosowanie ciągu mechanicznego

Ad 1/. Pod tym względem nie widać dążenia do osiągnięcia donośności rekordowych w rodzaju niemieckiej "armaty paryskiej". Odwrotnie istnieje zupełnie wyraźny pogląd, że zasięg ognia artylerii w głąb nie powinien przewyższać 12-14 km, gdyż na dalszych odległościach zadanie artylerii przejmie na siebie z powodzeniem lotnictwo bombardujące ew. czołgi dalekiego działania, wyposażone we własną artylerię towarzyszącą.

Natomiast można przypuszczać, że działo artylerii dywizyjnej będzie miało donośność podwyższoną, gdyż najnowszy typ tego działa ma znacznie wydłużoną lufę.

Trzeba się tu liczyć ze zwiększeniem kalibru dział artylerii R.G.K. i korpuśnej. W literaturze dają się bowiem wyczuć tendencje do szerszego zastosowania moździerzy o kalibrze ponad 200 mm.

Można więc postawić wniosek, że :

- artyleria sowiecka nie pójdzie na znaczną rozbudowę artylerii dalekonośnej o dużej mocy,
- możliwe jest jednak wprowadzenie do art.korpusu i ARGK moździerzy o kalibrze ponad 200 mm.

Ad 2/. Trudno zdobyć się na jakikolwiek wniosek. Jedynie na podstawie przemówień Woroszyłowa /1933/ i Tuchaczewskiego

/1935/ wygłoszonych na zjeździe delegatów rad można przypuszczać, że i w zakresie uporządkowania i wzmocnienia siły pocisku Rosjanie robią też dość dużo.

Ad 3/. Rosjanie nie są zwolennikami wszechstronności działa.Podkreślają nawet z naciskiem,że dążenie to do stworzenia uniwersalnego działa i uniwersalnego pocisku spowodowało zastój w rozwoju przedwojennym artylerii niektórych państw,pozbawiając je niezbędnych odmian artylerii i amunicji

Natomiast są gorącymi zwolennikami haubizacji i chętnie ograniczyliby do minimum ilość armat.Nic nie mieliby również przeciwko nadaniu armacie polowej właściwości działa plotn. Wydaje się,że jest to jedyny uniwersalizm na któryby chętnie poszli.

Są pewne dane,że Rosjanie interesują się przeważnie typem tzw.działa "turbinowego",które rzekomo już zostało wprowadzone do pułków piechoty jako działko "batalionowe".

Ad 4/. Stłumienie huku i zlikwidowanie błysku zdaje się być wielką troską artylerii sowieckiej.Większość dział polowych została zaopatrzona w specjalne tłumiki.Należy przypuszczać,że w tym kierunku artyleria sowiecka będzie dążyć zdecydowanie do uzyskania jak najbardziej pozytywnych rezultatów przez masowe zastosowanie tłumików i prochu bez płomienia.

Ad 5/. Należy się liczyć z całkowitem zmotoryzowaniem artylerii korpuśnej.

Nie jest wykluczoną mechanizacja artylerii piechoty.

Należy stwierdzić,że pomimo rozwoju lotnictwa i znakomitego rozrostu broni pancernej Rosjanie stoją na stanowisku,że artyleria pozostanie w dalszym ciągu najpoważniejszym środkiem

obezwładnienia i niszczenia.Zwalczanie artylerii zwłaszcza przeciwpancernej będzie ciążyło przede wszystkim na artylerii.

Żądanie jednego z autorów sowieckich zastąpienia części artylerii R.G.K.przez czołgi spotkało się z wyraźną odprawą czynników miarodajnych,stwierdzających,że między czołgami a artylerią istnieje ścisła zależność,gdyż czołg jest niczym innym jak opancerzonym środkiem ogniowym. Zaś artyleria właściwa rozwija się w kierunku moto-mechanizacji i z punktu widzenia konstrukcyjnego trudno jest obecnie ustalić granicę pomiędzy działem samochodowym a czołgiem.W świetle tych poglądów należy się liczyć z wprowadzeniem do artylerii sowieckiej :

- działa czołga uzbrojonego w haubicę 152 mm a nawet moździerz 200 mm,

- działa-czołga uzbrojonego w armatę 76 mm o trakcji kołowo-gąsienicowej o szybkości 60 km/g.,o obsłudze 6 ludzi, 50 pociskach amunicji i 2-ch motocyklach do rozpoznania; będzie to działo przeznaczone specjalnie do zmotoryzowanych "R.O.",

- działem plot.opancerzonym,zapewniającym w ten sposób osłonę od ognia lotnika swej obsłudze.

Chociaż zmotoryzowana artyleria polowa stanowi dużą wartość pod względem strategicznym,tem niemniej w przyszłości będzie mogła być wykorzystana jedynie w ograniczonym zakresie i nie będzie potrzebna w dużych ilościach.

Trzeba się liczyć z faktem,że większość polowej artylerji zmotoryzowanej zostanie zastąpiona przez opancerzoną artylerię zmechanizowaną.

B.dużo uwagi poświęcają Rosjanie pracy nad doskonaleniem środków pomocniczych,zapewniających sprawne użycie artylerii.

Rosyjski wynalazca i konstruktor przyrządów do pomiarów dźwiękowych /inżynier Mikołaj Benua, pierwszy swój wynalazek przedstawił rosyjskim władzom wojskowym w 1909 roku/ obchodził niedawno 25-lecie swej pracy i przy tej okazji zapowiedział dalszy znaczny postęp w tej dziedzinie.

Współpraca z lotnikiem polegać będzie najprawdopodobniej wyłącznie na kontroli ognia dokonywanej przy pomocy zdjęcia lotniczego.

Nie będzie w tym też nic dziwnego, jeśli w niedalekiej przyszłości sowiecki dca artylerii będzie dowodził swymi działami z samolotu.

Dzięki zastosowaniu udoskonalonego sprzętu pomocniczego i metod współpracy lotnika i oddziałów pomiarowych z artylerią, wstrzeliwanie zostanie ograniczone do minimum, a niejednokrotnie poniechane w ogóle.

Przypuszczalne kierunki rozwoju taktycznego.

Potężny rozrost techniki nie mógł pozostać bez wpływu na taktykę artylerii. Zwłaszcza w Rosji Sowieckiej, która z wiarą i zapałem neofity głosi, że "nasycenie techniką" wojska zadecyduje o jego wartości bojowej w przyszłej wojnie.

Główne nadzieje pokłada się w lotnictwie i broni pancernej. W związku z rozwojem tej ostatniej próbowano nawet podważyć znaczenie artylerii. Próba ta, jak już to było zaznaczone, nie znalazła życzliwego przyjęcia. Odwrotnie wyjaśniło się przy tej okazji, że rola taktyczna artylerii nie zmalała, lecz uległa pewnej zmianie. Do zadania ścisłej współpracy z piechotą dołączył

się jeszcze obowiązek wspierania własnych czołgów i zwalczania broni pancernej i ppanc.npla.Takie nastawienia noszą kierunki dalszego rozwoju taktycznego sowieckiej artylerii.Największe zmiany w sposobie jej użycia mogą nastąpić w boju spotkaniowym i natarciu.

Stale rosnąca szybkość maszyn bojowych i towarzyszącej im opancerzonej artylerii zmechanizowanej wywiera przemożny wpływ na przebieg nowoczesnego boju spotkaniowego.Charakteryzować go będzie znaczny wzrost możliwości zaskoczenia i błyskawiczna szybkość działania,zmuszająca do liczenia na minuty czas trwania samej walki.

W konsekwencji należy się liczyć,że w przyszłości w.j. sowiecka dla uniknięcia zaskoczenia będzie :

1/ wykonywała marsze przede wszystkim nocne,

2/ w marszu dziennym będzie dążyć do posuwania się w kilku kolumnach osłoniętych strażami przednimi,bocznymi i tylnymi wyposażonymi silnie w artylerię,gotową do natychmiastowego odparcia uderzenia nplskiej jednostki pancernej,

3/ poszczególne kolumny będą włączały swą artylerię pomiędzy inne oddziały,by zapewnić szybką obronę ppanc.całej kolumnie,

4/ ulegnie zmianie nakaz regulaminów sowieckich, polecających wyposażenie straży przedniej w gros artylerii.

Największym jednak zmianom mogą ulec zapatrywania sowieckie na użycie artylerii w natarciu.Wyraźnie bowiem przybiera na sile pogląd,że dotychczasowe stopniowe "przegryzanie" pozycji obronnej npla przez własne natarcie nie ma racji bytu przy zastosowaniu współczesnych środków walki.Przestarzały system

z wojny światowej zostanie zastąpiony "jednoczesnym uderzeniem" na całą głębokość pozycji obronnej npla,poczynając od jej przedniego skraju po stanowiska artylerii i m.p.wyższych dowództw. W uderzeniu tym wezmą zgodny udział czołgi,lotnictwo,piechota zwykła i powietrzna,wszystko to wsparte silnie artylerią.
W związku z tym spadnie na artylerię szereg nowych zadań :

1/ osłonięcie przemarszu czołgów na podstawę wyjściową,

2/ krótkotrwałe przygotowanie art.na środki przeciwpancerne pozycji obronnej npla,

3/ osłonięcie posuwania się pierwszych fal czołgów z podstawy wyjściowej do przedniego skraju pozycji npla,

4/ współdziałanie z czołgami w głębi pozycji obronnej npla,

5/ zwalczanie lotnictwa nplskiego w ciągu całej walki.

Pomimo głębokiej wiary w potęgę nowoczesnych czołgów najzagorzalsi ich sowieccy zwolennicy zaznaczają,że powodzenie ich akcji da się osiągnąć jedynie przy zachowaniu ścisłej współpracy z artylerią.To też należyte zgranie artylerii z czołgami jest naczelnym hasłem wyszkoleniowym w artylerii sowieckiej.

Należy przypuszczać,że w tym kierunku pójdzie przedewszystkim dalsze kształtowanie się poglądów sowieckich.

Masowe zastosowanie desantów lotniczych stawia artylerię rosyjską przed nowymi możliwościami.To też nie będzie w tym nic dziwnego,jeśli już w niedalekiej przyszłości sowiecki batalion powietrznej piechoty będzie posiadadał towarzyszące działa polowe na ciągnikach. Wszak w dobie obecnej taktyka zdaje się z trudem dotrzymywać tempa technice.

----ooo000ooo----

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Załącznik Nr 1
do DOKUMENTU "C"

Grudzień 1936 r.

O R G A N I Z A C J A.

ORGANIZACJA ARTYLERII SOWIECKIEJ

Podział ogólny.

Współczesna artyleria sowiecka dzieli się na :

a/ artylerię pułkową,
b/ " dywizyjną,
c/ " korpuśną,
d/ " rezerw Naczelnego Wodza/A.R.G.K./,
e/ " specjalną

Nader charakterystycznym dla organizacji baterii artylerii sowieckiej /za wyjątkiem pewnej ilości bateryj najcięższych/ jest ilość dział, wynosząca 3 na baterię.

Przejście od 6-cio a nawet 8-mio działowej baterii z okresu wojny światowej do 3-działowej poprzedziła dłuższa dyskusja. Zastanawiano się nad ilością 2,3,4, a nawet 6 dział w baterii. Zatrzymano się ostatecznie na 3-ch.

Osiągnięto przez to:

1/ łatwość dowodzenia : wybór stanowisk, kierowanie ogniem

2/ większą ruchliwość i zwrotność baterii,

3/ możność ostrzelania większej ilości drobnych grup piechoty i pojedyńczych c.k.m., stanowiących w nowoczesnej walce istotę celów artylerii dywizyjnej,

4/ zwiększenie ilości bateryj-dyspozycyjnych jednostek ogniowych.

Artyleria pułkowa :

Jest to artyleria, wchodząca organicznie w skład każdego pułku piechoty. Tworzy ona dyon dwubateryjny, uzbrojony w działa 76 mm wz. 1927, specjalnie przystosowany do współpracy z piechotą. Skład dyonu podaje schemat Nr. 1.

Baterie są wyszkolone i przystosowane organizacyjnie do

sprawnego działania pojedyńczymi działonami.

Istnieje szereg danych, że ostatnio dyony artylerii pułków piechoty zostają przeformowywane w 6-cio działowe baterie. Wydaje się to bardzo prawdopodobnym. Artyleria piechoty jest używana przeważnie pojedyńczymi działonami, bardzo rzadko bateriami, a prawie że nigdy dyonami. Stanowisko więc dcy dyonu jest zupełnie zbędne. Przeorganizowanie dyonu w 6-cio działową baterię ułatwia jedynie jej wykorzystanie bojowe.

Oficerowie artylerii rekrutują się z oficerskich szkół artyleryjskich : szeregowi- z pułków piechoty, jak również kandydaci na podoficerów, którzy są szkoleni w szkole podoficerskiej p.a.l. lub swego dyonu art.p.p.

Artyleria dywizyjna.

Składa się z jednego pułku artylerii lekkiej o organizacji jak schemat Nr.2. Uzbrojenie stanowią armaty 76 mm w bateriach : 1,4.7 i 9, haubice 122 mm - w pozostałych /2,3,5,6,8 i 10-ej/.

Do roku 1934 istniało stanowisko dowódcy artylerii dywizyjnej, który posiadał swój sztab, składający się z szefa sztabu i 2 poruczników Rzekomo w 1934 r. stanowisko to zostało zniesione, a funkcje dowódcy a.d objął dca p.a.l.

W organizacji sowieckiego p.a.l zasługują na podkreślenie :

1/ rozbudowa sztabów.

2/ silna rozbudowa komórek topograficzno-obliczeniowych,

3/ liczny zwiad na wszystkich szczeblach

4/ bogate wyposażenie w radiosprzęt,

5/ wprowadzenie przedstawicieli służby gazowej do bate-

rii włącznie,

6/ swoista organizacja baterii,

7/ baterie przystosowane do ognia pl.,

8/ c.k.m. na szczeblu pułku i dyonu.

Ad 1/. Rozbudowa sztabów.

Wywołana skomplikowanymi warunkami dowodzenia artylerią na polu walki znajduje swój wyraz we wprowadzeniu na szczeblu pułku stanowiska szefa sztabu oraz dodanie mu oficerów : operacyjnego i wywiadowczego. Skład dtwa dyonu nie zostaje zwiększony, następują tylko zmiany w "tytułach". Adjutant otrzymuje nazwę szefa sztabu, a oficerowie łączności i zwiadowczy-pomocników szefa sztabu.

Ad 2/. Komórki topograficzno-obliczeniowe.

Dążenie do zaskoczenia przy jednoczesnym żądaniu dokładności ognia zrodziła konieczność szerokiego zastosowania przygotowania topograficznego. Skutki powyższego widzimy w silnej rozbudowie związanych z nim organów. Tak mianowicie na szczeblu pułku stwierdzamy : pluton topograficzny w składzie sekcji stolikowej i teodolitowej oraz posterunek meteorologiczny. Ponadto sekcje obliczeniowe w sile 2-3 na szczeblu dyonu i 1-3 w każdej baterii.

Ad 3/. Liczny zwiad.

Znaczenie, jakie Rosjanie przypisują rozpoznaniu, znajduje swój wyraz w stanach ilościowych zwiadów. Widzimy więc na szczeblu pułku zwiad w sile 3-6; na szczeblu dyonu 3-9 oraz w baterii 1/10.

Ad 4/. Radiosprzęt.

Radio stało się środkiem połączenia nie tylko z lotnikiem. Oddziały artylerii sowieckiej do baterii włącznie zostały zaopa-

trzone w radiocaparaty nadawczo-odbiorcze. Traktuje się je jako środek równoznaczny łączności telefonicznej.

Ad 5/. Komórki gazowe.

Szerokie zastosowanie gazów, z czym bardzo liczą się Rosjanie, odbiło się na rozbudowie organów służby gazowej. Tak więc znajdujemy:

w dtwie pułku: szefa służby chemicznej z sekcja chemiczną w składzie 1/5.
" dyonu: sekcję chemiczną 1/3,
" baterii: instruktora chemicznego.

Ad 6/. Organizacja baterii.

Poza jednakową dla całej artylerii piechoty dywizyjnej i korpuśnej ilością 3-ch dział w baterii, ciekawy jest podział baterii lekkiej. Mianowicie bateria dzieli się na trzy plutony:

dowodzenia,
łączności z piechotą.
ogniowy,

z których każdy ma swego oddzielnego dowódcę i spełnia swe jakgdyby oddzielne zadania.

Ad 7/. Baterie przystosowane do ognia pl.

Są to 7 i 9-ta baterie 76 mm ze składu III dyonu. Posiadają one specjalne podstawy syst. Iwanowa, pozwalające na strzelanie do samolotów. Wobec jednak nieznacznej szybkostrzelności i małej zwrotności, trudno poczytywać je za skuteczny środek pl.

Ad 8/. C.k.m. posiada bateria sztabowa pułku- 2 drużyny i pluton dowodzenia dyonu- drużynę; baterie są wyposażone tylko w r.k.m.

Etaty organów dowodzenia p.a.l.

Oddział / Wyszczególnienie	Pułk			Dyon			Bateria		
Sztab	ofic	pod-ofic.	sze-reg.	ofic.	pod-ofic.	sze-reg.	ofic.	pod-ofic.	sze-reg.
Szef sztabu	1	-	-	1	-	-			
Wydz. operac.	2	1	1	1	-	-			
" wywiad.	1	-	-	-	-	-			
Szef łączn.	1	-	-	1	-	-			
" służby chem.	1	-	-	-	-	-			
Kier. kanc.	1	4	3	-	-	-			
	Bateria sztabowa			Pluton dowodz.			Pluton dowodz.		
Dca i pomocn	2	-	-	-	-	-	1	-	-
druż. zwiad.	-	3	6	-	3	9	-	1	8
łączność	1	7	14	-	2	20	-	1	14
sekcja radio	-	4	7	-	4	7	-	1	5
patr. łącz. z lotn.	-	1	5	-	1	2	-	-	-
służba chemiczna	-	1	5	-	1	3	-	1	-
sekcja oblicz.	-	-	-	-	3	2	-	1	3
Pluton top-dca	1	-	-	-	-	-	-	-	-
sekcja stolik.	-	3	4	-	-	-	-	-	-
" teodolitowa	-	2	2	-	-	-	-	-	-
poster. meteorologiczn.	-	1	3	-	-	-	-	-	-

Ponadto bateria posiada w swym składzie pluton łączności z piechotą o następującym etacie :

Wyszczególnienie	ofic.	podofic.	szereg.
Dowódca	1	-	-
Zastępca	-	1	-
Sekcja telefon.	-	-	7
" radio	-	1	2
Zwiadowcy	-	-	2

Artyleria korpusu.

Do roku 1929 istniały w korpusach dyony art.ciężkiej.Od 1929 r.dyony te rozbudowano w pułki i obecnie każdy korpus posiada pułk a.c.,wedle etatu jak schemat 3

Organizacja p.a.c.korpusu posiada na ogół szczegóły charakterystyczne :pułku artylerii dywizyjnej.Ponadto zasługuje na podkreślenie istnienie dyonu względnie baterii pomiarowej.Uzasadnia się to ciążącym na korpuśnym p.a.c.obowiązku zwalczania artylerii,stanowiących jego zasadnicze zadanie.

Do niedawna artyleria korpusu posługiwała się wyłącznie trakcją konną,obecnie część paców została zmotoryzowana i należy się liczyć z dalszą motoryzacją reszty pułków a.c.korpusu

Artyleria specjalna.

Składa się na nią artyleria nadbrzeżna oraz artyleria przeciwlotnicza.

Rozbudowę artylerii plotn.zapoczątkowano w r.1927. Prowadzi się ją bardzo intensywnie,stwarzając znaczną ilość nowych jednostek.

Potworzono brygady i dywizje plotnicze.W skład takiej w.j.plotn poza zmienną ilością pułków /2-3/art.pl.wchodzą również jednostki c.k m.plotn ,łączności i reflektorów.

Ilość jednostek artylerii plotniczej :

dywizyj	2
bryged	1
pułków	4
samodz.dyonów ...	22
" baterij ..	1

Pułk a 3 dyony,dyon a 3 baterie,bateria a 4 działa

Są jeszcze dane,wskazujące na to,że dyony plotn wejdą

w skład artylerii korpuśnej.

Sprzęt przeciwlotniczy stanowią :

działa 40 mm Vickers,
" 76,2 mm wz.1915,
" 76,2 mm wz.1915/28,
" 80 mm Bofors,
" 76,2 mm /wzorowane na Boforsie/

Sprzęt zupełnie nowoczesny,wszystkie jednostki zmotoryzowane.

Ponadto 7 i 9 baterie pułków art.dywizyjnej posiadają sprzęt wz.1900 r.i 1902 r.na podstawach Iwanowa,przygotowany do strzelenia plotniczego

A.R.G.K.

Artyleria "Rezerwa Gławnago Komandowanija" /artyleria odwodu Naczelnego Wodza/ całkowicie zmotoryzowana składa się z :

brygad artylerii ... 2
pułków " ... 31
sam.dyonów " ... 4
" bateryj " ... 1

Brygady artylerii a 7 dyonów przeznaczone najprawdopodobniej do obrony fortyfikacyj stałych.Samodzielne pułki,przeważnie o.c.o etacie zbliżonym do pułku ciężkiego art.korpusu.Przybliżona ilość bateryj A.R.G.K. wynosi:332 - 374 dając ogółem przybliżoną ilość dział :

Kaliber	a.76 mm	a.107 mm	h.152 mm	a.152 mm	a /?/ 234 mm
Ilość	102-108	234-258	552-612	24-32	48-64

Ponadto pewną nieznaczną ilość sprzętu z czasów wojny, mianowicie :dział 280 mm syst Schneider zmotoryzowanych oraz bateryj kolejowych haubic 305 mm syst.Vickers i 305 mm syst Obuchowskiego zawoda.

Ogólna ilość dział A.R.G.K. wynosi w przybliżeniu:

armat - 408 - 452

haubic - 552 - 612

Ogólne zestawienie przybliżonej ilości dział artylerii sowieckiej.

Rodzaj artylerii	Sprzęt					
	a.76 mm	a.107 mm	h 122	h.152	a.152	a/?/234.
dyw.piech.sł.czyn	744	-	1116	-	-	-
" " rezerwy	516	-	774	-	-	-
" kaw.sł.czyn.	198	-	198	-	-	-
s.b.k. sł.czyn.	6	-	3	-	-	-
" rezerwy	27	-	27	-	-	-
korpusu	-	153	-	306	-	-
A.R.G.K.	102-108	234-258	-	552-612	24-32	48-64
Razem	1593-1599	387-411	2112	858-918	24-32	48-64

W tym ogółem :

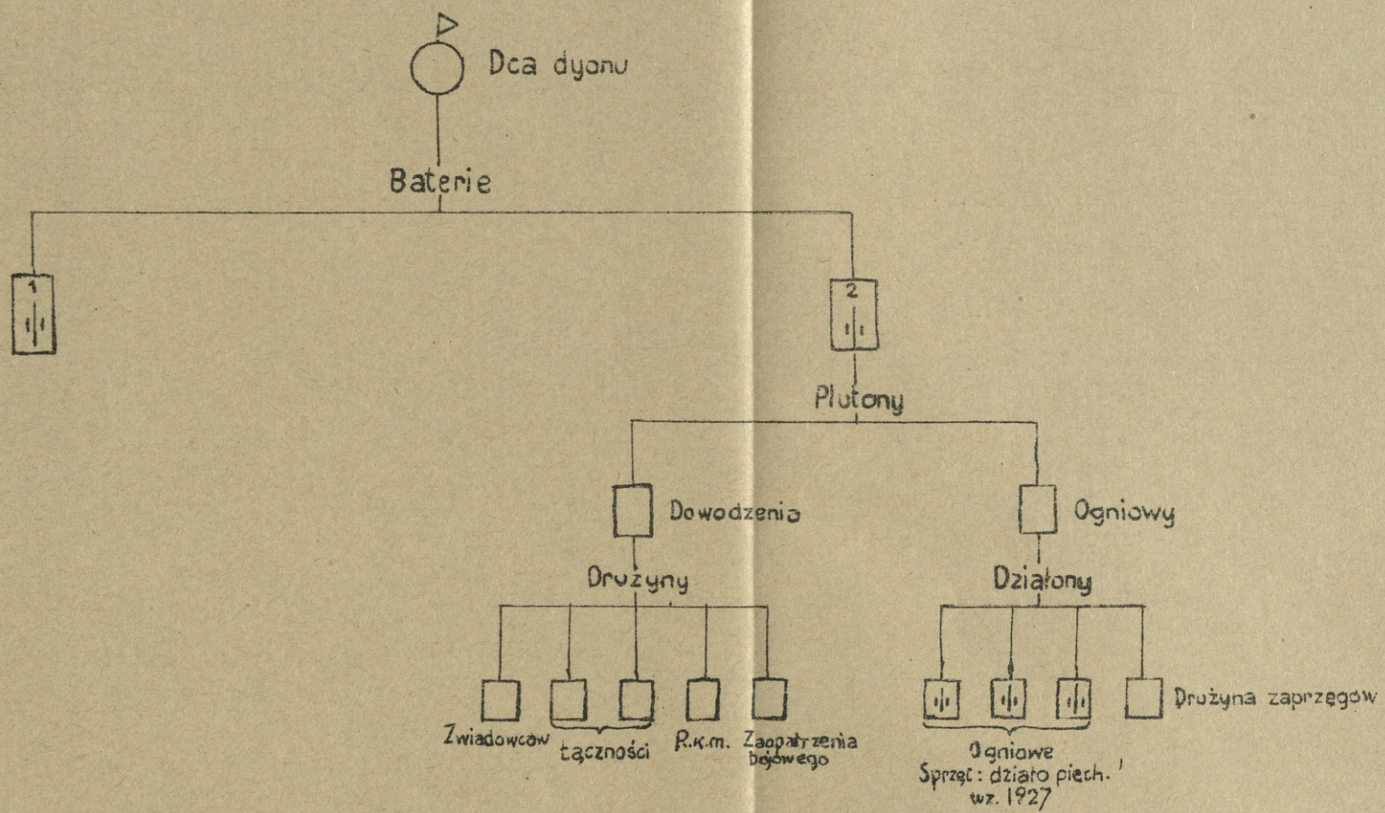
armat : 2052 - 2106 ; bateryj: 684 - 702

haubic: 2970 - 3030 ; " : 990 - 1010

Razem dział około: 5022 - 5136 ; bat.około 1674 - 1712.

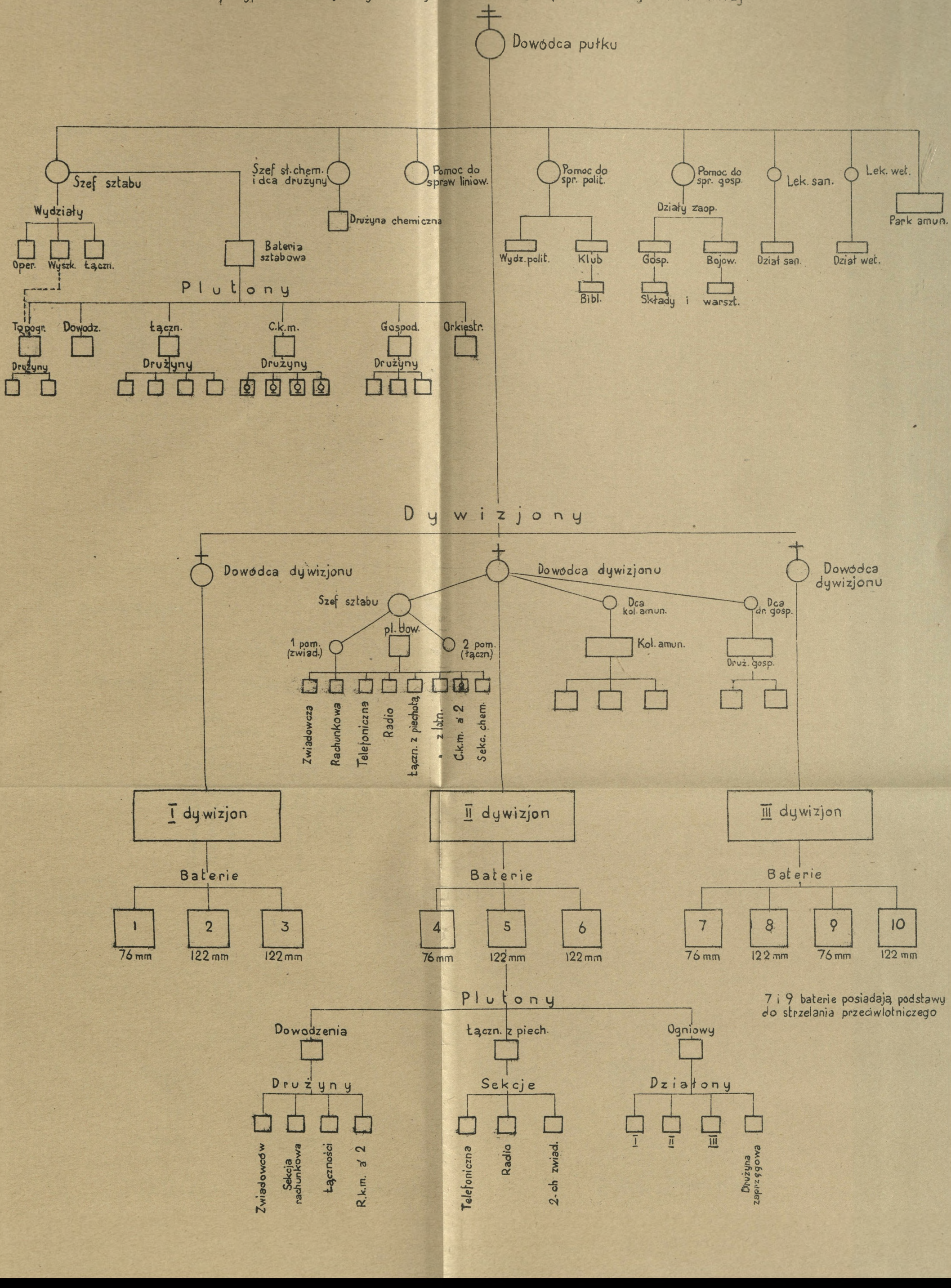
Uwaga: W powyższym zestawieniu wzięto w rachubę artylerię, która może być zaangażowana na zachodnim froncie, nie uwzględniano więc artylerii azjatyckich okręgów wojskowych oraz Armii Dalekiego Wschodu.

Organizacja dyonu artylerii piechoty

Załącznik 2
do zał. 1 dok. „C"

Schemat przypuszczalnej organizacji sowieckiego pułku artylerii lekkiej

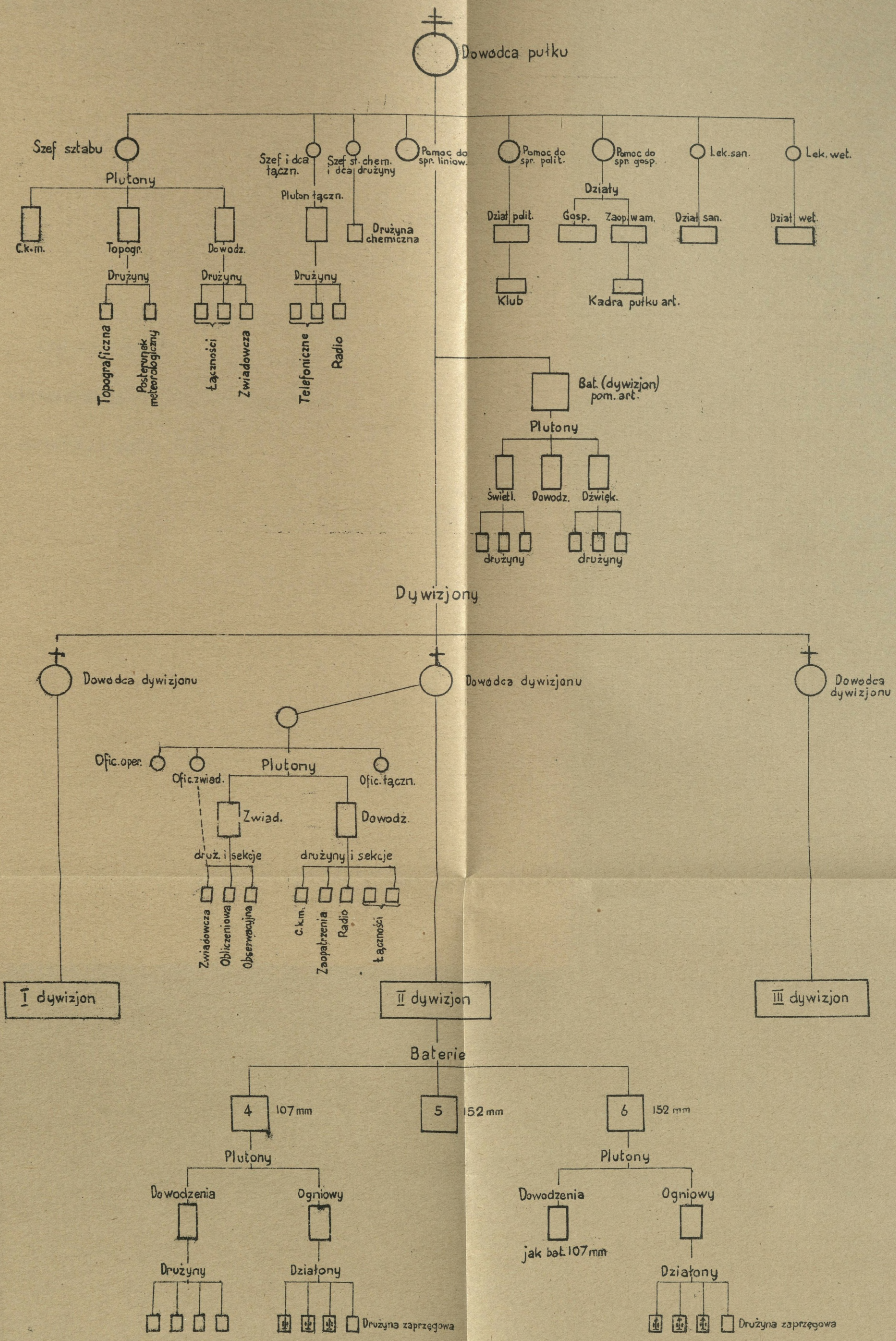

7 i 9 baterie posiadają podstawy do strzelania przeciwlotniczego

Załącznik 3
do zał. 1 dok. „C"

Schemat przypuszczalnej organizacji sowieckiego pułku artylerii korpuśnej i pułku ARGR

(artylerii odwodu Naczelnego Wodza)

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Załącznik Nr. 2
do DOKUMENTU "C".

Grudzień 1936 r.

Użycie artylerii

w marszu ubezpieczonym i boju spotkaniowym

w warunkach walki ruchowej.

Załącznik Nr.2.

do DOKUMENTU "C".

Poglądy rosyjskie.

Użycie artylerii

w marszu ubezpieczonym i boju spotkaniowym.

T r e ś ć .

I. Zasady ogólne.

II. Podstawowe zadania w artylerii.

III. Zasady użycia artylerii

a/ Moment zaskoczeni.
b/ Zasada zmasowania ognia art.
c/ Zasada manewru ogniowego.
d/ Zasad ścisłej współpracy z piechotą.
e/ Podział taktyczny.

IV. System dowodzenia i rola dowódców.

a/ Zmienność systemu dowodzenia.
b/ Dca a.d.
c/ Dca artylerii straży przedniej.
d/ Inicjatywa dowódców.

V. Rozpoznanie.

VI. Podział artylerii pomiędzy kolumny i rozczłonkowanie wewnątrz kolumn oraz sposób jej działania.

a/ Uwagi ogólne.
b/ Artyleria w przednim oddziale wydzielonym /"P.O."/.
c/ Artyleria w oddziale rozpoznawczym /"R.O."/.
d/ Artyleria w straży przedniej.
e/ Artyleria sił głównych.

VII. Użycie artylerii wzmocnienia.

VIII. Współpraca z piechotą.

IX. Zwalczanie artylerii.

X. Obrona przeciwpancerna.

XI. Obrona przeciwlotnicza.

XII. Użycie artylerii zmotoryzowanej.

I. ZASADY OGÓLNE

Sowiecką doktrynę użycia artylerii w marszu ubezpieczonym i boju spotkaniowym charakteryzują:

1/ Żądanie jak najściślejszej współpracy i powiązania artylerii z piechotą, zwłaszcza zazębienie szczebla dcy baterii z kompanią.

2/ Skupienie większości artylerii w straży przedniej, reszty na czele sił głównych kolumn,

3/ Błyskawiczne rozwinięcie całości artylerii straży przedniej wyprzedzające wkroczenie do walki większości wspieranej piechoty

4/ Rozwijanie artylerii sił głównych niezwłocznie po zaangażowaniu się straży przedniej do walki.

5/ Masowanie ognia artylerii wyrażane w :

- nakazie współpracy ogniowej artylerii kolumn,
- wsparciu działania straży przedniej niemal całością artylerii kolumny,
- skupieniu większości artylerii na kierunku głównego uderzenia,

6/ Zmienność systemu dowodzenia, szybkie przechodzenie od decentralizacji do centralizacji i odwrotnie

7/ Wymaganie daleko posuniętych przewidywań ze strony dców artylerii /zwłaszcza dców a.d. i dców grup/

8/ Najśmielsza inicjatywa, "impet" i "zuchwałość" jako podstawowy warunek działania dców artylerii, zwłaszcza na niższych

szczeblach dowodzenia.

9/ Rozpoznanie przeciwnika jako podstawowe zadanie rozpozania dcy a.d.

10/ Dążenie do wykonania ogni bocznych przynajmniej częścią baterii.

Ponadto należy stwierdzić, że według poglądów sowieckich artylerii w boju spotkaniowym przypisuje się decydujące znaczenie.

"Polewoj Ustaw" /odpowiednik Ogólnej Instrukcji Walki/ pomyślne rozstrzygnięcie walki spotkaniowej uzależnia od właściwego użycia artylerii; w kolejności rozkazów wydawanych przez dcę straży przedniej rozkaz o rozwinięciu artylerii stawia nawet przed rozkazem rozwinięcia c k.m. W końcu posuwa się tak daleko, że walkę straży sprowadza właściwie "do walki artylerii danej kolumny"

Regulaminowe postanowienia znajdują głęboki oddźwięk w podręcznikach i prasie. Pomimo potężnego rozrostu moto-mechanizacji i broni pancernej uważa się w dalszym ciągu, że w boju spotkaniowym, zwłaszcza w jego okresie początkowym, losy bitwy zależą od artylerii.

II. PODSTAWOWE ZADANIA ARTYLERII.

Według doktryny sowieckiej, głównym celem walki spotkaniowej jest uchwycenie inicjatywy "Szybkie i masowe rozwinięcie artylerii ma w tym wypadku rozstrzygające znaczenie" /P.U.29.§ 143/.

W związku z tym na artylerii ciążą następujące zadania:

a/ w okresie marszu ubezpieczonego: szybkie i ruchliwe

rozpoznanie;

b/ w chwili zaangażowania straży przedniej : jak najszybsze rozwinięcie artylerii zazwyczaj całej kolumny,wyprzedzające wkroczenie do walki większości piechoty oddziału głównego straży przedniej;

c/ podczas wkraczania do walki sił głównych:

- skupienie ognia większości artylerii na kierunku działania sił głównych,
- ścisła łączność i współpraca z piechotą,
- zapewnienie obrony przeciwpancernej.

III. ZASADY UŻYCIA ARTYLERII.

Wynikiem powyższych zadań są następujące zasady użycia artylerii :

a/ Zasada zaskoczenie - oparta na "natychmiastowym otwarciu ognia artylerii;osiąga się to dzięki :

1/ zawczasu i dokładnie przemyślanemu planowi użycia artylerii,opartemu na daleko idących przewidywaniach,

2/ należytemu zorganizowaniu rozpoznania,

3/ umieszczeniu artylerii jak najbliżej czoła kolumny,

4/ zastosowaniu już w pierwszych chwilach walki ognia ciężkiej artylerii dalekonośnej,

5/ zajmowaniu stanowisk ogniowych w pobliżu dróg i własnych punktów obserwacyjnych,

6/ rezygnowaniu z dokładności rozpoznania i przygotowania ognia za cenę szybkości

b/ Zasada zmasowania ognia artylerii jest wyraźnie podkreślana w regulaminach, podręcznikach taktyki i konsekwentnie stosowana w zadaniach taktycznych nawet batalionu wspartego artylerią dywizyjną.

Urzeczywistnia się tę zasadę przez :

1/ jak najsilniejsze wyposażenie w artylerię straży przednich,

2/ szeroko zakrojony manewr sprzętem jak np. przerzucenie na kierunek głównego uderzenia artylerii kolumn zaangażowanych na drugorzędnym kierunku walki,

3/ współdziałanie ogniowe między kolumnami,

4/ centralizację dowodzenia artylerią już od pierwszej możliwej chwili,

5/ przydział jednostkom, wykonywującym główne zadania, artylerii /artyleria odwodu Naczelnego Wodza/.

c/ Zasada manewru ogniowego uwypuklająca się w chęci przerzucenia ognia artylerii, zaangażowanej w strefie natarcia straży przedniej, na kierunek uderzenia sił głównych.

d/ Zasada ścisłego współdziałania z piechotą według pojęć rosyjskich nabiera w walce spotkaniowej szczególnego znaczenia.

e/ Podział taktyczny jest logicznym następstwem powyższych zasad.

Artyleria w boju spotkaniowym występuje w charakterze artylerii bezpośredniego wsparcia /"poddierżki piechoty" R.P./. Jednostki artylerii wchodzące w skład oddziałów rozpoznawczych i czołowych oddziałów wydzielonych stają się artylerią przydzieloną i podlegają wyłącznie dcom tych oddziałów. Dywizjony P.P.

straży przednich podlegają dcy straży przedniej. Z chwilą rozwinięcia artylerii sił głównych zachowują swą poprzednią podległość lub przechodzą pod rozkazy dcy a.d. /gdy centralizacja jest możliwa w całym pasie działania dywizji/.

Artyleria sił głównych kolumny podlega zasadniczo dcy artylerii kolumny, utrzymując jednocześnie w czasie marszu ścisłą łączność z jednostkami piechoty swej kolumny

Wydzielanie grup "dalekiego działania" /ogólnego działania "D.D."/ należy do rzadkości.

IV. SYSTEM DOWODZENIA I ROLA DOWÓDCÓW.

Dowodzenie w boju spotkaniowym musi być nadzwyczaj giętkie, gdyż w okresie wstępnym marszu i początkowego zaangażowania straży przedniej polega na całkowitej decentralizacji, z kolei przechodzi w częściową centralizację /przynajmniej w kierunku głównego uderzenia/ z tym, by przejść do całkowitej centralizacji w wypadku napotkania zdecydowanego oporu npla lub do całkowitej decentralizacji w razie powodzenia i konieczności wykonania pościgu.

Praca dcy a.d. polega na szczegółowym przestudiowaniu i przemyśleniu możliwości użycia artylerii dywizji na wskazanych przez dcę całości kierunkach marszu z uwzględnieniem horyzontów i rejonów, które mogą mieć znaczenie dla walki z piechotą i artylerią npla. Wyniki tej pracy w formie propozycji dca a.d. melduje dcy całości, ponadto sporządza "mapę dziennego przemarszu" /obowiązek sporządzenia tego dokumentu ciąży również na dcach artylerii do plutonu włącznie/.

Przy marszu w kilku kolumnach dca całości musi przewidzieć możność :

a/ współdziałania artylerii różnych kolumn przy opanowaniu rejonów lub punktów ważnych dla działań całej dywizji,

b/ skupienia całości ognia artylerii w kierunku głównego uderzenia.

W razie rozpoczęcia walki przez jedną z kolumn dca artylerii wysyła do niej swój zwiad dla wyjaśnienia położenia i obserwowania przebiegu walki.

Jeżeli zachodzi konieczność wzmocnienia artylerii jednej z kolumn przez artylerię innej kolumny dca artylerii może to us uskutecznić w imieniu dcy dywizji.

Po zaangażowaniu się głównych sił artylerii na korzyść straży przedniej dca a d zawczasu i skrupulatnie przygotowuje łączność i obserwację dywizjonów, które zostaną przerzucone na kierunek działania sił głównych.

Dca artylerii straży przedniej musi zapewnić natychmiastowość rozwinięcia i wkroczenia do walki swej artylerii. Rozkazy jego muszą być szybkie, zdecydowane, jasne i krótkie W razie nieotrzymania zarządzeń melduje on we właściwym czasie dcy straży przedniej o konieczności rozwinięcia artylerii.

Rosjanie kładą nacisk na inicjatywę i rzutkość dców artylerii. Regulaminy uzależniają powodzenie dalszych działań od inicjatywy dców artylerii w okresie zaangażowania oddziałów straży przedniej Zezwalają nawet na to, by artyleria straży przedniej i sił głównych wkroczyła do walki z wyłącznej inicjatywy dców artylerii. Bezczynne oczekiwanie na rozkazy i żądania od piechoty piętnują jako najgorsze zło

V. ROZPOZNANIE.

Jest znamienne, że w zakresie rozpoznania Rosjanie stawiają na pierwszym miejscu rozpoznanie npla, a następnie dopiero rozpoznanie ściśle artyleryjskie.

Ponadto szczególną uwagę poświęca się rozpoznaniu drogi

Poza tym wygłaszane są poglądy, że w walce spotkaniowej wypadnie :

a/ zaniechać centralnego rozpoznania, pozostawiając dużą swobodę dcom pododdziałów;

b/ posiadać w każdym pododdziale pewien odwód środków rozpoznania i łączności na zażegnanie szczególnych wydarzeń, tak charakterystycznych dla walk spotkaniowych;

c/ zwracać szczególną uwagę na chwilę rozpoczęcia rozpoznania, by nie wypuścić go przedwcześnie z ręki i zaangażować na kierunku bez znaczenia, gdy za chwilę będzie potrzebny na kierunku decydującym uderzenia.

d/ nie pokładać zbytniej nadziei na rozpoznanie lotnicze, gdyż samoloty w okresie marszu wobec mnogości zadań nie będą mogły pracować wyłącznie na korzyść artylerii

Samo rozpoznanie jest organizowane zazwyczaj w formie <u>rozpoznania dalekiego</u>, wykonywanego przez organa dcy artylerii a.d. lub kolumny, które ma zadanie dostarczenia <u>przede wszystkim wiadomości</u> o działaniu npla. Rozpoznanie ściśle artyleryjskie będzie wykonywane przez rozpoznanie dalekie jedynie w miarę możności jako dodatkowe zadanie Rozpoznanie dalekie pracuje na wysokości czołowych ubezpieczeń piechoty.

Rozpoznanie stanowisk i punktów obserwacyjnych są zadaniem patrolu, wysyłane przez dowódców artylerii oddziału przedniego i głównego straży przedniej kolumn; wyniki tych rozpoznań powinny być przekazane dcy a.d. Reszta zwiadów posuwa się przy swych dowódcach w kolumnie do chwili otrzymania zadania ogniowego.

W boju spotkaniowym baterie pomiarów wzrokowych i dźwiękowych muszą być gotowe do działania w chwili wkroczenia do walki artylerii sił głównych, powinny pracować na całym froncie dywizji i obsługiwać przede wszystkim grupę "DD" /dalekiego działania /.

Oddziały pomiarowo-podsłuchowe/A.I.R./ rozpoczynją swą pracę jeszcze w okresie walki oddziałów przednich straży przedniej, na ogonie których maszerują .

VI. PODZIAŁ ARTYLERII POMIĘDZY KOLUMNY I ROZCZŁONKOWANIE WEWNĄTRZ KOLUMN ORAZ SPOSÓB JEJ DZIAŁANIA .

a/ Uwagi ogólne.

Podział artylerii między kolumny uzależnia się od :

myśli manewru dcy całości,

konieczności zapewnienia każdej z kolumn możności stoczenia samodzielnej walki,

oddalenia od npla,

rodzaju terenu działania danej kolumny,

stanu dróg,

konieczności obrony przeciwpancernej.

Zasadniczo artyleria umieszcza się jak najbliżej czoła kolumny.

b/ Przedni oddział wydzielony /P.O./

Wyposaża się zależnie od liczebności w baterię lub dywizjon pułkowej lub dywizyjnej artylerii.Jest nawet mowa o przydzielaniu pojedyńczych dział "średnich kalibrów" oraz samolotów i organów A.I.R./jednostki oddziałów pomiarowych/.Organiczne działa b.a.i p.a. /batalionowej i pułkowej artylerii/ przydziela się pojedyńczo do oddziałów ubezpieczających lub w charakterze dział przeciwpancernych.

Działanie przydzielonej artylerii według zasad natarcia i obrony z tym,że poleca się stosować jak najczęściej : zmiany stanowisk,działa wędrowne itp.dla zmylenia npla i wywołania ognia jego artylerii.

Podkreśla się wykonanie ogni dalekich na npla w kolumnach.

c/ Oddział rozpoznawczy /R.O./.

Skład artylerii zależy od zadań R.O. Zazwyczaj przydziela się od jednej do dwóch bateryj oraz pojedyńcze działa b.a. i p.a. Rosjanie uważają,że baterie powinny być zmotoryzowane a działa b.a.i p.a. zmechanizowane.

W dowodzeniu obowiązuje zasada decentralizacji.Pojedyńcze zmechanizowane działa przydziela się do jednostek rozpoznawczych i ubezpieczających R.O.,baterie - do poszczególnych kompanij,umieszczając je w pobliżu czoła kolumny.

Wystąpienie pojedyńczych dział musi być zdecydowane, śmiałe i pełne inicjatywy. Będzie to z reguły ogień na wprost ze stanowisk możliwie niedostępnych dla czołgów npla.Baterie zaś

powinny stworzyć złudzenie dużej ilości artylerii,w tym celu poleca się prowadzenie ognia pojedyńczymi działami naśladującymi serie bateryjne.

Kładzie się szczególny nacisk na zdobywanie i przekazywanie dcy artylerii wiadomości przez artylerię O.R.

d/ Artyleria straży przedniej.

Użycie artylerii odznacza się :

szybkim rozwinięciem

decentralizacją dowodzenia,

zwalczaniem sił żywych npla,

silnym wyposażeniem w artylerię wszystkich członków straży przedniej

Ilość artylerii w straży przedniej wedle P.U.29./polewoj ustaw/ powinna stanowić "w zależności od zadania i terenu" połowę i więcej całości artylerii danej kolumny B.U.A /Bojewoj ustaw Artilerii/ podają jako normę 2-3 baterie na baon straży przedniej.

Artylerię umieszcza się w kolumnie jak najbliżej czoła. Umieszczanie jej na ogonie kolumny poczytuje się za duży błąd i przyczynę niepowodzenia akcji straży przedniej.

Do szpicy w sile plutonu przydziela się pojedyńcze działa,do kompanii przedniej -baterię. Istnieje pogląd,że bateria ta powinna posuwać się na czole oddziału przedniego,umieszczenie bowiem na ogonie szpicy może w pewnych wypadkach zmusić baterię do cofania się przed ogniem npla. Bateria ta działa zasadniczo ze stanowisk zakrytych,w razie ich braku - ze stanowiska odkrytego

Artyleria straży przedniej musi być wzmocnioną baterią lub dywizjonem dalekonośnej artylerii dla ogni dalekich na kolumny npla. Artyleria ta posuwa się w przerwie między strażą przednią i siłami głównymi.

Jeżeli do straży przedniej przydzielono artylerii więcej niż jeden dywizjon, to zasadniczo do każdej kompanii straży przedniej przydziela się po jednej baterii, a reszta pozostaje w rozporządzeniu dcy straży przedniej.

Zadaniem artylerii straży przedniej jest :

"szybkie otwarcie drogi straży przedniej,

zdezorganizowanie rozwinięcia sił głównych npla,

osłonięcie rozwinięcia manewru własnych sił głównych.

Czynnik szybkości nabiera decydującego znaczenia.

Dlatego też artyleria musi rozpocząć ogień nie czekając na wyniki rozpoznania artylerii i bez względu na dogodność początkowych warunków rozwinięcia.

Pojedyńcze baterie muszą otworzyć ogień w ciągu 10 minut, centralizacja dywizjonu następuje w ciągu 30 minut.

Pierwsze żądanie spotyka się z wyraźną krytyką wykonawców. Uważa się, że praktyczną normą rozwinięcia baterii będzie czas od 15 do 20 minut

Działanie artylerii straży przedniej musi odznaczać się gwałtownością, ruchliwością i jak najdalej posuniętą inicjatywą.

Zarówno regulamin, jak i pojedyńczy autorzy podkreślają konieczność jak najszybszego otwarcia ognia za cenę zaniechania "pewnych" i "dokładnych" sposobów strzelania.

Cały ogień należy skupić na piechocie i jej środkach ogniowych.

Przy rozwijaniu należy się grupować w głąb,unikając wyciągania w linię,gdyż to ostatnie przy chwilowem niepowodzeniu własnej piechoty może ją pozbawić wsparcia artylerii.

O szerokości rozwinięcia nie mówi się nic wyraźnego,Na podstawie regulaminów można sądzić,że początkowe rozwinięcie dyonów będzie skupione w pobliżu dróg dojazdowych.

Regulaminy przywiązują wielkie znaczenie do ognia bocznego baterii, polecając go i w walce spotkaniowej.Oficjalnie przyjmuje się,że siła ogniowa jednej baterii strzelającej ogniem bocznym równa się sile ogniowej całego dyonu.Nakaz ten spotyka się z pesymistyczną oceną autorów rosyjskich,utrzymujących,że ogień ten wymaga skomplikowanej łączności i potęguje w dużym stopniu niebezpieczeństwo strzelania do własnej piechoty.

Istnieją poglądy,nie ujawnione w regulaminach,uważające za wskazane przesuwanie części baterii skokami.Podnosi to w znacznym stopniu gotowość ogniową artylerii i daje piechocie natychmiastowe wsparcie.

Podkreślana przez regulaminy zasada masowego użycia ognia artylerii znajduje swój wyraz również w ćwiczeniach piechoty Z reguły batalion,jako oddział przedni straży przedniej,wsparty baterią a.p. i dyonem artylerii dywizyjnej używa ognia tego ostatniego w całości nie zaś pojedyńczymi bateriami.

e/ Artyleria sił głównych.

Całość lub większa jej część posuwa się na czele sił głównych

Z chwilą rozpoczęcia walki przez straż przednią dca kolumny rozwija natychmiast artylerię sił głównych.

Cała artyleria sił głównych wyprzedza własną piechotę i zajmuje stanowiska

Przeciętny czas rozwinięcia artylerii sił głównych wynosi jedną godzinę, licząc od chwili otrzymania rozkazu.

Zadanie artylerii sił głównych w tym okresie polega na wsparciu działania straży przedniej i osłonie rozwinięcia sił głównych.

Rozmieszczenie rejonów stanowisk ogniowych przy rozwinięciu artylerii sił głównych uzależnia się jedynie od możności wykonania ześrodkowań ogniowych na najważniejszych kierunkach oraz zapewnienia jak najszybszych połączeń bateryj z punktami obserwacyjnymi.

Wkroczenie do walki sił głównych wymaga wsparcia znacznej ilości artylerii. Ilość jej określa się na 3/4 artylerii dywizyjnej i całą artylerię wzmocnienia.

Batalion pierwszego rzutu musi być wsparty przynajmniej jednym dywizjonem.

W związku z tym musi nastąpić reorganizacja zadań i organizacji już rozwiniętej artylerii z tym, że jej główne siły muszą przystąpić do wspierania jednostek sił głównych na kierunku decydującego wysiłku. Rosjanie zdają sobie sprawę z całej trudności tego zagadnienia, nie znajdują jednak radykalnego sposobu rozwiązania. Obarczają tylko dcę a.d. obowiązkiem przygotowania łączności na kierunku działania sił głównych dla przerzucanych dywizjonów i pokładają całą nadzieję w radiofonizacji artylerii

VII. UŻYCIE ARTYLERII WZMOCNIENIA.

W charakterze artylerii wzmocnienia może wystąpić :

artyleria dywizyj 2.rzutu /tylko część/,

" korpuśna,

" odwodu naczelnego wodza /A R.G.K./.

Artyleria dywizyjna kolumn 2 rzutu w wypadkach, gdy teren sprzyja rozwinięciu większej ilości artylerii,może być oddana dywizjom pierwszego rzutu,z tym,że z chwilą wkroczenia do walki dywizji własnej,musi być jej zwrócona.Dlatego też można jej używać jedynie na kierunku przyszłego działania dywizji 2. rzutu . Będzie używana przeważnie jako artyleria sił głównych.

Artyleria korpuśna rozdziela się zazwyczaj dywizjonami pomiędzy dywizje. Tam zaś pojedyńcze baterie wysuwa się do straży przedniej, niekiedy cały dywizjon wchodzi w skład artylerii sił głównych,jako "zawiązek przyszłej grupy artylerii "DD".

Jeżeli do dywizji pierwszego rzutu zostaje przydzielony pułk ARGK /artyleria odwodu naczelnego wodza/ to zazwyczaj artyleria dywizyjna idzie do straży przednich a ARGK do kolumn sił głównych.

ARGK zmotoryzowana posuwa się jako oddzielna kolumna po równoległej drodze marszu,a gdy takiej drogi niema to na ogonie kolumny jako oddzielny człon .

VIII. WSPÓŁPRACA Z PIECHOTĄ.

Stawiana jest jako zasadniczy obowiązek dców artylerii wszystkich szczebli.Troska o łączność z piechotą przebija z każ-

dej karty regulaminu B.U.A. Współpraca artylerzystów sięga przeważnie aż do szczebla kompanii.

W celu osiągnięcia właściwej współpracy piechoty :

1/ Doy dywizjonów /bateryj/muszą utrzymywać łączność osobistą lub przy pomocy środków "żywych" z dcami piechoty,z którymi mają współpracować w chwili zaangażowania; by współpracę ułatwić, włącza się nawet dyony /baterie/ do kolumn piechoty.

2/ Kładzie się szczególny nacisk na dokładne zaznajomienie dców /dyonów,bateryj/ z zamiarami dców piechoty.

3/ Podkreśla się,że ognie z własnej inicjatywy i obserwacji artylerzysty mogą znacznie lepiej zacieśnić współpracę z piechotą niż stałe towarzyszenie piechurowi i wyczekiwanie na żądania

4/ Wydziela się pojedyńcze działa do oddziałów rozpoznawczych i plutonów szpicy.

IX. ZWALCZANIE ARTYLERII.

W chwili rozwinięcia straży przedniej walka z artylerią npla ogranicza się wyłącznie do baterii zaobserwowanych z naziemnych punktów obserwacyjnych.Zwalczanie takich bateryj jest obowiązkiem każdego artylerzysty.Z rozpoznanych bateryj na stanowiskach zakrytych zwalcza się tylko te,które bardzo szkodzą piechocie.Zadanie to przyjmuje na siebie artyleria korpusu,o ile została przydzielona do straży przedniej.

Artyleria sił głównych,rozwinięta dla wsparcia akcji straży przedniej,wykonywa zwalczanie artylerii jako zadanie drugorzędne,obezwładniając jedynie dobrze rozpoznane bateria npla.

Przy układaniu manewru sił głównych wydzielenie grupy artylerii "D.D." należy do rzadkości. Obowiązek zwalczania artylerii spada na grupy "P.P.", ostrzeliwujące punkty obserwacyjne pola oraz baterie w miarę ich ujawnienia.

X. OBRONA PRZECIWPANCERNA.

Została na ogół pominięta w oficjalnych regulaminach sowieckich. Jest natomiast szeroko omówiona na łamach prasy i w podręcznikach taktyki.

Polega ona :

a/ na dokładnym przestudiowaniu drogi marszu i ustaleniu czynnych odcinków czołgowych,

b/ zorganizowaniu rozpoznania dalekiego /lotniczego/ i bliskiego przeciwpancernego,

c/ zorganizowaniu ubezpieczenia przeciwpancernego złożonego z ruchomych konnych bocznych patroli alarmowych,

d/ na właściwym rozmieszczeniu artylerii w kolumnie, a mianowicie : działa b.a. i p.a. wcielą się do kolumny tak, by odległość między nimi lub bateriami artylerii dywizyjnej nie przewyższała 800 m. Każde działo b.a. i p.a. maszerujące na czole i ogonie członu kolumny otrzymuje swój pas działania w kierunku marszu; działa posuwające się w środku członu otrzymują pasy działania w prawo i lewo od osi marszu.

Jeżeli w kolumnie o składzie batalionu piechoty maszerują dwa dywizjony, rozdziela się je między kompanie, jeżeli maszeruje jeden dywizjon, to umieszcza się go bateriami między kompanie.

Ponadto zwraca się szczególną uwagę na zabezpieczenie

boków i tyłów nietylko pojedyńczych kolumn,ale i całości ugrupowania.W tym celu kolumny boczne muszą być wyposażone w silną artylerię i czołgi.

XI. OBRONA PRZECIWLOTNICZA.

Polega na :

- zorganizowaniu "służby obserwacji i alarmu lotniczego",

- przygotowaniu c.k.m. posuwających się z zachowaniem gotowości ogniowej,

- posuwaniu się w szyku rozwiniętym z odstępami 100-150 m w razie nalotu samolotów npla.

Ponadto przestrzenie odkryte muszą być osłonięte ogniem artylerii i c.k.m.przeciwlotniczych,zwłaszcza we wszelkiego rodzaju ciaśninach,gdzie rozwinięcie się jest niemożliwe. Na tego rodzaju punktach i rejonach skupia się skokami środki ogniowe kompanij i batalionów.

XII. ARTYLERIA ZMOTORYZOWANA.

Artyleria motorowa,wchodząca w skład niezmotoryzowanej dywizji piechoty,tworzy na czas marszu oddzielne zgrupowanie.

Zgrupowanie to w razie posuwania się za kolumną wojsk lub w jej składzie posuwa się skokami 3-5 km. W wypadku otrzymania oddzielnej drogi marszu,ruch artylerii motorowej odbywa się nieskrępowanie,jedynie z uwzględnieniem warunków ubezpieczenia przed zaskoczeniem ze strony npla.

Uważa się za pożyteczne przydzielanie artylerii motoro-

wej i nawet zmechanizowanej do szybkich oddziałów rozpoznawczych.

Artyleria motorowa, odpowiednio osłonięta, posuwa się na skrzydłach całości ugrupowania w gotowości do odparcia uderzenia nplskiej kawalerii lub jednostek zmotoryzowanych.

Ponato artyleria zmechanizowana przy posuwaniu się części baterii skokami może być z wielkim powodzeniem wykorzystana w charakterze "baterii obserwujących" i "wyczekujących".

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Załącznik Nr 3

DO DOKUMENTU "C"

Grudzień 1936 r.

UŻYCIE ARTYLERII W NATARCIU

W WARUNKACH WALKI RUCHOWEJ.

UŻYCIE ARTYLERII W NATARCIU

W WARUNKACH WALKI RUCHOWEJ

SPIS RZECZY

1. Charakterystyka ogólna sposobu użycia artylerii.
2. Zadania artylerii .
3. System dowodzenia i podział taktyczny.
4. Rozpoznanie .
5. Zasady użycia artylerii :
   - a/ uwagi ogólne,
   - b/ w walce na linii czat,
   - c/ w walce o przedni skraj pozycji głównej
   - d/ po rozszeniu natarcia
   - e/ przesunięcie art.
6. Współpraca z piechotą.
7. Współpraca z czołgami.
8. Zwalczanie artylerii.
9. Obrona przeciwpancerna.
10. Obrona przeciwlotnicza.

I. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA UŻYCIA ARTYLERII W NATARCIU.

Rosyjska taktyka artylerii w natarciu wykazuje następujące cechy zasadnicze:

1. Dążenie do ścisłego zespolenia wysiłków piechoty i artylerii w ciągu całego natarcia.

2. Zachowanie centralizacji dowodzenia artylerii do chwili wtargnięcia własnej piechoty w głąb pozycji głównej npla.

3. Masowanie artylerii w pasie głównego natarcia, bez wyraźnej tendencji do manewru ogniowego.

4. Zapewnienie b.silnego wsparcia artylerii oddziałom piechoty już w okresie walki o linię czat.

5. Włączenie do grup artylerii "P.P."/bezpośredniego wsparcia/ przeważnej części artylerii natarcia nawet z uszczerbkiem dla grup "D.D." /ogólnego działania/.

6. Swoisty podział grup art."P.P."/bezp.wsp./polegający na wyposażeniu we własną grupę "P.P." pułku 2-go rzutu /odwodowego/.

7. Metodyczność rozpoznania art.i szczególną skrupulatność w planowaniu ogni przygotowania artyleryjskiego,przy zupełnym braku przewidywań co do możliwości użycia artylerii w okresie walki w głębi pozycji obronnej npla.

8. Ogniu flankowe i obezwładnienie jako podstawowa forma działania art.w natarciu.

9. Zupełne znegliżowanie w natarciu obrony ppanc.w przekonaniu że najlepszą jej formą będzie działanie zaczepne własnych czołgów.

10.Nader skomplikowana współpraca artylerii z lotnictwem

przy wspieraniu natarcia mas czołgów.

W natarciu nader wyraźnie występuje rola jaką rosjanie przypisują artylerii.W świetle ich pojęć walka z linią czat,to właściwie spędzenie słabej piechoty npla.przez silną artylerię "P.B." /czołowych baonów/.Wymagany stosunek artylerii do piechoty /2 lub więcej dyonów na jeden baon czołowy B.Ust./ uzasadnia całkowicie słuszność tego twierdzenia.Szczególnego jednak znaczenia nabiera artyleria w okresie natarcia właściwego. Wybór kierunku głównego natarcia uzależnia się w znacznym stopniu od warunków użycia artylerii /P.U.§ 168 i 171/; szerokość pasa natarcia - od ilości posiadanych dział /P.U.§§ 169 i 189/. B.U.A.stwierdza,że "piechota może ruszyć do natarcia jedynie po zdezorganizowaniu przez własną artylerię zapory ogniowej npla /167/,a natarcie piechoty,wyruszające przed osiągnięciem gotowości ogniowej przez artylerię,osądza jako skazane z góry na niepowodzenie /B.U.A.§ 180/. Jeśli w końcu dodamy,że podział pracy między piechotę i artylerię jest tego rodzaju,że piechota "dobija tylko to,co ocalało od ognia artylerii,/B.U.A./",to nie będzie chyba przesady w twierdzeniu,że bolszewicy są bardzo bliscy francuskiego pojmowania roli artylerii w natarciu :"artyleria zdobywa teren,a piechota go zajmuje".

II. ZADANIA ARTYLERII W NATARCIU.

Podstawowym zadaniem artylerii będzie zdezorganizowanie zapory ogniowej npla,zwłaszcza ogni ckm./P.U.228, B.U.A.167/.

Artyleria winna tu osiągnąć nie przez "zniszczenie" umocnień przeciwnika,lecz przez "obezwładnienie jego środków ognio-

wych /B.U.A.167/.

W wykonaniu swego zadania zasadniczego artyleria :

- w okresie zbliżania wspiera czołowe ubezpieczenie własne w walce z npiską linią czat;

- w okresie rozwijania się do natarcia osłania zajęcie podstawy wyjściowej, zmuszając npla do ujawnienia swych okm., a zwłaszcza artylerii;

- w okresie przygotowania obezwładnia baterie npla, środki ogniowe i siły żywe piechoty;

- w czasie natarcia towarzyszy swym ogniem piechocie, koncentrując go na tych punktach terenowych z których npl może obserwować i prowadzić ogień lub wykonać przeciwnatarcie; jednocześnie trzyma pod ogniem artylerię npla i dezorganizuje tyły npla,

- przy wtargnięciu w ugrupowanie obronne npla artylerią przez zwalczanie żywych sił i środków ogniowych npla, zapewnia utrzymanie terenu, zdobytego przez własną piechotę /B.U.A.§ 170/.

VII. SYSTEM DOWODZENIA I PODZIAŁ TAKTYCZNY ARTYLERII.

W okresie przygotowania artyleryjskiego i w pierwszym momencie wyruszenia natarcia, stosuje się w dowodzeniu artylerią całkowitą centralizację. Regulaminy uważają to za podstawowy warunek powodzenia działań artylerii w tym okresie walki /B.U.A.§ 180/. Im więcej czasu na przygotowanie, tym bardziej scentralizowane winno być dowodzenie art. Przy pasie natarcia korpusu wynoszącym 5 km i odpowiedniej ilości czasu proponuje się scentralizowanie art. całego korpusu /B.U.A.§ 182/.

O systemie dowodzenia w następującym okresie natarcia

regulaminy B.U.A. i P.U. nadmieniają tylko o konieczności całkowitego podporządkowania znacznej części artylerii "P.P." dcom nacierających pułków piechoty.Autorzy sowieccy określają ten system nazwą "mieszany" i wedle ich twierdzeń przechodzi on stopniowo w całkowitą decentralizację z tym,że w końcowym okresie natarcia,gdy piechota osiągnie nakazane przedmioty i będzie zmuszona je utrzymać,nastąpi ponownie częściowa a następnie całkowita centralizacja.

Należy stwierdzić,że zasada centralizacji w okresie przygotowania artyleryjskiego ma z reguły zastosowanie w ramach dywizji,w ramach korpusu jedynie w tym wypadku,gdy natarcie przeprowadza się w pasie 5 km.

Podział taktyczny artylerii wedle poglądów rosyjskich winien odpowiadać podziałowi taktycznemu piechoty.Każdy pododdział piechoty winien mieć zapewnienie wsparcia własnej jednostki /dyonu,baterii/ artylerii.

Batalionowa i pułkowa artyleria zostaje pojedyńczymi działami przydzielona do poszczególnych kompanij w charakterze artylerii towarzyszącej.Podział ten zatrzymuje w ciągu całego natarcia. W okresie przygotowania art.bywa pociąganą do wykonania wyrw w drutach kolczastych.

Artyleria dywizyjna tworzy wyłącznie grupy "P.P."/wsparcia piechoty/,ilość których powinna odpowiadać ilości pułków piech.wliczając w to i pułk drugiego rzutu /odwodowy/.

Grupa art."P.P." pułku drugiego rzutu albo wykonywa ognie na cele położone w głębi pozycji głównej,albo wspiera chwilowo pułki pierwszego rzutu.Sposób jej użycia określa dca dyw./"S" Woj.i Rew./. Wskazane jest wzmacnianie grup "P.P." ciężkimi hau-

bicami /P.U.228/.

W okresie przygotowania art.dowodzenie całą artylerią "P.P." skupia się w rękach dcy a.d.

W miarę rozwoju natarcia grupy "P.P." przechodzą pod bezpośrednie rozkazy dców p.p.

Plan użycia artylerii musi przewidywać moment zmiany podległości grup P.P.,który następuje zazwyczaj w chwili osiągnięcia przez piechotę przedmiotów natarć ograniczających i zwężających obserwację z zasadniczych p.obs. Grupy "P.P." przechodzą pod rozkazy dców p.p.w pełnym składzie,zachowując scentralizowane dowodzenie w ramach grupy do chwili,gdy ten system dowodzenia nie nastręcza trudności we współdziałaniu dyonów i baterii z batalionami i kompaniami p.p. Z dalszym rozwojem akcji dca p.p.decentralizuje grupę "P.P." przydzielając pojedyńcze dyony i baterie do batalionów i kompanij.

Dca a.d.po podporządkowaniu grup "P.P." piechocie, a dcy grup "P.P." po rozparcelowaniu swych dyonów /baterij/ między jednostki piechoty,muszą utrzymywać z nimi ścisłą łączność,by bez zwłoki scentralizować w swym ręku dowodzenie,gdy tylko zaistnieje potrzeba.

<u>Artyleria korpusu</u>,pożądane jest,by tworzyła oddzielną grupę "D.D." "dalekiego działania". Gdy nie daje się to uskutecznić,przydziela się ją w całości lub gros do dyw.wykonującej główne natarcie.

W wypadku,gdy atakowana dywizja npla broni się na szerokim froncie /7-10 km/ najlepiej zrezygnować z grup "D.D.",wzmacniając ich kosztem grupy "P.P." działające na głównym kierunku.

B.U.A. § 182.

Możliwe jest w pewnych warunkach, chwilowe wzmocnienie nacierającej dywizji częścią baterii dywizji odwodowej. Artyleria ta nie tworzy samodzielnych zgrupowań, włącza się tylko dyonami do grup "P.P." nacierającej dywizji. Baterie powinny zajmować p.ob. jak najbliżej stanowisk ogniowych, te ostatnie zaś powinny być skupione, by ułatwiać szybkie rozwinięcie dyonu i dołączenie ich do swych dywizyj macierzystych./"S" Woj.i Rew./.

Artyleria R.G.K./odwodu Nacz.Wodza/ rozdziela się pomiędzy "P.P." i "D.D." /Pawłowicz/ B.U.A.§ 182/.

Zarówno artyleria R.G.K. jak i baterie dyw.odwodowej pozostają w całości lub swem gros w rękach dcy a.d

Ta artyleria wzmocnienia /o ile nie ma pośpiechu w działaniu/ nie zajmuje pozycji niezwłocznie, ale zatrzymuje się w tyle o pół dziennego przemarszu. Zajęcie stanowisk następuje dopiero po zakończeniu zwiadu i ustaleniu p.ob. i stanowisk ogniowych oraz nawiązania łączności z dcami piechoty i artylerii, stojącej już w danym rejonie na stanowiskach. Dca artylerii może zarządzić rozpoznanie stanowisk dla artylerii wzmocnienia, by ta po przyjściu otrzymała niezłocznie wszystkie dane do szkicu

I.. ROZPOZNANIE ARTYLERYJSKIE.

Regulaminy jak i poglądy wszystkich autorów sowieckich zgodnie podkreślają znaczenie rozpoznania artyleryjskiego w natarciu.

Jest to zrozumiałe, jeśli się zważy, że od dokładności rozpoznania zależy b.często przyjęte do natarcia zgrupowanie art.a w du-

żej miarę i wynik samego przygotowania artyleryjskiego całej scentralizowanej artylerii /B.U.A.§ 174/.

Celem rozpoznania /poza zadaniami normalnymi/ będzie ustalenie "rejonów stanowisk ogniowych dział ppanc, wyjaśnienie systemu ogni artyleryjskich,stanowisk ckm.i p.o.npla /P.U.178. B.U.A. 174/. Uskuteczniają to t.zw.rozpoznania "ogniowe" i "przeciwbateryjne".

Rozpoznanie ogniowe prowadzą elementy zwiadów art.,przydzielone do "R.O." /rozpoznawcze oddziały/.Pracują one analogicznie jak w "R.O." w warunkach boju spotkaniowego.

Okres walki "P.B." /czołowych baonów/ jest okresem intensywnego rozpoznania artyleryjskiego.

Prowadzą je równolegle dcy artylerii wspierającej czołowe baony /"P.B."/ oraz dca a.d.łącznie z dcami dyonów sił głównych. W okresie tym rozpoczyna się również wykrywanie bat.npla,dokonywane przez oddziały pomiarowe /A.J.R./ pracujące pod osłoną R.O. i P.B.

Z chwilą nawiązania styczności z pozycją główną nasilenie rozpoznania znacznie się potęguje.Rozpoznanie systemu ogni obronnych npla centralizuje się w rękach dców od grupy w górę. Jeśli czas pozwala ,rozpoznanie to w terenie,powinien przeprowadzić osobiście dca a.d. Dcy grup obowiązani są przeprowadzić rozpoznanie w terenie w każdym wypadku,przy czym z reguły przeprowadzają rozpoznanie w towarzystwie dcy oddz.piech.,do wsparcia którego są przewidziani. Obowiązek ten ciąży na artylerzystach nawet w tym wypadku,gdy oddział ich nie podlega bezpośrednio danemu dcy piechoty.

V. ZASADY UŻYCIA ARTYLERII.

a/ Uwagi ogólne.

Charakterystycznymi dla użycia artylerii sowieckiej w natarciu będą :

1/ dążenie do skupienia gros środków /dział i pocisków/ na kierunku głównego natarcia, co znajduje swój wyraz :

- w żądaniu skupienia na kierunku głównego wyniku "dostatecznie silnej" artylerii /B.U.A.168/.,

- w przydzieleniu całości artylerii korpusu lub jej gros do dywizji wykonującej natarcie główne /B.U.A.182/,

- oraz wzmiance, że "przy niewystarczającym nasyceniu artylerią frontu natarcia tą ostatnią, lepiej skupić na ważniejszych kierunkach natarcia aniżeli rozpraszać równocześnie na całym pasie działania" /B.U.A.167/.

Należy stwierdzić, że zarówno regulaminy jak i na ogół obszerna literatura sowiecka nie podkreślają konieczności zmasowania artylerii na głównym kierunku uderzenia z takim naciskiem, na jaki to zagadnienie powinnoby zasługiwać. Występuje jakgdyby zapoznanie zasady, że na kierunku głównego działania, ilość zgromadzonych środków nie może być nigdy wystarczająca.

Ponadto uderza zupełny brak zaznaczenia dążności do stworzenia jakichkolwiek warunków dla manewru ogniowego na wyższym szczeblu dowodzenia. Coś podobnego ma miejsce jedynie w dyonie wspierającym natarcie czołowego baonu.

2/ Troska o zapewnienie należytego wsparcia art. baonu drugiego rzutu /odwodu/ przy ich wkroczeniu do walki. Rozwiązana jest przez przydzielenie zawczasu pewnej ilości artylerii, która

początkowo,gdy baony 2-go rzutu nie wymagają wsparcia ogniowego, oddaje swój ogień na korzyść baonu 1-go rzutu.P.U.192 i 194 poleca b.dokładne przestudiowanie i przygotowanie tego zagadnienia, by współpraca z baonami 2-go rzutu odbyła się gładko "bez jakichkolwiek przypomnień" /B.U.A.197/.

3/ Podkreślenie znaczenia czynnika czasu,jako zasadniczego warunku należytego wykorzystania artylerii.W natarciu zależy więcej na dokładności,niż na pośpiechu i dlatego artylerii należy dać czas na należyte przygotowanie swego rozwinięcia.Czasokres ten zależnie od warunków taktycznych,terenowych i ilości art.może trwać kilka godzin,a nawet dobę.Im dłuższy czas na prace wstępne, tem szczegółowsze rozpoznanie,tem solidniejsze przygotowanie art. i skuteczniejsze wsparcie piechoty.

4/ Sposób rozwinięcia artylerii nie narzucający rejonów stanowisk ogniowych w pasie działania wspieranej jednostki piechoty.Dywony zajmują stanowiska tam skąd im najwygodniej prowadzić ogień boczny na przydzielone cele.Pojedyńczym bateriom zezwala się nawet w tym celu na lokowanie się w pasie działania cudzych jednostek,a nawet sąsiednich korpusów.Tego rodzaju flankujące baterie mogą b.łatwo przerzucać ogień w sąsiedni odcinek przez zwykłe wydłużenie celownika i nieznacznej zmianie kierunku.Powoduje to pewne trudności w utrzymaniu łączności z piechotą i dlatego część baterii "P.P." /wsparcia piechoty/ staje za plecami wspieranych jednostek piechoty.Baterie "D.D." /dalekiego działania/umieszczają się możliwie szeroko,celem całkowitego wykonania ognia skośnych i wykorzystania dalekonośności swych dział.

Własne p.o.powinny się znajdować w odległości od ½ do

1½ km od przedniego skraju pozycji głównej npla,stanowiska ogniowe - haubic 122 mm 2-3 km, armat 76 mm 2-3 km.B.U.A.185.

5/ Ilość artylerii wymagana dla wsparcia natarcia na 1 km frontu. Uzależniona jest od :

- rodzaju umocnień npla,
- ilości rozpoznanych środków ogniowych i sił żywych npla na danym odcinku,
- politycznej i moralnej odporności npla,
- czasu przeznaczonego na przygotowanie art.

i wedle B.U.A./181/ wynosi na kierunku głównego natarcia 7 bateryj /21 dział/ dla zwalczania środków ogniowych piechoty i sił żywych. Ponadto pewną ilość art.do zwalczania bat.npla licząc po dwie baterie na jedną nplską.W sumie 51 dział /Michajłow,Pawłowicz/ Ilość ta uważana jest za niewystarczającą i wedle poglądów artylerzystów rosyjskich natarcie korpusu powinno być wzmocnione 3-4 pułkami ARGK. Wedle pojęć regulaminu 1-2 pułków ARGK.

6/ Kontrola rozmieszczenia p.o.i sprzętu w terenie. Jest konieczną z uwagi na przeładowanie pasa natarcia artylerią. W tym celu wyznacza się specjalnych komendantów rejonów z zadaniem kontroli właściwego zajmowania i maskowania p.o.i stanowisk ogniowych oraz wykorzystania ukrytych podejść i dróg dojazdowych /Michajłow,Pawłowicz/.

7/ Kontrola gotowości ogniowej artylerii. Jest wykonywana zarówno przez dców art.,jak i piechoty.Dca kontrolujący jest obowiązany sprawdzić dokładnie gotowość ogniową baterii,uwzględniając przede wszystkim kwestje,które w danym położeniu uważa za najważniejsze /Rogowskij,Michajłow/.

8/ Poniechanie wstrzeliwania. Da się to osiągnąć przez jak najdokładniejsze przygotowanie danych na nakazane cele, a w razie konieczności wykonanie tylko kontroli ogni pojedyńczymi strzałami. B.U.A.189.

Wstrzeliwanie, jeśli nie można go uniknąć, przeprowadza się zazwyczaj jednym działem do celu porównawczego sposobem współczynnika "K" /Pawłowicz/.

9/ Zachowanie ścisłej tajemnicy, przez skryte przygotowanie rozwinięcia artylerii, maskowanie dróg i ścieżek i zakaz zawieszania linij telefonicznych.

b/ Walka na linii czat.

/P.U.167/ przypisuje jej b.duże znaczenie widząc w niej okazję do "pobicia npla częściami".

Walkę tą prowadzą oddziały rozpoznawcze /"R.O."/, straże przednie kolumn posuwających się ku pozycjom npla oraz czołowe baony. Oddziały te muszą być wyposażone w dostatecznie silną i ruchliwą artylerię, przede wszystkim w haubice, przypuszczalnie będzie to połowa całości artylerii danej kolumny. Czasami wskazany jest przydział art. korpusu /B.U.A.173/. "Czołowe baony" /"P.B."pierednie je bataliony/ wyposaża się przynajmniej w dwa dyony na baon /P.U. 181/.

W normalnych warunkach dyw. w swej strefie działania wydzieli dwa "czołowe baony" /"P.B."/. Jeśli działanie ich natrafi na silny opór nplskiej linii czat należy je wesprzeć silnie artylerią sił głównych /P.U.181/. W wypadku tym trzeba się jednak liczyć z możliwością późniejszego przegrupowania artylerii do natarcia na pozycję główną i nie rozwijać zbyt wiele artylerii sił

głównych /B.U.A.173/.

W działaniach tych nie bacząc na ich ruchliwość, dogodne warunki stanowisk artylerii stawia się przed szybkością jej rozwinięcia /B.U.A.175/.

Z uwagi na ruchliwość działań "baonów czołowych" kompanie muszą mieć swą artylerię przydzieloną /P.U.182/ i bezpośredniego wsparcia. Podkreśla się, że wysunięci obserwatorzy powinni posuwać się bezwzględnie w linii czołowych plutonów piechoty /Lapin/.

System dowodzenia będzie mieszany. Dyon a.p./art.pułku piech./ rozdziela się pomiędzy kompanie 1-go rzutu, przydzielony dyon art.dyw.jest dowodzony centralnie i stanowi w ręku dcy baonu odwód ogniowy /B.U.A.176/ Pawłowicz/.

Rozwinięcie dyonów szerokie /3-4 km na dyon/ co zmusza do usamodzielnienia zbyt oddalonych bateryj /B.U.A.170/. Celami dla artylerii w tym okresie będą :grupy strzelców, c.k.m., pojedyncze działa i baterie wysunięte przed pozycją główną /B.U.A.175/.

W wypadku zachodzącej potrzeby zmianę stanowisk uskuteczni się skokami całych bateryj lub nawet plutonami.

c/ Przygotowanie natarcia.

Pierwszą fazę natarcia wedle regulaminów sowieckich stanowi podejście i zajęcie podstawy wyjściowej, poczym podsunięcie się na odległość szturmową.

Całość działań pierwszej fazy, jeśli ma miejsce w dzień, musi się odbyć pod osłoną ognia całej art., "gdyż piechota we dnie bez wsparcia artylerii nie może zacząć zbliżania się do podstawy wyjściowej" P.U.217.

Celem zaskoczenia i zmniejszenia strat najlepiej będzie

zająć podstawę wyjściową w nocy, natarcie zaś wykonać o świcie po krótkotrwałym przygotowaniu art. /P.U.171/.

Całość przygotowania art. ma na celu:

1. Obezwładnienie npl skich bateryj.

2. Obezwładnienie środków ogniowych i sił żywych piechoty.

3. Wykonanie wyrw w drutach kolczastych.

4. Zdezorganizowanie tyłów npla.

Regulamin stwierdza, że chociaż w walce ruchowej nie można liczyć na całkowite zniszczenie umocnień, tym niemniej ogień wykonywuje się wedle zasad "Ognia niszczącego" /ogień skuteczny dokładny/. Podkreśla się jednocześnie, że najbardziej demoralizujące będą miarowe serie działowe flankujących bateryj. Jedynie na npla słabo lub wcale nieokopanego można strzelać seriami bateryjnymi /Kirej/. B.U.A.194. Pomimo tej wzmianki, wobec jednomyślności poglądów szeregu autorów /Michajłow, Pawłowicz, Nierwies, Gyromiatnikow, Tokarewskij/ należy przyjąć, że wszystkie zadania, za wyjątkiem wyrw w drutach, będą wykonane w formie "ognia obezwładniających". Jeśli ponadto zajdzie potrzeba zniszczenia pewnych obiektów obrony należy je wykonać w specjalnym "okresie niszczenia", by nie przedłużać niepotrzebnie właściwego przygotowania artylerii.

Czas trwania przygotowania art. wedle B.U.A./188/ przy istnieniu drutów kolczastych wynosi od 3-4 godzin. Gros autorów opierając się na przykładach wojny światowej, uważa, że da się go skrócić do ilości 1½ godziny; ten czasokres daje również maksymalne natężenie ognia. /Fiedotow, Pawłowicz/. W wypadku, gdy ilość celów jest ograniczona lub obezwładnienie większości z nich nie

nastręcza trudności, b.wskazane jest skrócenie przygotowania art. do 30 a nawet 15 minut./Nierwies/. Przy zastosowaniu czołgów można w ogóle zaniechać przygotowania art./P U.171/.

Podkreśla się stale, że przedłużenie czasu przygotowania art. osłabia moment zaskoczenia i pozwala nplowi na podciągnięcie odwodów.

Ilość artylerii, niezbędna do przygotowania, oblicza się w stosunku do ilości baonów npla w 1-ym rzucie. Obezwładnienie baonu 2-go rzutu uskutecznia się w drugiej kolejności /przy małej ilości artylerii/ lub jednocześnie /przy dużej/. P.U.169. Kładzie się duży nacisk na właściwy podział celów między art. i środki ogniowe piechoty zwłaszcza jej c.k.m. Artyleria powinna otrzymać najważniejsze najbardziej "cenne" cele./Pawłowicz, Michajłow/.

Najwłaściwszym czasem na wykonanie przygotowania są godziny porann e. Jednak przytacza się szereg argumentów, wskazujących na poważne zalety nocnego przygotowania artyleryjskiego. Ewent. wstrzeliwanie uskutecznia się metodą wysokich rozprysków /Michajłow/.

Samo zajęcie stanowisk p.o. i ogniowych /jeśli tylko czas pozwala/ powinno się odbyć w ciągu nocy. Jednak część artylerii musi zająć stanowiska w dzień dla ewent. obrony podstaw wyjściowych piechoty /Pawłowicz/.

Plan wykonania ognia przygotowania artyleryjskiego musi być b. skrupulatnie przygotowany; od tego zależy skutek ognia w przygotowaniu art. Polega on na dokładnym sestawieniu wyników rozpoznania artyleryjskiego dców wszystkich szczebli, ustaleniu danych topograficznych poszczególnych celów i właściwym podziale

między odpowiednie grupy art. Zadanie to dla całej artylerii natarcia wykonywa dca a.d. z pomocą swego sztabu ./B.U A.180/.

Wykonanie ogni przygotowania art. Cała artyleria/dywizyjna i korpuśna/ grupy "P.P." i "D.D." / ciągu pierwszych 10-15 minut/ wykonuje kilka nawał na rozproszone baterie npla /P.U.228.B.U. A.192/ art.p.o.i połączenia telefoniczne celem gruntownego obezwładnienia artylerii.

Następnie walkę z art.npla pozostawia się artylerii ogólnego działania "D.D.",zaś artylerii "P.P."przechodzi do obezwładniania środków ogniowych i żywej siły npla. Łącznie z kontrbateriami grupa "D.D." w tym okresie dezorganizuje ogniem tyły npla. W tym celu ma ostrzelać skośnym ogiem zagajniki,wąwozy i doliny, jako przypuszczalne miejsca zborne odwodów npla; wykonanie w formie ogni wzbraniających /B.U A.193/.

Artyleria piechoty w tym okresie strzela na wyrwy w drutach do spółki z moździerzami,a w razie potrzeby i z częścią artylerii grup ".P P."

W trakcie przygotowania art.stosuje się"fałszywe przeniesienie ognia" w głąb ugrupowania npla.Trwają one 3-5 minut i mają na celu zmylenie npla i zmuszenie do wykonania swych ogni zaporowych i przeciwszturmowych /B.U.A.194/. Po zastosowaniu"fałszywego przeniesienia ognia" musi nastąpić 30-40 minut przerwy na wykorzystanie danych o stwierdzonych źródłach ognia /P.U.229/.

Bezpośrednio przed ruszeniem piechoty do szturmu następuje nawała możliwie największej ilości bateryj na przedni skraj obrony.Poczym art."P.P." skupia ogień na flankujące źródła ognia npla, zaś "D.D." zwalcza w dalszym ciągu baterie npla; do tego

zadania mogą być w tym okresie pociągnięte również niektóre baterie "P.P."

d/ Po ruszeniu do szturmu artyleria p.p.towarzyszy piechocie na kołach,strzelając przeważnie ogniem na wprost.

Artyleria dywizyjna grupy "P.P." towarzyszy ruchowi piechoty ogniem w formie kolejnych ześrodkowań /B.U.A.196/.Zadaniem jej będzie izolowania atakowanych punktów oporu npla przez wykonanie ognia na :flankujące c.k.m.,przeciwnatarcie i gniazda oporu npla /P.U.229/. Regulamin /B.U.A.196/ uważa "ogień zaprorowy ruchomy" w tym wypadku za zgoła niekorzystny.

Przeciwuderzenia npla zwalczają baterie z grup "P.P."

Ostatnio zwraca się szczególną uwagę na brak zrozumienia dla przebiegu walki na przednim skraju.Podkreśla się,że rzucenie się z bagnetami do szturmu jest właściwie początkiem nowego etapu b.mozolnej pracy piechoty w t.zw."bliskim boju". W tym okresie walki umiejętne wykorzystanie artylerii jest szczególnie trudne, ale daje b.duże korzyści/Nurmiński,Siediskin,Tuchaczewskij/.

Omawiany okres charakteryzuje się brakiem przewidywań potrzeb ogniowych w głębi ugrupowania npla.Regulaminy nie poruszają tej kwestii zupełnie,prasa fachowa stwierdza,że nic się na ten okres nie da przewidzieć ani przygotować,wszystko będzie zależało od warunków rozwijającej się walki.

e/ Przesunięcia artylerii następują z inicjatywy dców dyonów,czasami bateryj.

Jako pierwsze zmieniają stanowiska bat.p.p.,następnie grupy "P.P." w kolejności :haubice 122 mm i te baterie 76 mm, które stoją w pasie działania jednostek piechoty lub utraciły

z nią łączność.

Baterie grup "P.P." umieszczone poza pasem działania piechoty zmieniają stanowiska ostatnie, pozostając w ręku dcy a.d.

Głównym zadaniem w okresie zmian stanowisk będzie danie jaknajszybciej ognia z nowych stanowisk. Z racji pożądanej szybkości rozwinięcia nie zwracać uwagi na jakość p.o.i stanowisk ogniowych /B.U.A.197/.

Artyleria "D.D." przesuwa w pierwszej kolejności haubice, następnie armaty; jednocześnie zmieniają stanowiska oddziały pomiarowe.

Przesunięcie wykonuje się całymi bateriami. Przy małej ilości sprzętu dla zachowania ciągłości ognia- działonami.

Przy zmianie p.o. obowiązuje ciągłość obserwacji.

VI. WSPÓŁPRACA Z PIECHOTĄ

Konieczność ścisłej współpracy jest wyraźnie narzucona przez regulaminy sowieckie.

P.U.194 nakazuje jako zasadę by dcy p.p. zajmowali p.o. z dcą grupy art. "P.P." /bez względu na zależność/ i łącznie z nimi ustalali podział dyonów lub bateryj dla wsparcia poszczególnych baonów.

Ruch piechoty jest ściśle związany z postępami ognia wspierającej artylerii.

Wyruszanie piechoty do natarcia uzależnione jest od momentu gotowości artylerii, rozpoczęcie szturmu - od skutków jej ognia.

Osiągnięcie poszczególnych przedmiotów natarcia zależy od

momentu ukończenia ognia obezwładniających artylerii /P.U.159/, dca pułku piech. kieruje ruchem swej piechoty przez kolejne skoncentrowanie ognia na najbardziej zaciekle bronione punkty oporu wpla, koncentracja ta jest jak gdyby rozkazem dcy p.p. do energicznego natarcia /P.U.229/.

Tak pojęta współpraca wymaga stałej łączności. Podstawę jej stanowią bateryjne i dywizjonowe oddziały łącznikowe do piechoty. Oddziały te wysyłają nie tylko baterie podporządkowane/przydzielone/ bezpośrednio piechocie. Obowiązek ten ciąży również na bateriach dywizjonów "P.P." dowodzonych centralnie przez dcę dywizjonu.

Ponadto zaleca się :

- dokładną znajomość przez oficerów art. zadań wspieranej jednostki piechoty,

- wykorzystanie przez dców bat. "orientacyjnych szkiców kompanii".

Podkreśla się trudność współpracy z piechotą w "bliskim boju" i wymaga się by dcy czołowych plutonów strzeleckich mieli przy sobie przynajmniej oddziały łącznikowe dców baterij /Tuchaczewskij, Nurmiński, Łapin, Siediskin/.

Dcy plutonów czołowych piechoty muszą zdawać sobie sprawę, że nie mogą się obejść bez ognia art. i powinni dobrze się orientować gdzie się znajduje najbliższy przedstawiciel artylerii /Łapin/.

VII. WSPÓŁPRACA Z CZOŁGAMI.

a/ <u>Ogólne ujęcie zagadnienia przez bolszewików.</u>

Zagadnienie to potraktowane szeroko przez regulamin /P.U.

29/ jest w latach ostatnich benjaminkiem fachowej prasy sowieckiej.Głęboka wiara w potęgę "techniki" w przyszłą "wojnę maszyn" stanowi podstawę nowoczesnej doktryny sowieckiej i łącznie z hasłem "kadry stanowią o wszystkim" wytycza zasadniczy kierunek dalszego rozwoju sowieckiej myśli wojskowej.

"Tylko czołgi są w stanie niezawodnie zniszczyć takie cele jak artyleria i źródła ognia npla"/Fiedotow/.

b/ Ujęcie regulaminowe.

Wedle P.U.29 czołgi w natarciu służą do zgniecenia źródeł ognia piechoty npla oraz natarcia na artylerię obrońcy.Przy dostatecznej ilości czołgów tworzą się dwie zasadnicze grupy :

- "P.P." wsparcia piechoty,
- "D.D." dalekiego działania.

Już same nazwy odpowiadające podziałowi i taktycznemu artylerii wskazują na wpływ,jaki te zgrupowania czołgów wywierają na taktykę własnej artylerii.

Grupa czołgów "P.P." będzie miała za zadanie wykonanie wyrw w drutach kolczastych i zniszczenie ckm na przednim skraju pozycji głównej.Dzięki temu artylerii odpadnie strzelanie do drutów i obezwładnianie gniazd c.k.m. Stąd możność ograniczenia przygotowania art.do 15 minut,a przy b.dużej ilości czołgów,nawet całkowitego poniechania.

Grupa czołgów "D.D." będzie miała za zadanie obezwładnienie artylerii npla oraz łącznie z grupą "P.P." poczynienie wyrw w drutach kolczastych. Tym samym czołgi przejmują na siebie część zadań zwalczania artylerii npla.

Ponadto grupa "D.D." może mieć zadanie zniszczenia odwo-

dów pułkowych i dywizyjnych oraz likwidację sztabów. Ich zasięg działania w głąb pozycji głównej npla wyniesie od 10 do 15 km.

P.U.29 liczy się z możnością i takiego wariantu użycia czołgów, że b. liczna i silna artyleria obezwładnia skutecznie przedni skraj pozycji głównej i umożliwia jego zajęcie piechocie, czołgi zaś tworzą wyłącznie grupę "D.D."

Przyjmuje się jako zasadę, że przede wszystkim tworzy się grupę czołgów "N.P.P." , a pozostałe w miarę posiadania czołgów /"S" Woj. i Rew. 1932. 8-9/.

c/ Oświetlenie i rozwinięcie tematu w prasie fachowej.

Prasa fachowa wprowadza jeszcze zróżniczkowanie czołgów "P.P." na "N.P.P." - bezpośredniego wsparcia piechoty i "D.D." - dalekiego wsparcia piechoty /Majas, Zryżanowskij, Sewalb, Michajłow/. Pierwsze z nich obezwładniają źródła ognia na przednim skraju i bezpośrednio przed nacierającą piechotą; zasięg ich działania wynosi 1 km w głąb pozycji głównej npla. Grupa "D.P.P." uderzy na środki ogniowe, położone w głębi pozycji głównej na ckm. i działa op. panc. oraz na odwody baonowe; jej zasięg działania - 2-2½ km.

Wprowadzenie do walki czołgów z jednej strony odciąża artylerię, z drugiej jednak narzuca jej nowe zadanie : osłonić ogniem posuwanie się czołgów, bez czego skazane są one na poważne straty, a nawet na całkowite niepowodzenia /Pawickij/.

Osłonę tę artyleria musi zapewnić w następujących momentach :

1/ w czasie marszu czołgów ze stanowiska wyczekiwania na podstawy wyjściowe,

2/ podczas zbliżania się do przedniego skraju npl skiej

pozycji głównej,

3/ w okresie przekraczania i walki na pozycji głównej,

4/ w ciągu walki czołgów w głębi ugrupowania npla.

d/ Zadania art.przy wsparciu czołgów.

ad 1/ Jeśli przemarsz odbywa się w dzień,artyleria musi pozbawić npla możności obserwowania ruchu czołgów.W tym celu oślepia p.obs.npla,ostrzeliwuje balony na uwięzi oraz obezwładnia te baterie npla,które rozpoczną ostrzeliwać czołgi.

e/ Osłona wyruszenia natarcia czołgów.

ad 2/ Wyruszenie natarcia czołgów musi być b.dokładnie przygotowane i zabezpieczone.W 10-15 min.przed wyruszeniem czołgów grupy art."P.P." oślepiają p.o.npla oraz ostrzeliwują rejony rozpoznanych i przypuszczalnych stanowisk dział ppanc.oraz stwierdzone pola minowe; grupa "D.D." zwalcza w tym czasie artylerię npla.

Pojedyńcze działa art.p.p.rozmieszczone na własnej podstawie wyjściowej oczekują na moment zdradzania się ocalonych dział przeciwczołgowych npla,które odezwą się przypuszczalnie w chwili,gdy nacierające czołgi zbliżą się na 600-800 m do przedniego skraju nplskiej pozycji głównej.

ad 3/ Przedni skraj pozycji npla przekraczają trzy taktyczne zgrupowania czołgów :"D.D.", "D.P.P." i "N.P.P." Czołgi "D.D." zaczynają ruch jednocześnie z czołgami "D.P.P." z podstawy wyjściowej 1-1½ km od przedniego skraju pozycji głównej.Czołgi "D.D." skierowuje się na wolne skrzydło lub styk /Kryżanowskij/.

f/ Współpraca z grupą czołgów "N. i D.P.P."

Czołgi "D.D." nie zajmując się pozycją główną ruszają

w kierunku stanowisk ogn.artylerii i głębszych odwodów.Od tej chwili wsparcie ich zapewnia grupa art."D.D."

Czołgi "D.P.P." przekraczają bez zatrzymania przedni skraj pozycji głównej i ruszają w jej głąb.Posuwają się one zazwyczaj trzema falami.Pierwsza rozpoznawcza liczy 1/3 całości, składa się z lekkich czołgów zwiadowczych,druga - zasadnicza siła uderzeniowa, trzecia w odległości 200-400 m za drugą stanowi art. samoch.do walki z pczołgowymi , pszturmowymi działami npla/Kryżanowskij/.

Jako trzecie z kolei wyruszają czołgi "N.P.P." z takim obliczeniem,by znaleść się na przednim skraju pozycji głównej w chwili,gdy własna piechota będzie odległa od niego o 500-600m. Moment wyruszenia zazwyczaj w 10-15 minut za czołgami "D.P.P." /Kryżanowskij/.

Artyleria "P.P." wspiera początkowo natarcie wszystkich trzech grup czołgów,wykonując ognie osłaniające /przez zadymianie/ na skrzydłach i w głębi odcinka zaatakowanego przez własne czołgi.

Zwalczanie ujawniających się dział przeciwczołgowych npla prowadzą pojedyńcze działa "T.P." /tankowej poddieráki/ z art.p.p. oraz baterie /"T.P." tank.podd./,wydzielone z grup artylerii "P.P." Pozostałe baterie grup art."P.P." wspierają czołgi "P.P." kolejnymi ześrodkowaniami wykonywanymi wedle ułożonego zawczasu planu wzgl.w nadzwyczaj dogodnych warunkach widoczności z własnej obserwacji lub też na sygnały czołgów.Nie trzeba dodawać,że wykonanie tych ogni jest połączone z dużymi trudnościami.a skuteczność ich stoi pod dużym znakiem zapytania.

g/ Współpraca z grupą czołgów "D.D."

ad 4/ Walkę w głębi ugrupowania npla przeprowadza grupa czołgów "D.D." Osłonę ogniową tej grupy muszą zapewnić baterie grupy art."D.D." Wykonanie tego zadania jest wyjątkowo trudne /Fawickij/. Musi polegać na zwalczaniu art.npla względnie przełamaniu wewnętrznych zapór pczołgowych.Jak jedno tak i drugie będzie z reguły leżeć w pasach niewidocznych z własnych p.ob. Wypadnie strzelać do pola na zgóry umówione cele i wedle określonego czasu. Zwłoka lub przedwczesne osiągnięcie któregoś z przedmiotów natarcia może spowodować fatalne następstwa np.czołgi nacierają na baterię,która w momencie wykonania natarcia zostaje ostrzelana przez własną artylerię.Wypadnie w dużej mierze pociągnąć do współpracy lotników i balony na uwięzi.Dopiero zastosowanie tych środków obserwacji pozwoli na względne rozstrzygnięcie zadań stojących przed grupą art."D.D." Duże usługi może oddać również zastosowanie łączności radio.

Mówi się również o użyciu obserwatora art.w czołgu zaopatrzonym w radio; uznaje się jednak,że sposób ten wobec trudności związanych z wskazaniem celu i skierowaniem nań ognia /niedokładność,czas minimum 5-7 minut/ jest niewiele wart./Fawickij "A.P."/

W celu zorganizowania ściślejszej współpracy art.z czołgami poleca się z grupy art."D.D." wydzielać specjalne dyony/"T.P."/ do współpracy z czołgami na wzór baterii /"T.P."/ wydzielanych z grup art."P.P.".

Należy zgodzić się z autorami rosyjskimi,że zadanie wsparcia czołgów "D.D." przez artylerię jest naprawdę wybitnie trudne i stwierdzić zupełnie obiektywnie,że przeważnie czołgi "D.D." lę-

dą tego wsparcia całkowicie pozbawione /R.Sake/. To też panuje przekonanie, że niezawodne wsparcie tej grupy czołgów może dać jedynie i wyłącznie przydzielone i posuwająca się łącznie z nimi artyleria samochodowa /Piedotow, Kryżanowskij, Pawickij/.

Proponuje się wprowadzenie specjalnego działo-czołga "art.-tanka", jako idealne rozwiązanie kwestii współpracy czołgów z artylerią w głębi pozycji npla /Opal, Pawickij/.

Działa takie włączone do składu baonów czołgów działają wyłącznie pojedynczo. Muszą być wyposażone w odpowiednią ilość amunicji przewożonej w specjalnym jaszczu-czołgu z którym działo-czołg musi stanowić jedną nierozerwalną całość /Pawickij/.

h/ Jednoczesne uderzenie wszystkich grup czołgów.

Nader popularnym staje się obecnie system jednoczesnego uderzenia wszystkich grup czołgów na wyznaczone im cele. Wykonanie tej akcji jest wybitnie trudne, z czym liczą się projektodawcy, daje jednak nadzwyczajne skutki:

- jednoczesne nadwyrężenie całości obrony npla,
- dezorganizację odwodów co umożliwia szybkie tempo szturmu i posuwanie się w głębi pozycji głównej.

Kolejność posuwania się grup czołgów "D.D." i "D.P.P." podlega dyskusji; przeważa jednak pogląd, że jednoczesne ruszenie do natarcia obu grup da najlepsze rezultaty /szerokość frontu natarcia - trudność zwalczania, jednoczesne wykorzystanie ognia osłaniających art. przez obie grupy/; po przekroczeniu przedniego skraju czołgi "D.D" powinny nadrobić stratę czasu swą szybkobieżnością. Podkreśla się, że w grupie "D.D." powinny się znaleść czołgi rozpoznawcze i czołgi niszczące, posiadające duży kąt widoczności, gwro-

tność i silne wyposażenie ogniowe.

Działanie czołgów "N.P.P." przy tym systemie odbywa się w sposób przedstawiony w punkcie ad 3/.

Istnieje jednak również pogląd, że pierwsze powinny ruszyć czołgi "P.P." W tym celu grupę ".P." wydziela pieredowoj eszełon "P.P."który przy poparciu ognia artylerii "P.P." i dział do zwalczania ośrodków ppanc.npla uderza pierwszy na przedni skraj pozycji głównej celem zniszczenia środków ppanc.npla /Matwiejewskij/

Takie czy inne użycie czołgów powoduje pewne zmiany w taktyce artylerii.

Ulega mianowicie zmianie podział taktyczny. Grupa "P.P." stanowiąca zazwyczaj 75% art. spada do 60% za cenę powiększenia się grupy "D.D." z 25% do 40%. Jednocześnie ilość dział obliczona na jeden kilometr natarcia na 50, może być przy użyciu czołgów obniżona do połowy.

Wzrasta zato ilość czasu niezbędna na zorganizowanie takiego natarcia i wynosi 6-8 godzin przy świetle dziennym. Pośpiech może wywołać jedynie dezorganizację współdziałania, stanowiącą podstawę i istotę powodzenia całości natarcia.

Samo przygotowanie art. powinno trwać przeciętnie godzinę. Nie należy go skracać. Nie wygrywa się przez to na zaskoczeniu ani operacyjnym ani taktycznym. Natomiast uszczknięcie np. 30 minut zabiera artylerii rezerwę czasu na obezwładnienie /rozpoznanie i ogień/ celów wykrytych w momencie przygotowania. Potępić należy próby natarcia czołgów bez przygotowania art. Jest to zbyt ryzykowne, naraża bowiem czołgi na ogień całości środków obrony ppanc. Nie wolno obecnie liczyć, że sam fakt pojawienia się czołgów zade-

cyduje o powodzeniu.Czołg stał się już zjawiskiem codziennym na polu bitwy /Fiedotow/.

Okres przygotowania art.powinien być wykorzystany przez czołgi na przesunięcie się ze stanowisk wyczekiwania na podstawy wyjściowe /Matwiejewskij/.

1/ Współdziałanie artylerii z lotnictwem i czołgami.

Kładzie się również nacisk na współdziałanie art.z lotnictwem,przy czym to ostatnie pociąga się nie tylko do rozpoznania i kierowania ogniem,lecz również do zwalczania baterii i odwodu npla.Dla wykonania tych zadań samoloty częstokroć znajdą się w przestrzeni nasyconej torami pocisków art. Dlatego też działanie lotnictwa musi być ściśle uzgodnione z dcami art. Celem osłony własnego lotnictwa,artyleria "D.D" musi zapewnić możność zwalczania baterii pl.npla /"S"/.

Tak więc art.współpracuje z czołgami i lotnictwem .Nie należy współpracy tej organizować w sposób przydzielania odrębnych rejonów działania do różnych rodzajów broni.Odwrotnie powinno się dążyć do tego,by poszczególne cele zostały kolejno zwalczane przez art.i czołgi wzgl.przez lotnictwo i czołgi /"S" Ammonsow/.

Plan współdziałania musi przewidywać obezwładnienie przez artylerię baterii npla,wyznaczonych jako cele natarcia czołgów /Fiedotow/. Niewątpliwie,że wymaganie to utrudnia znacznie organizację natarcia,podnosi jednak niewątpliwie jego skuteczność. To też uzgodnienie współdziałania czołgów,lotnictwa i artylerii /stosującej wraz z lotnictwem na dużą skalę zadymianie/ stanowi nader poważną troskę szeregu autorów sowieckich,/Pawłowicz,Michajłow,"S",Ammusow,Kryżanowskij,Opel,Sewalb,Majas/,a rozjaśnienie tej mgławicy,jaka prawdopodobnie pozostanie przy tej okazji,

nie znalazło prostego rozstrzygnięcia, gwarantującego pomyślne wykonanie akcji.

VIII. ZWALCZANIE ARTYLERII

Rozpoczyna się w natarciu od momentu zawiązania walki na linii czat i trwa do chwili zdobycia stanowisk art.npla przez własną piechotę lub czołgi.

a/ Zwalczanie na linii czat.

W walce na linii czat zwalczanie artylerii sprowadza się do ostrzeliwania szczególnie ku przodowi wysuniętych bateryj npla. Baterie położone w głębi jedynie odnotowuje się. Zwalczanie wykonywują baterie grupy "P.P." wspierające baony czołowe.

Właściwe zwalczanie rozpoczyna się pierwszymi strzałami przygotowania art.

b/ Przebieg zwalczania w okresie przygotowania art .

Regulamin /B.U.A.192/ wymaga, by pierwsze ześrodkowania były skierowane na artylerię npla. Zadanie to wykona grupa "D.D." przy poparciu możliwie całej artylerii dywizyjnej. Ogień ten ma skutecznie obezwładnić art.npla. Następnie art.dyw. przenosi ogień na swe cele, pozostawiając zwalczanie art. grupie art. "D.D." wykonującej to zadanie w formie ogni nękających.

Jeżeli przygotowanie trwa czas dłuższy /np. 1½ godziny/, wskazane jest powtórzenie tych nawał ogniowych z pociągnięciem do tego zadania całej artylerii dywizyjnej.

Ostatnia nawała /"nalot"/ ogniowy powinien poprzedzić rzucenie się piechoty do szturmu.

c/ Normy art. przy zwalczaniu bat.npla.

Ilość artylerii określa B.U.A., jako 2 baterie własne na jedną npla w momentach koncentracji ogniowych; w okresie nękania wystarcza na jedną obezwładnioną baterię 3,2 a nawet 1 działo.

d/ Środki do prowadzenia kontrbaterii.

Zasadniczo do zwalczania artylerii przeznaczone są grupy artylerii "D.D."

W wypadkach jednak, gdy do współpracy z grupami "D.D." w zwalczaniu art.pociąga się i grupy "P.P.", nie należy nigdy przydzielać tym ostatnim oddzielnych bateryj do zwalczania. Znacznie wygodniej jest zwalczać jedną baterię npla jednocześnie bateriami z grupy "D.D." i "P.P." Przy tym rozwiązaniu w okresie, gdy baterie "P.P." powrócą do wykonania swych zadań zasadniczych, baterie "D.D." będą mogły bez trudności prowadzić dalsze obezwładnienie już wstrzelanych przez siebie bateryj.

Regulamin wyraźnie zaznacza, że w braku dostatecznej ilości samolotów /przynajmniej 2 na dycn do zwalczania art./i dokładnych danych do oddziałów pomiarowych, zwalczanie art. jest b. trudne. Autorzy rosyjscy idą dalej oświadczając, że bez samolotów i A.J.R. /oddziałów pomiarowych/ /wymacywanie" bateryj npla jest tylko karygodnym marnotrawieniem amunicji /Fiedotow/.

Ponadto regulamin /B.U.A.192/ zaznacza, że niejednokrotnie skoncentrowanie ognia art. na rozpoznane a nawet domniemane p.o.i połączenie telefoniczne artylerii daje znacznie pewniejsze skutki niźli ostrzeliwanie nieściśle określonych stanowisk ogniowych.

Wskazuje się na dużą wadę długotrwałego wstrzeliwania z lotnikiem.

Tak mianowicie na wstrzelanie trzech bateryj do jednej baterii npla potrzeba 30-60 minut w zależności od zgrania baterii z samolotem /B.U.A. § 84/.

Jako znacznie lepsze rozwiązanie proponuje się kontrolę

ognia jedną serią z jednoczesną fotografią lotniczą /Strojew/.

Podkreśla się kilkakrotnie, że baterie pomiarów dźwiękowych przy dużej ilości artylerii nie będą w stanie określić dokładnie współrzędnych stanowisk ogniowych bat.npla/Fiedotow, Artogin/.

Przy nieznacznych ilościach artylerii /1-2 dywizjony/ i samolotów /1-2/ i skupionym ugrupowaniu artylerii npla stosuje się centralne kierowanie ogniem. W przeciwnych warunkach kierowanie ogniem decentralizuje się, w ramach scentralizowanego dowodzenia ogólnego grupą "D.D." Decentralizację tę osiąga się przez podział ostrzeliwanej strefy na rejony przydzielone pojedyńczym dywizjonom i samolotom, które ściśle współpracują między sobą, kładzie się szczególny nacisk na meldowanie do grupy art. "D.D." pojawienia się nowych bat.npla. Dca grupy powinien prowadzić dokładną ewidencję ugrupowania art. npla i w zależności od stwierdzonych zmian zarządzić nowy podział rejonów /I.Artogin/.

Z szczegółów prowadzenia ognia "przeciwbateryjnego" należy podkreślić :

- <u>kolejność zwalczania baterii npla</u>. W pierwszym rzędzie ostrzeliwuje się baterie, które już strzelały by wykluczyć ewentualność zmiany stanowisk; w drugiej kolejce - milczące, a rozpoznane, nie zachodzi bowiem obawa, by zmieniały swe stanowiska,

- <u>ilość salw ogniowych na każdą baterię</u> przyjmuje się trzy. Przy czym pierwsze zazwyczaj 3-minutowe, ostatnia -dłuższa, nawet 10 minut.

"<u>Rezerwę ogniową</u>" - luz w planie ogni poszczególnych bateryj "D.D." pozwalający na ostrzeliwanie bat.npla, które się zdradzą w czasie akcji.

- Za najwłaściwszy sprzęt do zwalczania artylerii uważa się armaty dalekonośne 107 mm i haubice 152 mm ; na podstawie doświadczeń wojennych uważa się jednak,że nadają się do tego celu również b.dobrze armaty 76 mm,gdyż stosunkowo nieznaczną siłę rażenia swego pocisku mogą zrekompensować szybkostrzelnością /Kirej/;

- dla zniszczenia jednej baterii npla na stanowisku nieumocnionym potrzeba z górą 50 pocisków na jedno działo npla;

- obezwładnienie baterii npla wykonuje się albo kombinowanym ogniem granatów i szrapneli albo pociskami gazowymi. W pierwszym wypadku stosuje się ześrodkowanie ognia 2-3 bateryj w formie krótkich nawał ogniowych; w przerwie między nawałami miarowy ogień nękający baterią lub jednym działem. W danym wypadku stosuje się pociski chemiczne z gazem lotnym./B.U.A.§ 85/.

IX. OBRONA PRZECIWPANCERNA.

Odnosi się wrażenie,że sowiety uważają,że przeciwnik w obronie nie będzie dysponował czołgami,względnie że ta minimalna ilość czołgów,którą by mógł użyć w przeciwnatarciu zostanie zmiażdżona przez masy własnych nacierających czołgów.

Charakterystycznym jest,że właściwie cała obrona ppanc. w natarciu przeistacza się w walkę ze środkami oppanc.npla w momencie przełamania pozycji głównej.

Właściwa obrona oppanc.sprowadza się do krótkich zaleceń, że pojedyncze działa art.piech.towarzyszące natarciu na kołach powinny przyjąć udział w zwalczaniu czołgów niszczących /"istriebitielej"/,gdyby te wykonywały przeciwnatarcie .

X. OBRONA PRZECIWLOTNICZA.

P.U.199 - troską o opl.grup art."P.P." obarcza dców pułków piechoty i nakazują im uzgodnić z dcą a.d.osłonę ogniem c.k.m. stanowisk ogniowych bateryj i ew.przesunięć artylerii.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Artylerii

Załącznik Nr 4

DO DOKUMENTU "C"

Grudzień 1936 r.

UŻYCIE ARTYLERII W OBRONIE

W WARUNKACH WALKI RUCHOWEJ.

POGLĄDY ROSYJSKIE.

UŻYCIE ARTYLERII W OBRONIE W WARUNKACH WALKI RUCHOMEJ.

T r e ś ć .

I. Charakterystyka ogólna sposobu użycia artylerii.

II. Zadania artylerii.

III. System dowodzenia i podział taktyczny.

IV. Rozpoznanie.

V. Zasady użycia artylerii :

a/ uwagi ogólne,

b/ w walce na linii osat,

c/ w walce o pozycję główną,

d/ przy wsparciu przeciwnatarć.

VI. Współpraca z piechotą.

VII. Zwalczanie artylerii.

VIII. Użycie artylerii zmot.-mechanizowanej.

IX. Obrona przeciwpancerna.

X. Obrona przeciwlotnicza .

XI. Różne odmiany obrony.

I. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA SPOSOBU UŻYCIA ARTYLERII.

Charakterystyczne dla użycia rosyjskiej artylerii w obronie będzie :

1. Dążenie do całkowitej centralizacji przy jednoczesnym nawiązaniu i utrzymaniu ścisłej łączności z piechotą.

2. Szeroko zakrojony manewr sprzętem zarówno w głąb jak i wszerz

3. Manewr ogniowy, zapewniający ogień całej artylerii na kierunku głównego natarcia npla, a większości bateryj na pozostałym odcinku obrony.

4. Uznanie zwalczania czołgów niemal za podstawowe zadanie artylerii w obronie.

5. Położenie szczególnego nacisku na nadzwyczaj dokładne rozpoznanie terenu obrony nie tylko z własnych lecz i przypuszczalnych nplskich p.obs

6. Podkreślenie konieczności ścisłej współpracy dcy całości ze swym artylerzystą przy rozpoznaniu terenu i ustalaniu planu obrony.

Podobnie jak w boju spotkaniowym i natarciu tak również i w obronie "rola i znaczenie artylerii nie podlegają dyskusji". /Pawłowicz/. "Ogień artylerii jest podstawą organizacji obrony" /Syromiatnikow/ i dlatego wybór pozycji głównej uzależnia P.U. i B. Ust.Art.od obecności dogodnych p.obs.i możności należytego rozmieszczenia artylerii zarówno obrońcy jak i nacierającego.

Jeśli się na dodatek uwzględni, że właśnie artylaria zaczyna bitwę obronną przez silne wsparcie słabej linii czat, że ona

jest głównym czynnikiem załamującym natarcie npla jeszcze zdala od przedniego skraju pozycji głównej, że w końcu ma ona niemal samodzielnie zniweczyć uderzenie czołgów, zważywszy to wszystko, trzeba się zgodzić, że i w obronie rosjanie przypisują użyciu artylerii pierwszorzędną rolę.

II. ZADANIA ARTYLERII.

Zadaniem podstawowym artylerii w obronie jest : zwalczanie źródeł ognia i sił żywych piechoty, nacierających czołgów i obezwładnianie baterii npla.

W poszczególnych okresach walki zadania te wyrażą się w formie :

1/ w okresie zbliżenia - zaskoczenia ogniowego kolumn npla w marszu ku pozycji obronnej/przede wszystkim w ciaśninach/,

2/ w okresie zajmowania przez npla podstawy wyjściowej - niszczenia czołgów npla na stanowiskach wyczekiwania ; ognia na lokujące się w terenie ckm.i zgrupowania piechoty;

3/ w chwili ruszenia natarcia - ognia na podstawy wyjściowe piechoty, a zwłaszcza czołgów; obezwładniania najgroźniejszych bateryj npla;

4/ w momencie szturmu - niszczenia czołgów nacierającej piechoty npla, zwalczania baterii jak wyżej; artyleria w tym okresie musi łącznie z c.k.m. stworzyć ciągłą zaporę ogniową /P.U.§ 255/, eliminując pola martwe /B.U.A.§ 234/;

5/ w razie wdarcia się npla we własną pozycję - dalszego niszczenia czołgów, wsparcia broniących się jeszcze p.oporu, odgrodzenia ogniem części pozycji obronnej opanowanej przez npla.

Ponadto w ciągu całego czasokresu obrony artyleria bateriami przeciwlotniczymi lub "odpowiednio przystosowanymi" ostrzeliwuje samoloty npla /Pawłowicz/.

III. SYSTEM DOWODZENIA I PODZIAŁ TAKTYCZNY.

a/ Centralizacja jako system dowodzenia w obronie.

Dla zapewnienia skutecznego dowodzenia artylerią w obronie przyjmuje się system centralizacji, w ramach dywizji /gdy szerokość odcinka obrony nie przekracza 8-10 km/. Przy wąskim froncie obrony nie przekraczającym 3-4 km na dywizję i przy dogodnych warunkach obserwacji możliwa jest nawet centralizacja art. na froncie całego korpusu. Bez względu na przyjęty system dowodzenia ścisła łączność z piechotą musi być utrzymana /B.U.A. § 230/.

W terenie poprzecinanym lub pokrytym musi nastąpić decentralizacja z tym, że powinno się dążyć do scentralizowania artylerii przynajmniej na szczególnie ważnych odcinkach frontu /Pawłowicz/.

W razie przyjęcia scentralizowanego systemu dowodzenia, należy zawsze przewidzieć przejście do decentralizacji na wypadek wdarcia się npla w głąb ugrupowania.

Na uwagę zasługuje pogląd S. Michajłowa /Taktiks artylerii/ na system dowodzenia w obronie: "centralizację działań artylerii osiąga się nie w drodze bezpośredniego dowodzenia całością artylerii przez dcę a.d., lecz stworzenie planu, przewidującego i wskazującego pracę każdej jednostce artylerii na określony okres walki".

b/ Zasady podziału taktycznego.

Podział taktyczny art. w obronie zależy w pierwszym

rzędzie od rodzaju /pokrycia/ terenu i związanych z tym warunków obserwacji oraz szerokości odcinków obronnych /P.U.259/.Poza tym podział ten musi odpowiadać zadaniom i ugrupowaniu piechoty. /B.U.A.§ 231/.

c/ Artyleria pułków piechoty.

Żąda się od niej jak najściślejszej współpracy z piechotą; w tym celu pozostaje ona w składzie swych pułków i używa się działonami do zwalczania czołgów,ogni przeciwszturmowych i towarzyszenia ogniem i sprzętem własnym przeciw uderzeniom /B.U.A. § 231/.

d/ Dywizyjna artyleria.

Tworzy tyle grup "P.P.",ile jest odcinków pułkowych.Skład ilościowy każdej grupy "P.P." zależy od ważności zadania i rodzaju terenu danego odcinka pułkowego.W przeciętnych warunkach na odcinek pułku przypadnie zazwyczaj jeden dyon.Jeżeli będzie ich więcej niż jeden to z rozkazu dcy p.p.otrzymują zadanie wsparcia poszczególnych baonów.Dcy baonów wskażą z kolei dcom dyonów,które z kompanij wymagają silniejszego wsparcia ogniowego. Dcy baterii skierują do wskazanych im kompanij /Baonów/ swe oddziały łącznikowe do piechoty.Tego rodzaju nawiązanie łączności z piechotą nie nadweręża w niczym systemu centralizacji,gdyż baterie,dyony i grupy "P.P." podlegają w dalszym ciągu swym bezpośrednim artyleryjskim dowódcom /B.U.A.§ 231/.

Każda grupa "P.P." powinna mieć możność wykorzystania pełnej donośności swych dział dla wsparcia sąsiednich odcinków.

Jeżeli po odparciu przeciwnika przewiduje się natychmiastowe przejście do natarcia,musi być zawczasu wyznaczona grupa

art."P.P.",która będzie towarzyszyła ogniem i sprzętem oddziałom przechodzącym do natarcia /B.U.A.§ 231/.

e/ Artyleria korpusu.

Przy obronie dywizji na wąskim froncie /3-4 km/ lub przewidzianym przejściu do natarcia tworzy korpuśną grupę "D.D."; rozmieszcza się ją tak,by w właściwej chwili mogła wesprzeć grupę uderzeniową. B.U.A./§ 231/ przewiduje,że celem wzmocnienia grupy "D.D." mogą być w jej skład włączone niektóre baterie art. dywizyjnej /z drugorzędnych odcinków/ w ilości nie przekraczającej jednego dyonu na dywizję.

W pozostałych wypadkach art.korpusu przydziela się do dywizyj broniących głównych kierunków.Tu zaś, albo tworzy zawiązek dywizyjnej grupy "D.D.",albo w wypadku braku środków rozpoznania i obserwacji /A.J.R.lotnictwa/ wzmacnia grupy art."P.P."

W tych wypadkach walka z artylerią staje się obowiązkiem grup "P.P." /P.U.§ 259, B.U.A.§ 231.Michajłow,Pawłowicz/.

f/ Artyleria A.R.G.K.

Będzie przydzielana stosunkowo rzadko i zostanie rozdzielona do poszczególnych grup w zależności od zadań tych ostatnich.

IV. R O Z P O Z N A N I E .

Jeśli tylko czas pozwala,rozwinięcie artylerii w obronie powinno poprzedzić b.szczegółowe rozpoznanie,przeprowadzone nie tylko na terenie przyszłej obrony,lecz również i w rejonie przypuszczalnych podstaw wyjściowych wroga /B.U.A.§ 234/.

Rozpoznanie przeprowadzają : dca art.korpusu łącznie z dcą korpusu,dcy dyw.- z dcą a.d.

Wynikiem tego rozpoznania jest wybór przedniego skraju pozycji głównej i plan obrony.

Jeśli czasu na przygotowanie jest więcej niż doba,dcy grup otrzymują zadanie od dcy a.d.w terenie i przystępują do wykonania rozpoznania łącznie z dcami piechoty,których będą wspierali. Następnie w towarzystwie dców bateryj przeprowadzają szczegółowe rozpoznanie przedpola. W wyniku tego rozpoznania ustala się :

1/ punkty /przedmioty/orientacyjne,

2/ system obserwacji zapewniający całkowity wgląd przynajmniej w główną zaporę ogniową,

3/ wybór stanowisk ogniowych,zapewniających możność współdziałania ogniowego w ciągu całej walki; współdziałanie to polega przedewszystkim na możności ostrzeliwania ogniem flankowym lub skośnym martwych przestrzeni innych bateryj.

Wyniki rozpoznania pojedyńczych grup stanowi "szkic punktów orientacyjnych"; zestawienie tych szkiców daje : "plan punktów orientacyjnych dywizji".

Charakterystyczne dla rozpoznania art.jest stosowanie z reguły t.zw."jednoczesnej obserwacji dwubocznej" "S.N"/sopriażennoje nabludienje/,służącej przede wszystkim do określenia położenia celów drogą wcinania w przód przy użyciu dwóch zorientowanych lunet nożycowych.

Otrzymane odczyty przekazuje się sekcji obliczeniowej, która uskuteczni ich wykorzystanie stolikowe lub rachunkowe i określa współrzędne celu ;"Jednoczesną obserwację dwuboczną" orga-

nizuje z reguły dyon baterii - tylko w tym wypadku,gdy wcinanie celów nie da się uskutecznić w dyonie."S.N.D."/sopriażennoje nabludienje dywizjona/ - organizuje oficer zwiadowczy dyonu /1 pomocnik szefa sztabu dyonu/ używając do tego celu dcę i zwiadowców z drużyny zwiadowców dyonu.Połączenie telefoniczne między punktami końcowymi podstawy "S.N.D." i oddziałem rachunkowym dyonu zapewnia drużyna łączności telefonicznej dcy dyonu /Borejsza i inni/. Uważa się,że nawet przy najbardziej skrupulatnej obserwacji przynajmniej 1/3 celów nie będzie widoczna z dwóch punktów,a zatem nie do określenia wcinaniem.W tych wypadkach jak również dla kontroli wcinania zwiadowcy posługują się dalmierzem. Cele przemijające dadzą się określić prawie że wyłącznie przy pomocy dalmierza.

V. ZASADY UŻYCIA ARTYLERII.

a/ Uwagi ogólne.

Spośród momentów charakterystycznych dla wszystkich faz obrony należy podkreślić :

1. Zaznaczenie manewru ogniowego przez :

a/ znaczne zazębianie wszerz pasów działania grup "P.P." /B.U.A.§ 231/.

b/ wyraźne żądanie,by całość art.mogła ostrzeliwać główny kierunek,a większość bateryj resztę odcinka /Michajłow, Pawłowicz,Tokarewskij,Syromiatnikow/.

2. Skupienie artylerii na kierunkach najbardziej zagrożonych lub odpowiedzialnych /B.U.A.§ 229/.

3. Ruchliwość manewru sprzętem. Baterie muszą bezwzględnie

zmieniać stanowiska, jeśli nie dla wsparcia czat, to dla walki w głębi pozycji lub dla wykonania ogni nocnych względnie dla zmiany frontu baterii /zmiana o 180° nie będzie należała do rzadkości/Syromiatnikow, Kirej/, zajęcie stanowiska zapasowego lub przeciwpancernego.

Poza tym szerokość frontu, a słabość artylerii może narzucić konieczność przerzucenia pewnej ilości artylerii z biernego odcinka obrony na odcinek głównego kierunku natarcia npla /Tokarewskij/.

4. Ilość art. na 1 km. frontu. Wedle Tokarewskiego dla powstrzymania nacierającej piechoty konieczne jest 18 dział na 1 km frontu obrony, czyli przeciętnie jedno działo na około 55 m. frontu. Czyli 48 działami dywizji można zatrzymać jednoczesne natarcie npla na 3 km frontu. Poza tym dla odparcia szturmu npla w nocy lub we mgle konieczny jest ogień zaporowy przy gęstości 30 m na jedno działo. Czyli 16 bateryj dywizji mogą dać ogień na 1600 metrach. W warunkach walki ruchomej dywizja otrzyma 8-10 km do obrony i obliczenia dla ogni art. muszą opierać się na przyjęciu możliwości kolejnego skupienia ognia na poszczególnych odcinkach obrony przy gęstości 50 m. na jedno działo.

5. Różnorodność stanowisk ogniowych bateryj.

Rozróżnia się stanowiska :

a/ "zasadnicze" - z których zostaną wykonane główne ognie obrony w okresie natarcia npla na pozycję główną.

b/ "chwilowe"/okolicznościowe/ - dla wykonania dalekich ogni wzbraniających /"D.O.N." dalekie ogniowe napady/, dla wsparcia walki czat, dla wykonania strzelań nocnych, stanowiska dla

dział wędrownych; celem tych stanowisk poza wykonaniem w.w.ogni, będzie możność zamaskowania ugrupowania art.i wprowadzenie w błąd npla.

c/ "przeciwpancerne"- z których baterie wykonają ognie przeciw czołgom.

d/ "zapasowe" - zajmowane w wypadku ostrzelania lub zakażenia stanowiska zasadniczego.

e/ "pozorne" - urządzane celem zmylenia npla odnośnie rzeczywistego położenia właściwego stanowiska ogniowego; urządza się je w pobliżu stanowiska właściwego pozorując strzały petardami.

6. Pieczołowite przygotowanie systemu ogni obronnych ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej prawdopodobnego kierunku natarcia npla /Michajłow str.315/, oparte na :

- skrupulatnym rozważaniu / w terenie i na mapie/ terenowych możliwości npla;

- ustaleniu w porozumieniu z piechotą sieci przedmiotów orientacyjnych ujętych w "planie punktów orientacyjnych dywizji" i

- określaniu ustalonym kodem ważniejszych przedmiotów terenowych,

- przygotowaniu przez baterie "punktów zaczepienia" dla ogni prowadzonych z własnej obserwacji,

- określeniu rejonów ześrodkowań ogniowych dla dyonów i odcinków ogni zaporowych oraz ustaleniu celów dla "D.O.N" /dalekie napady ogniowe/ ogni wzbraniających,

- dokładnym przygotowaniu topograficznym,

- szczegółowym rozpracowaniu obrony ppancernej,
- poczynieniu przewidywań odnośnie zwalczania artylerii,
- ścisłym ustaleniu przebiegu pracy dział wędrownych.

7. Znaczenie i zakres przygotowania topograficznego.

Wedle obecnych pojęć rosyjskich jest podstawowym warunkiem wykonania ogni obronnych. Przystępuje się doń niezwłocznie po ustaleniu zarysu przedniego skraju pozycji głównej. Jest to konieczne z tej racji, że podstawa triangulacji własnej musi obejmować ugrupowanie własnych stanowisk w głąb oraz przyszłe ugrupowanie npla, ponadto muszą być określone współrzędne wszystkich stanowisk zapasowych i dział wędrownych.

Dlatego też po określeniu chociażby z grubsza przedniego skraju pozycji głównej musi być niezwłocznie narzucony plan przygotowania topograficznego, aby uruchomić natychmiastowe przystąpienie do pracy wszystkich organów topograficznych jednostek art.

Plutony topograficzne pułku zostają skierowane niezwłocznie do rejonu projektowanego rozwinięcia dyonów przy czym każdy dowódca plutonu musi otrzymać :

- opis i przybliżone współrzędne punktów podstawowych,
- nakazaną podziałkę prac topograficznych,
- wykaz punktów, których współrzędne należy określić.

Oddziały rachunkowe dyonów i bateryj, nie czekając na zakończenie rozpoznania stanowisk ogniowych i p.obs. zostają skierowane do rejonów rozwinięcia swych dyonów i bateryj, gdzie do chwili otrzymania współrzędnych swych punktów podstawowych, przystępu-

ją do wykonania /przyrządami niezorientowanymi/prac wstępnych : obchodów,promieniowań i wcinań. W ten sposób przyspieszają znacznie wykonanie całości prac topograficznych.

Baterie topograficzne zagęszczają sieć triangulacji,podając współrzędne punktów podstawowych dcom plutonów top./Pawłowicz/.

Jak wynika z powyższego Rosjanie,licząc się z warunkami b.ubogiej sieci punktów topograficznych uważają sposób triangulacji własnej za podstawowy system dla swego przygotowania topograficznego.

8. Role dział wędrownych.

Zadaniem ich będzie :

a/ maskować moment przesunięcia do rejonu stanowisk zasadniczych części artylerii wysuniętej w przód dla wsparcia czat. Ogień ten działa wędrowne wykonają bądź ze stanowisk pozornych, bądź ze stanowisk wysuniętych,opuszczonych już przez wycofujące się baterie.Działo pozoruje seria bateryjna przy czym wskazanym jest szczególnie strzelanie w nocy,by npl tym łatwiej mógł określić przy pomocy oddziałów pomiarowych opuszczone i pozorne stawiska;

b/ wykonać "napady ogniowe" na przypuszczalne rejony skupienia npla.Rejony te rozpoznaje się przed nadejściem npla,a ogień dokładnie przygotowuje.

Zazwyczaj jedno działo wykonuje ogień z 2-3 stanowisk imitując tym samym ogień jednego dyonu.Przy wydzielaniu więc dział wędrownych przyjmuje się obliczenie : tyle dział ile pozorowanych dyonów.

Podkreśla się konieczność wydzielania w charakterze

dział wędrownych haubic 122 mm,by nie stwarzać wyłącznie armatniej imitacji,co da możność mplowi powzięcia podejrzeń,co do istoty tego ognia.

Całość pracy dział wędrownych musi być ujęta w ścisły plan z zaznaczeniem,które działo,kiedy,ile i z jakiego stanowiska ma oddać - strzałów /Pawłow/.

9. Szczególna troska o należyte maskowania.

Podkreśla się,że znaczy ona drugie tyle,co przygotowanie najlepszego planu ognia artylerii. Regulamin poleca nawet fotografowanie własnych pozycyj,celem usunięcia rażących braków B.U.A. 239.

10. Ogólne ugrupowanie artylerii,polegające na ueszelonowaniu w głąb zarówno p.obs.jak i stanowisk ogniowych,co pozwala na zapewnienie ciągłości wsparcia ogniowego własnej piechocie.

Ugrupowanie to musi być "sprężyste" /Pawłowicz/. W tym celu artyleria piech.pojedyńczymi działami lub całymi bateriami mi umieszcza się tuż za przednim skrajem pozycji głównej względnie przed,na odległości do 500 m. Zadaniem tych dział poza wsparciem czat będzie również łącznie z działami wędrownymi wprowadzenie mpla w błąd,co do rozwinięcia art.obrony.

Część bateryj grup "PP" musi wesprzeć czaty.Baterie muszą być w stanie strzelać na odległość 2-3½ km od przedniego skraju pozycji głównej, umieszcza się je więc od 2-3 km za nią. Pozostałe bateria grupy "PP" muszą być w stanie strzelać na odległość 200-800 m przed przedni skraj /B.U.A.236/. Stanowiska ich będą położone w głębi na odległości 6-8 km od przedniego skraju pozycji głównej /Pawłowicz/. Na tej też odległości będą

ugrupowane baterie grupy "DD", o ile dywizja takową posiada.

Baterie rozmieszczone w głębi pozycji będą posiadały w pobliżu przedniego skraju stanowiska "chwilowe",z których wykonają ognie na korzyść linii czat.

Identyczne stanowiska posiadać winny i bat.grupy "DD" dla wykonania "DON" /dalekich napadów ogniowych/- ogni wzbraniających.

11. Walka stosowania ogni flankujących i skośnych jako podstawowych ogni obrony.

Jak najszersze zastosowanie tego rodzaju ognia połączone z właściwym wykorzystaniem warunków terenowych,pozwoli już w pierwszych chwilach walki na uchwycenie npla w "kleszcze ogniowe" /B.U.A.227/.

b/ Walka na linii czat.

1. Działanie "R.O".

Poprzedzi ją zazwyczaj walka oddziałów rozpoznawczych "RO" możliwie zmotoryzowanych z przydzieloną artylerią zmotoryzowaną /pojedyńcze działa lub baterie /B.U.A.236/. Zadaniem tych oddziałów będzie rozpoznanie nacierającego npla,zmuszenie go do wykonania natarcia i ujawnienia swej artylerii, w szczególności zaś do przyjęcia ugrupowania z kierunkiem natarcia skośnym do właściwego przebiegu linii czat wzgl.pozycji głównej.W działaniach tych artyleria zmotoryzowana musi odegrać pierwszorzędną rolę.Ma ona szybkim i "zuchwałym" działaniem przy użyciu ognia na wprost powstrzymać ruch żywych sił npla,następnie zmieniając często stanowiska imitować jednym działem ogień całej baterii, stwarzając pozory silnej artylerii i zmuszając do ujawnienia

własnej artylerii dywizyjnej /B.U.A.241/.

2. Wykonanie "DON".

Przed nawiązaniem styczności z linią czat przez oddziały npla,na te ostatnie zostaną wykonane "D.O.N." /dalekie ognie wzbraniające/. Moment rozpoczęcia "D.O.N." musi być wybrany ze szczególną pieczołowitością. "D.O.N." zasadniczo wywołuje i obserwuje samolot własny.W pewnych wypadkach,gdy istnieją zupełnie ścisłe dane,co do położenia npla,wykonanie ognia zarządza dca a.d.

"D.O.N." musi być przygotowany z całą skrupulatnością. Obowiązuje dokładne przygotowanie,uwzględnienie wpływów atmosferycznych,ścisłe określenie rodzaju ognia,zmienność powierzchni i ilość amunicji.

Celami "D.O.N. są kolumny npla,zaskoczone u wylotów miejscowości,na groblach,przeprawach i wszelkiego rodzaju cieśninach /B.U.A.243,Pawłowicz/.

3. Inne ognia.

Artyleria wsparcia czat musi wykonać ponadto szereg ogni z obserwacji,wykorzystując znajomość uprzednio rozpoznanego terenu i wykonać zawczasu przygotowanie topograficzne.Słabą liczebnie piechotę musi zrekompensować silne wsparcie artylerii.W tym celu na linii czat poza oddziałami łącznikowymi do piechoty z art.dywizyjną,winni się znajdować również obserwatorzy,wysunięci z grup art."DD".

Ze znacznej ilości celów,które się będą pojawiały,należy wybierać tylko takie,których ostrzelanie może przeszkodzić rozwijaniu się npla i utrudnić natarcie na linię czat.

Wycofanie linii czat musi być osłonięte ogniem baterii z pozycji głównej w formie ogni zaporowych /"nieruchomych" "NZO"/ /P.U.276/ /B.U.A.243/.

W okresie wycofania linii czat baterie wysunięte ku przedniemu skrajowi pozycji głównej odchodzą w rejon swych stanowisk zasadniczych. Jednocześnie rozpoczynają ożywioną działalność działa wędrowne, by zmylić jak najskuteczniej oddziały pomiarowe npla.

c/ W walce o pozycję główną.

Rosjanie rozróżniają dwa okresy : 1/ "przygotowanie npla do szturmu, 2/ okres szturmu.

W pierwszym okresie artyleria obrony wykona szereg kolejnych zadań ogniowych. Podczas zbliżania się npla do podstawy wyjściowej i zajmowania jej przez elementy piechoty mogą być wykonane "D.O.N." dalekie ognie wzbraniające. Poza tym :

- środki ogniowe piechoty będą rozpoznawane i odnotowywane w dziennikach obserwacji, strzela się tylko do tych k.m, ogień których szczególnie szkodzi własnej piechocie;

- siły żywe zwalcza się tylko w tym wypadku jeśli uda się stwierdzić skupienie takiej ilości, której ostrzelanie może mieć pewien wpływ na zmianę ogólnego stosunku sił;

- zwalcza się baterie npla tylko o dokładnie znanych współrzędnych i wyłącznie b. szkodzące własnej piechocie.

Na ogół wszystkie te zadania winny być wykonane ze stanowisk "chwilowych", zachodzi bowiem całkowita pewność, że strzelające baterie własne zostaną niewątpliwie wykryte.

Od chwili ruszenia piechoty npla z podstawy wyjściowej

do momentu szturmu następuje natężenie ognia artylerii obrony. Według B.U.A.244 i P.U.278 gdy tylko zostanie stwierdzone wyruszenie npla do natarcia, główna masa artylerii skierowuje na nią swój ogień. Osiąga on swe maksymalne natężenie na odległości 300-200 m przed przednim skrajem pozycji. Ogień ten winien być dobrze obserwowany i natężenie jego zależy od położenia. Ogień zaporowy na całej linii jest rzeczą niedopuszczalną, pociąga bowiem nadzwyczajne zużycie amunicji. Od początku przygotowania artylerii npla, artyleria własną stara się określić stanowiska bateryj strzelających do drutów kolczastych, oraz na przedni skraj i przez ostrzelanie szeregu bateryj npla zdezorganizować przygotowanie artyleryjskie przeciwnika.

Autorzy rosyjscy ujmują ten temat znacznie konkretniej. Wedle nich artyleria winna dążyć do zdezorganizowania natarcia npla jeszcze przed jego wyruszeniem. Dlatego też na żądanie dowódcy obrony dca a.d. zarządza wykonanie zapobiegania/"kontrprzygotowanie"/. Według W. Bałabanowa "wstrecznyj artilerijskij udar" /artyleryjski cios ogniowy/ "Kontrprzygotowanie" wedle Pawłowicza/. Będą to ognie w formie krótkich, połączonych ześrodkowań, przynajmniej 2 dz. bateriii na jeden cel stanowiący: skupienie piechoty, rozpoznanie baterii stanowiska wyjściowe czołgów, centrale, sztaby itd. W ogniu tym powinna wziąć udział cała artyleria obrony, w każdym razie przynajmniej dwa dywizjony. Ogień ten wykonywa się ze stanowisk "chwilowych" /Michajłow, Pawłowicz/. Wbrew P.U. utrzymują w.w. autorzy, że w okresie artyleryjskiego przygotowania własne baterie powinny milczeć, zachowując swe wysiłki na odparcie szturmu.

"Zapobieganie" stanowi podstawę ogni artyleryjskich w obronie. Winno być przygotowane na całym odcinku obrony przed przednim skrajem pozycji głównej na głębokości 500-600 m. Wykonanie następuje tylko na kierunku głównego działania npla z dostateczną gęstością ognia niespodziewanie i ma zadać od 20 do 40 % strat. Rodzaj ognia do pola szrapnelami. Gęstość ognia 8-12 szrapneli 76 mm na ha. Taktyczną i techniczną jednostkę przy wykonyniu stanowi dyon, mogący ostrzeliwać nacierającą piechotę npla w ciągu 6-8 minut na powierzchni 500-600 m. Dywizja strzelecka może swoimi środkami organicznymi dać omawiany rodzaj ognia na powierzchni o szerokości 2-2½ km i o głębokości 600 m. Najodpowiedniejszym momentem wykonania jest czas do skupienia się npla na podstawie wyjściowej do chwili podejścia na odległość szturmową. Wykonanie zarządza dowódca dywizji. Ogień musi nastąpić w 2-3 minuty po żądaniu./W. Bałabanow/.

2/ Szturm.

W okresie szturmu działa baterii przeciwszturmowe rażą piechotę npla ogniem szrapnelowym na wprost. W tym okresie walki stosuje się na niektórych odcinkach przygotowane zawczasu "stałe ognie zaporowe"/N.Z.O." niepodwiżnyj zagroditielnyj ogoń/. Celem tego ognia będzie niedopuszczenie do wyjścia npla z pewnego rejonu /np. lasu/ lub obezwładnienie jego c.k.m. umieszczonych w danym rejonie. W ostatnim wypadku wskazanym jest zastosowanie zadymiania. "N.Z.O." wykonuje się na jednym celowniku. Dla baterii armat przydziela się zazwyczaj 100 m frontu, dla haubic - 200 m. Ogień musi być otwarty w 30-60 sekund po zarządzeniu. Opóźnienie rozpoczęcia ognia zaporowego może całkowicie przekreślić jego

skuteczność do zera.

W razie wdarcia się npla poza przedni skraj pozycji głównej część bateryj grup "PP" łącznie z działami artylerii piechoty zwalczają bezpośrednio nacierające oddziały npla, pozostałe zaś wykonują ognie odgradzające zaatakowany odcinek od reszty bronionej pozycji. Każda z bateryj "PP" wspiera ten lub inny poddział piechoty i w czasie walki wewnątrz pozycji głównej.

Baterie "DD" kontynuują walkę z artylerią npla i rażą głębsze odwody npla.

d/ Przy wsparciu przeciwuderzeń i przeciwnataré.

We wsparciu przeciwuderzeń uczestniczą wszystkie baterie grup "PP". Baterie "DD" w tym okresie ześrodkowują swój ogień na bateriach npla, szczególnie szkodzących swym ogniem przeciwuderzającej piechocie własnej./B.U.A.246 i 248/.

Wsparcie przeciwnatarcia musi być b.szczegółowo przemyślane i przygotowane jeszcze przed rozpoczęciem walki. Dowódca całości winien wskazać przypuszczalne kierunki przeciwnataré i charakter działania odwodu. Na tej podstawie dca art. wyznaczony do wsparcia przeciwnataré przeprowadza rozpoznanie art. dla każdego z poszczególnych kierunków przeciwnataré /Pawłowicz/.

Dcy dyonów i bat., wyznaczeni do wsparcia przeciwnataré, winni osobiście zapoznać się z terenem i rozpoznanymi p.obs. i stanowiskami ogniowymi.

Wskazanym jest, by dcą art. przeciwnatarcia był dca tej grupy art. "PP", która już działa na danym oddinku /B.U.A.248/.

Powodzenie przeciwnatarcia jest uzależnione od utrzymania łączności przez piechotę przeciwnatarcia ze wspierającą ją

artylerią /B.U.A.248/. W tym celu zainteresowani dcy dyonów i bateryj skierowują zawczasu swe oddziały łączności do dców piechoty,których oddziały mają wspierać.

Praca bateryj wspierających przeciwnatarcie nosi charakter działań boju spotkaniowego.Poza bateriami,wyznaczonymi do bezpośredniego wsparcia przeciwnatarć do akcji tej w zależności od położenia może być pociągnięta i reszta artylerii danej jednostki.

VI. WSPÓŁPRACA Z PIECHOTĄ

"Łączność z piechotą w obronie odgrywa taką samą ważną rolę jak w innych rodzajach walki " /B.U.A.238/.

Ścisła współpraca zaznacza się już na szczeblu korpusu /dywizji/.Zarówno dowódca korpusu jak i dywizji opracowuje swój plan obrony w ścisłym porozumieniu ze swym dcą a.d. Dca całości pobiera ostateczną decyzję dopiero po wysłuchaniu oceny terenu i projektów odnośnie zadań i ugrupowania artylerii,przedstawionych przez dcę artylerii /B.U.A.232/.

Rozpoznanie terenu,przeprowadzane łącznie przez dców piechoty i artylerii,ścisłe uzgodnienie planów ogni artylerii i piechoty na poszczególnych odcinkach,zacieśnia w znacznym stopniu tę współpracę /B.U.A.233/.

Aby wykluczyć możliwości nieporozumienia,ustala się wspólnie z dcami piechoty system punktów orientacyjnych i kodowanie przedmiotów terenowych.

Dcy grup art."PP." zajmują z reguły p.obs.z właściwymi dcami p.p.,każda z bateryj "PP" wysyła swój pluton łącznikowy

do kompanii piechoty.

Łączność telefoniczną dubluje się najprostrzymi sygnałami, oraz łącznikami pieszymi i psami meldunkowymi /B.U.A.238/.

Powodzenie przeciwnatarcia odwodów dywizyjnych uzależnia się od możliwości utrzymania ścisłej łączności z jednostkami artylerii, wyznaczonymi do ich wsparcia.

VII. ZWALCZANIE ARTYLERII.

O ile konieczność zwalczania artylerii w natarciu nie nastręcza wedle poglądów rosyjskich żadnych wątpliwości, to w obronie budzi ona pewne zastrzeżenia.

Zarówno Syromiatnikow, Szarskow, Pawłowicz jak i Michajłow stwierdzają jednomyślnie, że artylerii własnej dobrze jeśli wystarczy do walki z piechotą npla. Nie należy więc jej rozpraszać na zwalczanie bateryj, ograniczając się jedynie do napadów ogniowych tylko na szczególnie szkodliwe baterie npla.

Zaznacza się przy tym wyraźnie, że zwalczanie artylerii można prowadzić wyłącznie w razie posiadania dostatecznych środków obserwacji/samolot, balon/ i rozpoznania /A.I.R./.

Regulaminy do pewnego stopnia podzielają powyższe zapatrywania. Wprawdzie B.U.A.228 w okresie natarcia npla poleca "znacznej części obrony artylerii zgniecenie i dezorganizację systemu ogni art. przeciwnika", z reguły jednak obarcza tym zadaniem wyłącznie grupy art. "DD" przy czym wykonanie tych ogni jest dopuszczalne pod warunkiem dokładnego ustalenia stanowiska ogniowego baterii npla. W braku tych danych całość a nawet przy ich posiadaniu część artylerii "DD" musi wykonać ognie na cen-

trale łączności, p.obserwacyjne i podejścia do nich.

Z powyższych rozważań wynikałoby, że pogląd rosyjski na zwalczanie artylerii uznają najlepiej N.Szarskow, strzeszczając, że "słaba ilościowo artyleria obrony powinna unikać zawikłania w walkę z silną artylerią nacierającego", oraz S.Michajłow utrzymujący, że "w obronie pewne ciężkości przenosimy na walkę z czołgami, piechotą i jej środkami ogniowymi, zwalczając artylerię w ramach tych realnych możliwości, jakie stwarzają środki ogniowe, obrońcy, położenie i właściwy moment walki".

VIII. UŻYCIE ARTYLERII ZMOT-MECHANIZOWANEJ.

Ma przede wszystkim zastosowanie przy wyposażeniu w art. oddziałów rozpoznawczych/"R.O."/. Pojedyńcze działa zmechanizowane dzięki swej ruchliwości a ewent.i opancerzeniu mogą odegrać znaczną rolę zarówno dzięki prowadzeniu ognia na wprost /niespodziewane zajęcie stanowiska i otwarcie ognia/ jak również dzięki częstym zmianom stanowisk/ pozorowanie silnej artylerii/.

Z kolei pojedyńcze działa zmot.lub zmechanizowane mają szerokie zastosowanie przy użyciu ich w charakterze dział wędrownych/szybka zmiana kilku kolejnych stanowisk/.

Artyleria wsparcia czat wysuwana tuż za przedni skraj pozy pozycji głównej w wypadku ciągu mechanicznego mogłaby oddać znaczne usługi. Dzięki swej szybkości poruszeń mogłaby wspierać czaty jak najdłużej, wycofując się znacznie później, niż artyleria o ciągu konnym.

Ponadto rosjanie widzą duże możliwości zastosowania artylerii zmotoryzowanej przy obronie rzek i obronie na szerokim

froncie, gdzie dzięki ruchliwości swego sprzętu może być z powodzeniem przerzucana z odcinka biernego na odcinek silnie nacierany lub do wsparcia odwodów.

W końcu P.U.29 /§ 259/ poleca użycie artylerii zmechanizowanej /na podstawach gąsienicowych /do zwalczania czołgów w obronie.

IX. OBRONA PRZECIWPANCERNA.

a/ Uwagi ogólne.

W świetle regulaminów i poglądów rosyjskich urasta do podstawowego zadania w obronie.

Rosjanie posiadają znaczne ilości czołgów i są zdecydowani rozstrzygać nimi każdą bitwę. Nie wychrażają więc sobie natarcia na npla umocnionego bez silnego wsparcia bronią pancerną. Dzięki temu, gdy bronią się sami, kwestii zwalczania czołgów udzielają szczególnie dużo starań.

Obronę ppanc. organizuje się w ramach pułkowych odcinków obronnych przez dców pułków piechoty. W obronie ppanc. przyjmuje wybitny udział i zwalcza czołgi cała artyleria odcinka. Zwalczanie to ujęte jest w specjalny "plan-schemat".

Udział artylerii w oppanc. przed przednim skrajem polega na :

1/ dalekich ogniach wzbraniających /"D.O.N."/,

2/ ruchomym i stałym ogniu zaporowym,

3/ ogniu pojedyńczych dział ppanc;

wewnątrz pozycji polega na :

1/ ogniu pojedyńczych dział,

2/ ogniu na wprost zasadniczych stanowisk ogniowych baterii, oraz

3/ ze specjalnych stanowisk przeciwczołgowych.

b/ Dalekie ognie wzbraniające.

"D.O.N" - mają za zadanie zaskoczyć czołgi w marszu lub na miejscach zbiórki, na stanowiskach wyczekiwania i podstawach wyjściowych. Wykonanie ognia jak i zwykłego "D.O.N" z tym, że wskazane jest pociągać do wykonania tego ognia jak najwię - cej haubic.

c/ Ruchomy ogień zaporowy.

P.Z.O. /pierenosnyj zagraditielnyj ogoń/ ma za zadanie:

- zdezorganizować ruch czołgów podczas ruchu ku pozycji głównej,

- oddzielić od czołgów działa towarzyszące i piechotę na samochodach transportowych.

Przygotowanie "P.Z.O" składa się z :

1. podziału odcinków pomiędzy bateria dyonu,
2. rozpoznania czynnych odcinków czołgowych,
3. wykonania wstrzeliwań do przedmiotów orientacyjnych,
4. określania danych do pierwszego strzału.

Podział odcinków między baterie winien być tak uskuteczniony, by zapewniał możność skoncentrowania ognia gros bateryj na najbardziej możliwych kierunkach natarcia czołgów. W tym celu każda bateria otrzymuje jeden odcinek zasadniczy i jeden lub dwa odcinki przypuszczalne

Rozpoznanie czynnych odcinków przeprowadzają dcy bateryj, ustalając szereg punktów orientacyjnych na kierunku przypuszczalnego posuwania się czołgów. Za punkty orientacyjne służą charakterystyczne przedmioty terenowe, a w razie ich braku sztuczne wystawione przez baterie. Odchylenia kątowe między punktami orientacyjnymi nie powinny przekraczać 60 tys., odległość zaś 400-500 m.

Wykonanie wstrzeliwań do pktów orientacyjnych uskutecznia się jeszcze przed opuszczeniem linii czat, przy chwilowym wycofaniu piechoty z ostrzeliwanych rejonów.

"P.Z.O" rozpoczynają dowódcy bateryj z własnej inicjatywy w swych odcinkach zasadniczych i na rozkaz dcy dyonu w odcinkach przypuszczalnych.

Przygotowanie "P.Z.O." wymaga dużo czasu i skupulatnej organizacji. W braku czasu i niemożności przygotowania "P.Z.O" należy zorganizować przed przednim skrajem pozycji głównej nieruchomy ogień zaporowy.

d/ Ogień pojedyńczych dział przeciwczołgowych.

Zarówno regulaminy jak i ogół autorów wojskowych uważa go za jedyną i skuteczną obronę przeciwczołgową.

Działa przeciwczołgowe powinny stworzyć ciągłą zaporę ogniową zarówno przed przednim skrajem pozycji głównej jak i w jej głębi.

N.A.K. poleca stworzenie trzech kolejnych linij:

- pierwszej na przednim skraju,
- drugiej na wysokości odwodów pułkowych,
- trzeciej na wysokości odwodów dywizyjnych i stanowisk artylerii.

W charakterze dział przeciwczołgowych używa się w pierwszym rzędzie dział baonowych i pułkowych, w dalszej kolejności dział art.dyw. Niezbędna ilość na jeden kilometr frontu obrony od 5-8 dział czyli od 150 do 200 m na działo.

Przy organizowaniu systemu ogni przeciwczołgowych kładzie się duży nacisk na wykorzystanie obiektów terenowych, zmniejszających szybkość poruszania się czołgów oraz organizacje pól minowych. Te ostatnie uważa za b.poważny czynnik w organizowaniu obrony ppanc., a dzięki ich taniości, szybkości wykonania, trudności odkrycia przez czołgi i dużej skuteczności wróży się im b.szerokie zastosowanie /Fiedotow/.

Stanowiska dział pczołgowych umieszcza się 300 m od przedniego skraju pozycji głównej. Należy dążyć do umieszczenia ich w punktach "taktycznie silnych" i o ile możności osłoniętych przeszkodami terenowymi od czoła. Stanowisko ogniowe musi być dokładnie zamaskowane. P.U.29.§ 809 poleca ustawianie dział na skrzydle przypuszczalnego kierunku natarcia czołgów co wskazywałoby na tendencję do zwalczania czołgów ogniem bocznym.

Ogień dział pczołg.musi być szczegółowo przygotowany, co polega na dokładnym określaniu kątów przeniesień, położenia i podniesienia oraz wyprzedzenia dla poszczególnych punktów orientacyjnych, położonych w ich "sektorach ostrzałów".

Rozpoczęcie ognia : na odległości 800-1000 m dla dział baonowych art.p.p. i 1500 m dla dział art.dywizyjnej /Pawłowicz/.

e/ Obrona ppanc stanowisk ogniowych.

Zapewnia się ją w pierwszym rzędzie przez wybór stano-

wisk osłoniętych naturalnymi przeszkodami przeciwczołgowymi. W razie ich braku ogień przeciwczołgowy otwiera się albo z danego stanowiska baterii albo w pobliżu /150-200 m/ tegoż stanowiska wyszukuje się specjalne stanowiska ppanc.dla pojedyńczych działa lub całej baterii.Drogi dojazdu na stanowisko ppanc.muszą być dokładnie rozpoznane,czas przejścia obliczony ściśle/S.Gejnrichs/. Ponadto organizuje się służbę obserwacyjno-alarmową,powiadamiającą na czas o pojawieniu się czołgów.

Należy podkreślić,że Rosjanie kładą szczególny nacisk na zwalczanie czołgów ogniem na wprost,zarówno przez działa art.pułkowej jak i dywizyjnej, przy czym do strzelań tych pociąga się również baterie haubic i ciężkie.Według relacji codziennych gazet wojskowych osiągnięto w tym zakresie b.piękne wyniki.

Dlatego też uważają,że bateria lekka może się przeciwstawić natarciu nawet kompanii czołgów typu Christie.

Gorzej jest z bateriami haubic i ciężkimi,które mogą być zwalczane nawet przez dwa plutony średnich czołgów /Fiedotow/.

W końcu obronę ppanc.stanowisk zapewnia się przez skrupulatne zamaskowanie od obserwacji naziemnej i urządzenie w pobliżu /200-300/ działa pozornego,na które powinno się skierować nacierające czołgi.Działa pozorne należy zaopatrzyć w środki pozorujące ogień /S.Gejnrichs/.

X. OBRONA PRZECIWLOTNICZA.

Opl. stanowisk ogniowych jest ściśle związana z opgaz. Opl.zapewniają dla całości ugrupowania wojsk i artylerii baterie art.plotn.zarówno dywizyjne /na podstawach Iwanowa/ jak i specjal-

ne działa i okm.plot.wielkich jednostek.

Baterie na stanowisku organizują opl.swych stanowisk ogniowych własnymi środkami: karabiny i rkm.Należycie zorganizowany zespołowy ogień karabinów ręcznych i ogień rkm. uważany jest za dobry środek walki z samolotami atakującymi stanowisko ogniowe na pułapie do 300-500 m.

Należytą skuteczność ognia zapewnia się :

- przez właściwy wybór stanowisk ogniowych zespołów kb.i pojedyńczych rkm.,umożliwiających prowadzenie ognia w różnych kierunkach,

- przez zorganizowanie posterunków obserwacyjno-meldunkowych.

Rozmieszczenie artylerii przeciwlotniczej musi być tego rodzaju,by zapewnić jak najściślejszą organizację ognia.

Przyjmuje się jako zasadę,że przy nieznacznych ilościach posiadanej artylerii,art.plotn.broni tylko najważniejsze odcinki,na których została zgrupowana większość piechoty i artylerii.

Za najwłaściwsze ugrupowanie artylerii uważane jest następujące :

1. Baterie rozmieszcza się w wierzchołkach trójkąta w odległości 4-6 km.jedna od drugiej /trójkątem w przód lub w tył/.

2. Odległość czołowej baterii od przedniego skraju pozycji głównej mniej więcej 2-3 km.

3. Najlepsze rozmieszczenie - trókąt równoboczny o wielkości boku - 4 km,w tym wypadku ogniem dwuwarstwowym można pokryć powierzchnię - 125 km^2.ogólna zaś wielkość bronionej powierzchni wyniesie 240 km^2 /16 km wszerz i 15 km w głąb/.

XI. RÓŻNE ODMIANY OBRONY.

Rosjanie w walce manewrowej poza obroną zwykłą odpowiadającą naszej obronie stałej rozróżniają jeszcze obronę na szerokim froncie i obronę ruchomą. Ten ostatni rodzaj obrony odpowiada naszemu opóźnieniu Jesz nader ciekawe, że rosyjski regulamin użycia artylerii nie wspomina nawet o poważnych odmianach obrony. Wyłącznym materiałem dotyczącym tych zagadnień są opracowania kilku autorów sowieckich oraz "Polewoj Ustaw 1929"

Obrona na szerokim froncie

Podstawową właściwością obrony na szerokim froncie jest to, że pozycja obronna nie stanowi frontu ciągłego, lecz składa się z oddzielnych batalionowych punktów oporu rozmieszczonych zazwyczaj na odległość skutecznego ognia artylerii /4-5 km./

Oprócz rejonów baonowych tworzy się odwód ruchomy /"grupy uderzeniowe"/ z zadaniem zniszczenia przez uderzenie npla, któryby się wdarł w system obrony

Każdy rejon baonowy osłania jeden lub kilka kierunków przypuszczalnego działania npla

Wobec tego, że każdy baon będzie zmuszony samodzielnie bronić swego rejonu, przydziela się mu własną artylerię, której ilość zależy od ważności zagrożonego kierunku. Zazwyczaj rejon baonowy wspiera jedną do trzech bateryj.

Cała artyleria dyw i korpusu z reguły rozdziela się pomiędzy trzy grupy uderzeniowe i baonowe punkty oporu

Artyleria ta staje się oczywiście artylerią przydzieloną

W zależności od rozmiarów baonowego punktu oporu artyleria umieszcza się wewnątrz albo nazewnątrz danego punktu opo-

BIBLIOTEKA WP

ru[illegible] tym, że umieszczenie jej nazewnątrz może mieć miejsce tylko wtedy, jeżeli jej stanowiska będą osłonięte ogniem sąsiednich rejonów. W razie zewnętrznego umieszczenia artylerii, ta ostatnia powinna mieć przygotowane stanowiska ogniowe i wewnątrz punktu oporu, by nie przerywać swego ognia w wypadku okrążenia danego punktu oporu.

Artyleria grup uderzeniowych i p. oporu musi być gotową do szerokiego manewru zarówno ogniem jak i sprzętem, co narzuca konieczność gotowości otwarcia ognia w dowolnym kierunku. Da się to uskutecznić przez rozpoznanie zawczasu p obs. stanowisk ogniowych i dróg dojazdowych dla każdej baterii

Otwarcie ognia na rozkaz dcy baonu W okresie zbliżania się npla, artyleria wykonuje "D O.N."/dalekie napady ogniowe/ następnie zwalcza żywe siły i środki ogniowe piechoty npla. rozwijającej się do natarcia. Zwalczanie baterii npla jest z reguły niewskazane. Wyjątek stanowią pojedyńcze baterie npla, stanowiska których zostały dokładnie określone.

Zasadniczo w dowodzeniu artylerią baonowego p. oporu stosuje się system centralizacji.

Artyleria grupy uderzeniowej działa wedle zasad natarcia, a nawet boju spotkaniowego, t. zn. szeroko manewrując ogniem i sprzętem. W celu należytego wykonania musi mieć zawczasu rozpoznane p. obs. i stanowiska ogniowe oraz przygotowane elementy ognia na ważniejsze pod względem taktycznym przedmioty terenowe.

Obrona ruchoma.

Zasadniczym celem tego rodzaju obrony jest wygranie na czasie przy zachowaniu żywej siły kosztem części terenu.

W obronie artylerii wykonuje jedno z podstawowych zad[illegible] ogniem swym na powstrz[illegible] oderwanie się własn[illegible]

WAP. 2948/3

Manewr ogniem i sprzętem powinien być zastosowany w dalekiej rozciągłości. Dużą rolę mogą odegrać również "D.O.N" /dalekie napady ogniowe/, przygotowane zawczasu i oparte na dokładnej znajomości terenu w strefie działania npla. Dowodzenie artylerią z reguły będzie zdecentralizowane.

Artylerię dyw. i korpusu rozdziela się pomiędzy pułki i baony. W pojedyńczych wypadkach, gdy obrona ruchoma uskutecznia się na wąskim froncie np. 5-6 km. na dywizję, możliwe jest pozostawienie części artylerii w ręku dcy a.d. Artyleria ta stanowi odwód ogniowy do rozstrzygania zadań na korzyść całej dywizji.

Ugrupowanie artylerii musi być eszelonowane w głąb tak, by zapewniało ciągłość wsparcia ogniowego w trakcie zmiany stanowisk przez baterie.

Celem przyspieszenia rozwinięcia artylerii na ostatecznej linii odskoku, przeprowadza się zawczasu zwiad stanowisk połączony z przygotowaniem topograficznym dla każdej baterii.

W wypadkach szczególnie szybkiego natarcia npla i połączonych z tym trudności oderwania się należy na linię ostatecznego odskoku wysłać pojedyńcze działony.

Wiele uwagi poświęca się ppanc. w obronie ruchowej /u Rosjan - opóźnianie/ i marszach odwrotowych. Podkreśla się, że w tych rodzajach walki czołgi npla są w stanie zadać dużo strat jeśli nawet nie uniemożliwić w ogóle działanie własnych oddziałów. W tym celu poleca się wyposażać w działa ppanc. straż tylną jak również straże boczne i straż przednią. W opóźnianiu kolejne pozycje opóźniania powinny być zawczasu obsadzone przez działa ppanc. Również silnie przez działa ppanc. powinny być osłonięte skrzydła oddziałów zarówno podczas walki na pozycji opóź- i [illegible] ępną pozycję.